

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาทุนทางสังคม : ศึกษาเฉพาะชุมชนอำเภอบางบ่อ
จังหวัดสมุทรปราการ

PEOPLE' S PARTICIPATION IN SOCIAL CAPITAL KEEP
: A CASE STUDY OF COMMUNITY IN AMPHUR BANGBO,
SAMUT PRAKARN PROVINCE



โดย
จำลอง ดำรง สุขเมธ มีงดอนไพร

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการบริหารสังคม บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

พ.ศ.2546

ISBN 974-7145-33-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

สารนิพนธ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาทุนทางสังคม : ศึกษาเฉพาะในชุมชน
อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ

People's Participation in Social Capital Keep : A Case Study of
Community in Amphur Bangbo, Samut Prakarn Province.

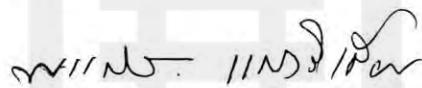
ชื่อนักศึกษา จำสิปตำรวจ สุธเมธ มิ่งดอนไพร

รหัสประจำตัว 444029

สาขาวิชา การบริหารสังคม

ปีการศึกษา 2545

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ได้ตรวจสอบและอนุมัติให้
สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต
เมื่อวันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2546



คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

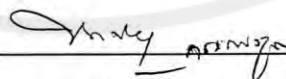
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรรณราย แสงวิเชียร)

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์



อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร.เสาวนิจ นิจอนันต์ชัย)



กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ขัตติยา กรวรรณสุด)



กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐริษา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา)

สารนิพนธ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาทุนทางสังคม : ศึกษาเฉพาะในชุมชน
อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ
People's Participation in Social Capital Keep : A Case Study of
Community in Amphur Bangbo, Samut Prakarn Province.

ชื่อนักศึกษา จำสิปตำรวจ สุเมธ มิ่งดอนไพร

รหัสประจำตัว 444029

สาขาวิชา การบริหารสังคม

ปีการศึกษา 2545

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาทุนทางสังคมของชุมชนอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาทุนทางสังคมของชุมชนชาวอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 304 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา ร้อยละ ค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์โดยใช้ตารางไขว้และค่าไค-สแควร์ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 31-40 ปี ระดับการศึกษาประถมศึกษา สถานภาพสมรสเป็นผู้สมรสและอยู่ด้วยกัน ประกอบอาชีพเกษตรกร มีรายได้ต่อเดือน 6,001 บาทขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชน ระหว่าง 21 - 40 ปี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทุนทางสังคมในระดับให้ความสนใจในปัญหาและชักชวนคนอื่น ๆ ให้ร่วมกันอนุรักษ์ทุนทางสังคม โดยกิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมอนุรักษ์ในระดับสูงสุด คือ การวางแผนและร่วมกิจกรรม ได้แก่ การอนุรักษ์การจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปานบางบ่อ รองลงมา คือ การอนุรักษ์การปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญูและความซื่อสัตย์ให้แก่บุตรหลาน จากกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยได้พิจารณาตัวแปรด้านเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน พบว่าตัวแปรทั้ง 4 ตัว มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคมดังนี้ คือ ด้านเพศ ปรากฏว่า เพศชายมีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคม ตั้งแต่ระดับการวางแผนอนุรักษ์ขึ้นไป จนถึงการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าเพศหญิง ด้านอาชีพ ปรากฏว่า อาชีพ

รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคม ตั้งแต่ระดับการวางแผนอนุรักษ์ขึ้นไป จนถึงการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าอาชีพอื่น ๆ ด้านระดับการศึกษาพบว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงมีความสนใจ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทุนทางสังคม ตั้งแต่ระดับการวางแผนอนุรักษ์ไปจนถึงการเข้าร่วมกิจกรรม ด้านทุนทางกายภาพ ในเรื่องการแก้ไขปัญหาน้ำในคลองสกปรก เน่าเสีย ซึ่งเป็นปัญหาของเรื่องสิ่งแวดล้อมสูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาต่ำกว่า ส่วนด้านระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนพบว่า ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทุนทางสังคม ตั้งแต่ระดับการวางแผนอนุรักษ์ขึ้นไปจนถึงการเข้าร่วมกิจกรรมดังนี้ คือ ผู้ที่อยู่อาศัยระยะเวลา 10 – 20 ปี มีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคม ด้านวัฒนธรรม ได้แก่ การทำบุญในวันพระ การถือศีล 5 อย่างเคร่งครัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา ของผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ ผู้ที่อยู่อาศัยระยะเวลา 21 - 30 ปี มีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคม ด้านทุนทางกายภาพ ได้แก่ การเลี้ยงปลาสด การทำปลาสดตากแห้ง และการใช้แพทย์แผนโบราณในการรักษาโรค ส่วนทุนทางด้านวัฒนธรรม ได้แก่ การถือศีล 5 อย่างเคร่งครัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาของผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ การรักท้องถิ่นด้วยการคงอยู่ในท้องถิ่น ความสามัคคีของชุมชน เช่น การขอแรงกัน (การลงแขก) ผู้ที่อยู่อาศัยระยะเวลา 31 - 40 ปี มีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคม ด้านทุนทางกายภาพ ได้แก่ การใช้แพทย์แผนโบราณในการรักษาโรค ส่วนผู้ที่อยู่อาศัยระยะเวลา 40 ปีขึ้นไป มีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคม ด้านวัฒนธรรม ได้แก่ การจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปานบางบ่อ และการปลูกฝังคุณธรรมและความซื่อสัตย์ให้แก่บุตรหลาน

จากผลการศึกษาวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้ประชาชนเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคมดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคมของสตรีให้เพิ่มมากขึ้น
2. ส่งเสริมอาชีพให้คนอยู่ในพื้นที่ได้นานๆ จะได้มีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคมได้
3. ปลูกจิตสำนึกของประชาชนในชุมชน ให้รู้สึกรักและหวงแหนทุนทางสังคมที่มีอยู่และช่วยกันรักษา ปกป้อง ร่วมถึงการช่วยกันสืบทอดสู่ลูกหลานรุ่นต่อ ๆ ไป
4. ต้องส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนแปลงทุนทางสังคมที่มีอยู่ในหลาย ๆ ด้าน ให้เป็นสินทรัพย์โดยที่ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมและมีผลประโยชน์ร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ภายใต้อาณัติที่ดี โปร่งใส เป็นธรรม เมื่อประชาชนมีรายได้ที่ดี พออยู่ พอกิน พอใช้ ซึ่งเป็นปัญหาเรื่องปากท้องของประชาชนและครอบครัว ก็จะทำให้ใส่ใจสนใจในเรื่องอื่น ๆ ซึ่งก็รวมถึงการมีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคมก็จะมีสูงขึ้นไปด้วย

5. ควรมีหน่วยงานโดยเฉพาะที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับทุนทางสังคมเพื่อคอยให้คำแนะนำปรึกษา สนับสนุน ส่งเสริม ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคมที่มีอยู่ในแต่ละชุมชน โดยใช้บุคคลกรหรือองค์กรที่มีอยู่แล้วในปัจจุบัน เช่น งานพัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ สาธารณสุข เป็นต้น ซึ่งกระจายกันอยู่ทุกอำเภอทั่วประเทศไทยอยู่แล้ว

6. ควรบรรจุวิชาทุนทางสังคมเบื้องต้นในหลักสูตรประถมศึกษาตอนปลายหรือมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อเป็นการทำความเข้าใจ สนับสนุน ส่งเสริม และปลูกฝังให้เยาวชนได้มีความรู้และตื่นตัวตั้งแต่ยังเล็ก ๆ ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคม



กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถอย่างสูง จากคณะบุคคลต่อไปนี้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐริษา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา รองศาสตราจารย์ ดร.ชัตติยา กรรณสูต และอาจารย์ ดร.เสาวนิจ นิจอมนันต์ชัย ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่ายิ่งในการแนะนำ ให้คำปรึกษาอย่างจริงจังโดยไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย ทั้งในและนอกเวลาราชการและสถานที่แก่ผู้วิจัย รวมตลอดทั้งให้คำปรึกษาตรวจแก้ไข และเสนอแนะเพิ่มเติมให้สารนิพนธ์เล่มนี้มีความสมบูรณ์ครบถ้วน

ขอขอบพระคุณท่านคณาจารย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณร้อยตำรวจตรีประสิทธิ์ และนางจันทร์อ่อน ปล้องทอง ที่เป็นผู้ชี้แนะ ผลักดันให้ผู้วิจัยมีโอกาสในการศึกษาและเป็นผู้ค้ำประกันการกู้ยืมเงินเพื่อใช้ในการศึกษาตลอดการศึกษา

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ สาขาการบริหารสังคม รุ่นที่ 9 ทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณกัญชิตา ประพฤติธรรม คุณศศิวิวรรณ ทรงบัณฑิตย์ คุณวรรยา เทียนดี คุณธนพร ทัดไธสง และ สิบตำรวจเอกกองอาจ ศรีทอง ที่ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างเสมอต้นเสมอปลาย และคุณนิภาพร วงษ์เทศ เจ้าหน้าที่ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ที่คอยช่วยเหลือตลอดการศึกษา

ขอขอบคุณประชาชนอำเภอบางป่อ ที่เสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณ บิดามารดา รวมทั้งครอบครัวที่เป็นกำลังใจ และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของบัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านที่คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือตลอดการศึกษา

ท้ายสุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ที่ได้เป็นแหล่งประสิทธิประสาทวิชาความรู้และคุณธรรมแก่ผู้วิจัย ซึ่งผู้วิจัยจักได้นำสิ่งเหล่านี้ไปปรับใช้ในหน้าที่การงาน ในชีวิตประจำวัน ในสังคมอย่างมีคุณภาพ และก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติ บ้านเมืองสืบไป สมกับปรัชญาของมหาวิทยาลัยที่ว่า "เรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม"

จำสิบตำรวจสุเมธ มิ่งดอนไพร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	(1)
กิตติกรรมประกาศ.....	(5)
สารบัญ.....	(6)
สารบัญตาราง.....	(7)
สารบัญแผนภูมิ.....	(12)
บทที่	
1. บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและสภาพปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	4
1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2. แนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดและความหมายของทุนทางสังคม.....	7
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง.....	19
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	27
2.4 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	30
2.5 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	32
3. ระเบียบวิธีวิจัย	
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	34
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	35
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	36
3.4 สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	36

บทที่	หน้า
4. ผลการวิจัย	
4.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	37
4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคม.....	41
5. สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	88
5.2 อภิปรายผล.....	91
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	93
5.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	94
บรรณานุกรม.....	95
ภาคผนวก	
แบบสอบถาม.....	99
ประวัติผู้เขียน.....	105

สารบัญญัตินำ

ตารางที่	หน้า
4.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	39
4.2 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การเลี้ยงปลาสด.....	42
4.3 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การเลี้ยง ปลาสดระหว่างผู้มีอาชีพต่างกัน.....	43
4.4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระยะเวลาที่ในการ อยู่อาศัยในชุมชน ระหว่างผู้ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การเลี้ยงปลาสดต่างกัน..	44
4.5 ค่าเฉลี่ยระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชน ระหว่างผู้ที่มีส่วนร่วมในการเลี้ยง ปลาสดต่างกัน.....	44
4.6 แสดงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วิธีการทำปลาสด.....	45
4.7 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การทำ ปลาสดตากแห้ง ระหว่างผู้มีอาชีพต่างกัน.....	46
4.8 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระยะเวลาในการ อยู่อาศัยในชุมชน ระหว่างผู้ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การทำปลาสดตากแห้ง ต่างกัน.....	47
4.9 ค่าเฉลี่ยระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชน ระหว่างผู้ที่มีส่วนร่วมในการ ทำปลาสดตากแห้งต่างกัน.....	47
4.10 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วิธีการแก้ไขปัญหาในคลองสกปรก เน่าเสีย.....	48
4.11 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในคลอง สกปรก เน่าเสีย ระหว่างผู้มีอาชีพต่างกัน.....	49
4.12 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในคลอง สกปรก เน่าเสีย ระหว่างผู้มีระดับการศึกษาต่างกัน.....	50
4.13 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค.....	51
4.14 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการใช้สมุนไพร ในการรักษาโรคระหว่างผู้มีอาชีพต่างกัน.....	52

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.15 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การใช้แพทย์แผนโบราณในการรักษาโรค.....	53
4.16 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการใช้แพทย์แผนโบราณ ในการรักษาโรค ระหว่างผู้ที่มีเพศต่างกัน.....	54
4.17 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระยะเวลา ในการอยู่อาศัยในชุมชน ระหว่างผู้ที่มีส่วนร่วมในการใช้แพทย์แผนโบราณ ในการรักษาโรคต่างกัน.....	55
4.18 ค่าเฉลี่ยระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชน ระหว่าง ผู้ที่มีส่วนร่วมในการใช้ แพทย์แผนโบราณในการรักษาโรคต่างกัน.....	55
4.19 แสดงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปาน บางบ่อ.....	56
4.20 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีนมัสการ องค์หลวงปู่ปานบางบ่อ ระหว่างผู้ที่มีเพศต่างกัน.....	57
4.21 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีนมัสการ องค์หลวงปู่ปานบางบ่อ ระหว่างผู้ที่มีอาชีพต่างกัน.....	58
4.22 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีนมัสการ องค์หลวงปู่ปานบางบ่อ ระหว่างผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน.....	60
4.23 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระยะเวลา ในการอยู่อาศัยในชุมชน ระหว่างผู้ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การจัดงานประเพณี นมัสการองค์หลวงปู่ปานบางบ่อต่างกัน.....	61
4.24 ค่าเฉลี่ยระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชน ระหว่าง ผู้ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ การจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปานบางบ่อต่างกัน.....	61
4.25 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การไปทำบุญในวันพระ.....	62
4.26 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการไปทำบุญในวันพระ ระหว่างผู้ที่มีเพศต่างกัน.....	63
4.27 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการไปทำบุญในวันพระ ระหว่างผู้ที่มีอาชีพต่างกัน.....	64

สารบัญญัตินำ

ตารางที่	หน้า
4.28 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชน ระหว่างผู้ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีการทำบุญในวันพระต่างกัน.....	65
4.29 ค่าเฉลี่ยระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชน ระหว่าง ผู้ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีการทำบุญในวันพระต่างกัน.....	65
4.30 แสดงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การถือศีล 5 อย่างเคร่งครัด ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา.....	66
4.31 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการถือศีล 5 ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาระหว่างผู้ที่มีอาชีพต่างกัน.....	67
4.32 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชน ระหว่างผู้ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การถือศีล 5 ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาต่างกัน.....	68
4.33 ค่าเฉลี่ยระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชน ระหว่าง ผู้ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การถือศีล 5 อย่างเคร่งครัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาต่างกัน.....	68
4.34 แสดงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การไม่เบียดเบียนชีวิตสัตว์ด้วยการกินเจตามเทศกาล.....	69
4.35 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการไม่เบียดเบียนชีวิตสัตว์ด้วยการกินเจระหว่างผู้ที่มีอาชีพต่างกัน.....	70
4.36 แสดงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การรักท้องถิ่น ด้วยการคงอยู่ในชุมชนบางบ่อ.....	71
4.37 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการรักท้องถิ่นด้วยการอยู่ในชุมชนบางบ่อระหว่างผู้ที่มีเพศต่างกัน.....	72
4.38 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการรักท้องถิ่นด้วยการอยู่ในชุมชนบางบ่อระหว่างผู้ที่มีอาชีพต่างกัน.....	73
4.39 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการรักท้องถิ่นด้วยการอยู่ในชุมชนบางบ่อระหว่างผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน.....	74

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.40 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชน ระหว่างผู้ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การรักท้องถิ่น ด้วยการอยู่ในชุมชนบางบ่อต่างกัน.....	75
4.41 ค่าเฉลี่ยระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชน ระหว่าง ผู้ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การรักท้องถิ่นด้วยการอยู่ในชุมชนบางบ่อต่างกัน.....	75
4.42 แสดงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ความสามัคคีของชุมชน.....	76
4.43 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ความสามัคคีของชุมชน ระหว่างผู้ที่มีเพศต่างกัน.....	77
4.44 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ความสามัคคีของชุมชน ระหว่างผู้มีอาชีพต่างกัน.....	78
4.45 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชน ระหว่างผู้ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ด้านความสามัคคีในชุมชนต่างกัน.....	79
4.46 ค่าเฉลี่ยระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชน ระหว่าง ผู้ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ด้านความสามัคคีในชุมชนต่างกัน.....	79
4.47 แสดงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญูและความซื่อสัตย์ ให้แก่บุตรหลาน.....	80
4.48 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม เรื่องความกตัญญูและความซื่อสัตย์ให้แก่บุตรหลานระหว่างผู้ที่มีเพศต่างกัน.....	81
4.49 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม เรื่องความกตัญญูและความซื่อสัตย์ให้แก่บุตรหลานระหว่างผู้มีอาชีพต่างกัน.....	83
4.50 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม เรื่องความกตัญญูและความซื่อสัตย์ให้แก่บุตรหลานระหว่างผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน.....	84

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.51 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชน ระหว่างผู้ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การปลูกฝังคุณธรรมให้แก่บุตรหลานต่างกัน.....	85
4.52 ค่าเฉลี่ยระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชน ระหว่าง ผู้ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การปลูกฝังคุณธรรมให้แก่บุตรหลานต่างกัน.....	85



สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
2.2 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	33



บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยในหลายปีที่ผ่านมา เป็นการพัฒนาที่มีบางส่วนของแนวทางที่กล่าวได้ว่าผิดทิศและสร้างผลฉกรรจ์ให้แก่สังคมไทย ทำให้ความเป็นชุมชนทั้งในชนบทและในเมืองล่มสลาย คนไร้ชุมชน และชุมชนที่มีอยู่ไม่สามารถรองรับชีวิตความต้องการของคนได้อีกต่อไป จึงนำมาซึ่งผลพวงของปัญหามากมายตามมา ไม่ว่าจะเป็นเด็กเร่ร่อน ยาเสพติด อาชญากรรมที่ดาษดื่น ความผิดปกติทางจิตของผู้คน ฯลฯ ถึงเวลาแล้วที่ประเทศไทยจะต้องหันมาฟื้นความเป็นชุมชนขึ้นใหม่ และสร้างชุมชนใหม่ ด้วยแนวคิด "ชุมชนนิยม" ชุมชนที่คนในสังคมมีการรวมตัวกันจัดเป็นชุมชนเล็ก ๆ มากมาย มีความหลากหลาย อาจเป็นการรวมกลุ่มชุมชนตามเกณฑ์ภูมิศาสตร์ เช่น หมู่บ้าน ชุมชนแออัด เป็นต้น หรือชุมชนที่รวมตัวกันขึ้นตามสิ่งที่คล้ายคลึงกัน หรือความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เหมือนกัน เช่น อาชีพ เพศ วัย ศาสนา กีฬา งานอดิเรก เป็นต้น หรือแม้กระทั่งการรวมตัวทำประโยชน์สาธารณะประเภทต่าง ๆ เพื่อให้สมาชิกได้สำแดงคุณค่าความเป็นคน ได้รับการพัฒนาศักยภาพให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ และทำให้ชุมชนเป็นรากฐานของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ชุมชนนิยมจึงควรได้รับการพิจารณาส่งเสริมให้เกิดขึ้นทั้งในชนบทและในเมือง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2544 : บทนำ)

ในช่วงเวลา 2 ทศวรรษที่ผ่านมา การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและหลากหลายทิศทาง โดยเฉพาะปัจจัยภายนอกหรือกระแสการพัฒนาจากภายนอกที่แผ่ขยายเข้ามาสู่ชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะการเข้ามาของระบบเศรษฐกิจเงินตรา กระแสการปฏิวัติเขียว ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีคิดและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเพื่อการดำรงชีวิต และความเป็นอยู่ที่ดีได้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ทรัพยากร เกิดการเปลี่ยนแปลงการผลิตจากระบบเกษตรดั้งเดิมมาสู่การเกษตรแผนใหม่ที่มีการเร่งการผลิต พืชพาณิชย์หลากหลายชนิดถูกนำมาใช้ในระบบการผลิตแผนใหม่แทน ทั้งการก้าวล้ำของกลุ่มทุนจากภายนอกเข้ามาเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตพื้นฐาน และการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นมากขึ้น การล่องล้าละเมียดสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรมีมากขึ้น

นอกจากนี้ กระแสการพัฒนายังส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต ค่านิยม วัฒนธรรมของชาวบ้าน ภูมิปัญญาชาวบ้าน ประเพณีท้องถิ่น คุณธรรมและความเชื่อในท้องถิ่นดั้งเดิม จริงอยู่ที่กระแสการพัฒนาดังกล่าวดูเหมือนว่าจะก่อให้เกิดผลดีแต่กลับส่งผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในชุมชนท้องถิ่น อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ วิฤตการณ์ต่าง ๆ ได้ขยายวงกว้างขึ้นเรื่อย ๆ อันเนื่องมาจากความไม่เหมาะสมของการพัฒนา จึงเป็นเหตุที่น่าสนใจและเป็นสิ่งที่ท้าทายว่าเราจะทำอย่างไรต่อไปในอนาคต

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 – 2549) ที่ได้ัญญเชิญแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยยึดหลักทางสายกลางเพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤติทางเศรษฐกิจสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล มีคุณภาพและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และสถานการณ์เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีจิตสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ซัยนหมั่นเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 – 2549) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สนับสนุนและเชื่อมโยงกัน 3 กลุ่มยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 7 ยุทธศาสตร์ที่สำคัญ และยุทธศาสตร์ที่สำคัญอยู่ในอันดับต้น ๆ ได้แก่ ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจควบคู่กับการพัฒนาสังคมในระดับรากหญ้า หรือเน้นการพัฒนาในระดับชุมชนนั่นเอง

ดังจะเห็นได้จากคำแถลงนโยบายของ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีต่อสภาเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2544 (หนังสือคู่มือการปฏิบัติตามโครงการพัฒนาสถานีตำรวจเพื่อประชาชน ระยะที่ 2 พ.ศ.2545 – 2549 ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ. 2545 : 3) โดยมีนโยบายที่จะพัฒนาการเมืองของประเทศไปสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถปกครองตนเองและพิทักษ์สิทธิของตนได้เพิ่มมากขึ้น

รวมทั้งมุ่งเพิ่มประสิทธิภาพ สร้างความโปร่งใสและจัดการทุจริตในการบริหารราชการแผ่นดินและการให้บริการประชาชน ทั้งนี้เพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม และเอื้อต่อการพัฒนาประเทศทั้งในปัจจุบันและอนาคต รัฐบาลนี้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนค่อนข้างมากกว่าที่ผ่านมาในอดีต ดังจะเห็นได้จากการกำหนดนโยบายเร่งด่วนหลายโครงการด้วยกัน เช่น โครงการพักชำระหนี้และลดภาระหนี้ให้แก่เกษตรกรรายย่อย (ตามนโยบายรัฐบาลในโครงการฟื้นฟูอาชีพเกษตรกรหลังการพักชำระหนี้) กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โครงการธนาคารประชาชน งานการสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า งานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด เป็นต้น

สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ เป็นลำคลอง ท้องนา และบ่อเลี้ยงปลา แต่เดิมประชาชนส่วนมาก ประมาณ ร้อยละ 80 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น การทำนา เลี้ยงปลาสด และทำปลาสดตากแห้งขาย โดยเฉพาะการทำปลาสดตากแห้งนั้น มีรสอร่อยมาก ที่ไหน ๆ ทำรสชาติก็ไม่เหมือนกับที่อำเภอบางบ่อ เป็นที่นิยมของคนทั่วไป จนมีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วประเทศตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนี้ ถือว่าเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีคุณค่าและเป็นทุนทางสังคมอย่างหนึ่งของชุมชนแห่งนี้

ต่อมากระแสการพัฒนาจากภายนอก เริ่มแผ่ขยายเข้ามาสู่ชุมชนเขตอำเภอบางบ่อ โดยเฉพาะการเข้ามาของระบบเศรษฐกิจเงินตรา ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีคิดและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเพื่อการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ เช่น เปลี่ยนจากการเลี้ยงปลาสดมาเป็นเลี้ยงกุ้งกุลาดำ เปลี่ยนจากการใช้ที่ดินเพื่อทำนาโดยขายที่ดินให้สนามกอล์ฟ ขายให้โรงงานอุตสาหกรรม ส่วนหนึ่งผลิตผันชีวิตจากชาวนาจน ๆ เป็นเศรษฐี อีกส่วนหนึ่งเปลี่ยนจากการทำนา เลี้ยงปลา มาเป็นลูกจ้างในโรงงาน ลูกจ้างสนามกอล์ฟ ประเพณีการขอแรงกัน หรือที่เรียกกันว่า "การลงแขก" เปลี่ยนเป็นการว่าจ้างด้วยเงิน

แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ประชาชนชาวอำเภอบางบ่อ ก็มีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ ศูนย์รวมใจอีกอย่างหนึ่ง คือ ประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปาน อันเป็นที่เคารพยิ่งของชาวบางบ่อทุกคน โดยประชาชนจะร่วมใจกันจัดงานประเพณีนี้ขึ้นเป็นประจำทุกปี ๆ ละ 1 ครั้ง ๆ ละ สามวันสามคืน ประชาชนที่เป็นคนบางบ่อไม่ว่าจะทำมาหากินอยู่ที่ไหนก็ตาม ก็จะมีโอกาสนี้กลับมาเยี่ยมบ้าน เยี่ยมพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ลูก หลาน ถือเป็นวันครอบครัวหรือวันรวมญาติของชาวบางบ่อก็ว่าได้ และคนที่เคารพนับถือองค์หลวงปู่ปานด้วยกัน เป็นลูกศิษย์เหมือนกัน ก็จะรักใคร่ มีความสามัคคีกัน ประชาชนชาวอำเภอบางบ่อต่างเข้ามีส่วนร่วมในงานประเพณีนี้อย่างพร้อมเพรียงกัน สม่่าเสมอ จึงทำให้งาน

ประเพณีนมัสการหลวงปู่ปานของชุมชนเขตอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ มีชื่อเสียงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งก็ถือได้ว่าประเพณีดังกล่าว เป็นทุนทางสังคมอีกอย่างหนึ่งของชาวอำเภอบางบ่อ

สำหรับผู้วิจัย แม้จะมีใช้คนที่มิคุ้นเคยเป็นคอบางบ่อ แต่เนื่องจากรับราชการประจำอยู่ที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอบางบ่อเป็นเวลานาน ได้คลุกคลีกับประชาชนในอำเภอบางบ่อมาก ในฐานะผู้ที่รับใช้และให้บริการประชาชน ได้เรียนรู้ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีและมรดกทางภูมิปัญญาที่ชาวบางบ่อสืบทอดต่อ ๆ กันมาจากบรรพบุรุษมากมาย

อย่างไรก็ตาม ด้วยยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ลูกหลานชาวบางบ่อมีวิถีชีวิตที่ทันสมัยมากขึ้น คนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ใช้ชีวิตในชุมชนของตนน้อยลงเนื่องจากต้องไปทำงานในพื้นที่อื่น รวมทั้งการมีคนต่างถิ่นอพยพเข้ามาอยู่อาศัยและทำมาหากินในอำเภอบางบ่อมากขึ้น ทำให้ผู้วิจัยใคร่จะศึกษาว่า มรดกทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่มีมาแต่ดั้งเดิมหรือที่เรียกกันว่าทุนทางสังคมนั้น เป็นที่รับรู้ของประชาชนมากน้อยเพียงใด และประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาเหล่านั้น และร่วมกันดำรงรักษาไว้เพียงใด

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการรักษาภูมิปัญญาชาวบ้าน วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น คุณธรรมและความเชื่อในท้องถิ่นของชุมชนอำเภอบางบ่อ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาทุนทางสังคม ในเขตชุมชนอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตศึกษาเขตอำเภอบางบ่อ เฉพาะในพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรอำเภอบางบ่อ 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลบางบ่อ ตำบลบ้านระกาศ และตำบลบางเพรียง

1.4 คำนิยามศัพท์

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาทุนทางสังคม ด้านต่าง ๆ ในเขตอำเภอบางบ่อ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในระดับต่าง ๆ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งระดับขึ้นของการมีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคมออกเป็น 6 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 หมายถึงการมีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคมน้อยที่สุด เพียงแค่ให้ความสนใจ

ระดับที่ 2 หมายถึงการมีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคมมากกว่าระดับที่ 1 คือ มีความสนใจและชักชวนผู้อื่น

ระดับที่ 3 หมายถึงการมีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคมมากกว่าระดับที่ 2 คือ มีความสนใจ ชักชวนผู้อื่น และเข้าร่วมกลุ่ม

ระดับที่ 4 หมายถึงการมีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคมมากกว่าระดับที่ 3 คือ มีความสนใจ ชักชวนผู้อื่น เข้าร่วมกลุ่ม และร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเพื่อพิจารณาตัดสินใจเลือก

ระดับที่ 5 หมายถึงการมีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคมมากกว่าระดับที่ 4 คือ มีความสนใจ ชักชวนผู้อื่น เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเพื่อพิจารณาตัดสินใจเลือก และร่วมวางแผนอนุรักษ์

ระดับที่ 6 หมายถึงการมีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคมมากกว่าระดับที่ 5 คือ มีความสนใจ ชักชวนผู้อื่น เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเพื่อพิจารณาตัดสินใจเลือก ร่วมวางแผนอนุรักษ์ และร่วมกิจกรรม

ทุนทางสังคม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ในชุมชน ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง เป็นจุดรวมใจของคนในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความรักความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาท้องถิ่น นำไปสู่การที่ชาวชุมชนจะมีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งด้านเศรษฐกิจและด้านจิตใจ ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปเนื้อหาของทุนทางสังคม ตามกรอบแนวคิดที่ ชัดติยา กรรณสูต ใช้ในการศึกษากลุ่มสัจจะออมทรัพย์โดยปรับให้เข้ากับสถานการณ์ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ทุนทางกายภาพและทุนทางวัฒนธรรม

ทุนทางกายภาพ ได้แก่ สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ การประกอบอาชีพต่าง ๆ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบไปด้วย การเลี้ยงปลาสดของชุมชนอำเภอบางบ่อ การทำปลาสดตากแห้งของชุมชนอำเภอบางบ่อ การแก้ไขปัญหาหน้าในคลองสกปรกเน่าเสีย การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค และการใช้แพทย์แผนโบราณในการรักษาโรค

ทุนทางวัฒนธรรม ได้แก่ ทุนที่เป็นนามธรรม เป็นวิถีชีวิตชนบท เป็นวิถีชีวิตไทย ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบไปด้วย การจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงพ่อปานของชุมชนอำเภอบางบ่อ ประเพณีการไปทำบุญในวันพระของผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ การถือศีล 5 อย่างเคร่งครัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาของผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ การไม่เบียดเบียนชีวิตสัตว์ด้วยการกินเจ ในช่วงเทศกาลกินเจ การรักท้องถิ่นด้วยการคงอยู่ในท้องถิ่น การสามัคคีกันระหว่างคนในชุมชน เช่น การขอแรงกัน (การลงแขก) โดยไม่ต้องใช้เงิน และการปลูกฝังคุณธรรมเรื่องความกตัญญูและความซื่อสัตย์ ให้แก่บุตรหลาน

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการรักษาภูมิปัญญาชาวบ้าน วัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น คุณธรรมและความเชื่อในท้องถิ่นของชุมชนอำเภอบางบ่อ
2. ได้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาทุนทางสังคม ในเขตชุมชนอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎี

การศึกษาเรื่อง " การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาทุนทางสังคมในเขตชุมชนอำเภอ บางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ : ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานี ตำรวจภูธรอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ " ใช้แนวคิด ทฤษฎี ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับทุนทางสังคม
2. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง
3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

2.1 แนวคิดและความหมายของทุนทางสังคม

2.1.1 แนวคิดและความหมายของทุนทางสังคม

แนวคิดเรื่องทุนทางสังคม เป็นแนวคิดที่มีการกล่าวถึงกันอย่างกว้างขวางหลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม เป็นศัพท์ใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้นไม่นาน แต่โดยข้อเท็จจริง ทุนทางสังคมเป็นคุณค่าดั้งเดิมคู่กับสังคมไทย แม้จะมองไม่เห็น แต่เป็นคุณค่าที่ทำให้ชุมชนและสังคมเข้มแข็ง

Putnam (1993 : 171-176 ; อ้างใน จามะรี เชียงทอง. 2543) ได้กล่าวถึงทุนทางสังคมโดยให้ความสำคัญกับการร่วมมือทำกิจกรรมโดยสมัครใจของสมาชิกในชุมชน ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อชุมชนมีค่านิยมร่วมกันในเรื่องความไว้วางใจ การช่วยเหลือกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่เอื้อต่อการรวมกลุ่ม

สำหรับความไว้วางใจทางสังคม (Social trust) Putnam พิจารณาจากหลัก 2 ประการ คือ บรรทัดฐานหรือแบบแผนของการตอบแทนกัน (Norm of reciprocity) และการรวมตัวกันของพลเมืองในรูปแบบเครือข่ายต่าง ๆ (Networks of civic engagement) ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. บรรทัดฐานหรือแบบแผนของการตอบแทนกัน (Norm of reciprocity) เป็นสิ่งที่ทำให้การร่วมมือระหว่างสมาชิกเป็นไปได้ด้วยดี แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1.1 การตอบแทนผลประโยชน์แบบสมดุลงและทันทีทันใด หมายความว่า การแลกเปลี่ยนสิ่งที่มีมูลค่าเท่ากัน ในช่วงเวลาเดียวกันโดยทันทีทันใด

1.2 การตอบแทนผลประโยชน์แบบทั่วไปไม่เจาะจง เป็นการแลกเปลี่ยนที่ไม่ได้มีการตอบแทนโดยทันที และไม่เจาะจงสิ่งตอบแทน จะให้ช่วงเวลาใดก็ย่อมได้ แต่ทว่าทั้ง 2 ฝ่าย จะมีการคาดหวังซึ่งกันและกันว่าจะต้องมีการชดใช้คืนในอนาคต เป็นการสร้างพันธะความสัมพันธ์ระยะยาว ซึ่งการมีพันธะที่ต้องรับผิดชอบต่อกันเช่นนี้ ความซื่อสัตย์และความไว้วางใจเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างมาก

2. การรวมตัวกันของพลเมืองในรูปแบบเครือข่ายต่าง ๆ (Networks of civic engagement) แม้ว่า Putnam จะกล่าวถึงเครือข่ายที่มีความสัมพันธ์กันทั้งแนวราบ และแนวตั้งแต่เขาให้ความสำคัญกับเครือข่ายความสัมพันธ์แนวราบ (Horizontal interaction) ซึ่งหมายถึงการรวมตัวกันของประชาชนในรูปแบบกลุ่ม องค์กรตลอดทั้งชมรมต่าง ๆ ที่สมาชิกแต่ละคนมีสถานภาพเท่าเทียมกัน ซึ่งความสัมพันธ์ในรูปแบบที่ว่าจะช่วยให้ช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกในกลุ่มและระหว่างกลุ่มได้สะดวกยิ่งขึ้น

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2541 : 6) กล่าวถึง ทูทางสังคม ที่มีความสำคัญมากและไม่ควรมองข้ามของสังคมไทย คือ ความสัมพันธ์ในครอบครัวและเครือญาติซึ่งมีบทบาทอย่างชัดเจนในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจที่ผ่านมา บทบาทดังกล่าว ได้แก่ การเป็นตาข่ายรองรับคนตกงานได้ระดับหนึ่ง

ปณิธาน หล่อเลิศวิทย์ (2541 : 45 – 46) กล่าวว่า ทูทางสังคม (Social Capital) หมายถึง ระดับความผูกพันทางสังคมซึ่งมีอยู่ในชุมชนโดยอิงกระบวนการต่าง ๆ ระหว่างคนในชุมชนในการร่วมกันกำหนดเครือข่าย บรรทัดฐาน และความไว้วางใจทางสังคม รวมทั้งเกื้อหนุนการประสานงานและความร่วมมือเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน อาจกล่าวได้ว่า ทูทางสังคมเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์อันหลากหลายในชีวิตประจำวันระหว่างผู้คนและปลูกฝังเป็นรูปธรรมในโครงสร้างต่าง ๆ ของสังคม เช่น กลุ่มประชาสังคมและศาสนา สมาชิกครอบครัว เครือข่ายชุมชนที่ไม่เป็นทางการโดยมีบรรทัดฐานด้านความช่วยเหลือ ความเห็นใจผู้อื่นและความไว้วางใจเครือข่ายต่าง ๆ ความผูกพันดังกล่าว ยิ่งมากขึ้นเท่าไร สมาชิกชุมชนก็จะร่วมมือกันมากขึ้นเท่านั้น เพื่อผลประโยชน์ที่มีร่วมกัน

อเนก นาคะบุตร (สำนักงานกองทุนเพื่อสังคมและธนาคารออมสิน. 2541 : 11) ได้ให้ความหมายของทูทางสังคมว่า หมายถึง ความเข้มแข็งของชุมชนอันประกอบด้วย การรวมกลุ่มเป็นองค์กรหรือการจัดตั้งเป็นเครือข่ายต่าง ๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเกษตรผสมผสาน เครือข่ายโรงสี ชุมชน เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นกลไกที่ทำให้ชุมชนมีความสามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ตลอดทั้งพึ่งพาตนเองในระยะยาวได้

อำนาจที่ กฎจนพันธุ์ (2541 : 4 – 6) ได้กล่าวถึงทุนทางสังคมในสังคมไทยว่าอยู่ภายใต้หลักการที่สำคัญ 2 ประการ คือ หลักการตอบแทนกัน (Reciprocity) และหลักการใช้ประโยชน์ร่วมกัน (Commuality)

1. หลักการตอบแทนกัน (Reciprocity) ถือว่าเป็นหลักการสร้างพันธะทางสังคมในการตอบแทนกันเป็นกลไกการสร้างความร่วมมือ เพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ยกตัวอย่างเช่น การแลกเปลี่ยนแรงงานแบบลงแขก การผลัดกันช่วยกันสร้างบ้านให้สมาชิกในชุมชน รวมถึงการระดมแรงงานเพื่อกิจกรรมส่วนรวมของชุมชน เป็นหลักการที่เน้นความเท่าเทียม เป็นบรรทัดฐานที่ถูกผลิตซ้ำเรื่อยมาจนกลายเป็นสถาบันสำคัญในชุมชน ถือว่าเป็นการสร้างหลักประกันความมั่นคงอีกทางหนึ่งของชีวิต

2. หลักการใช้ประโยชน์ร่วมกัน (Commuality) ถือเป็นทุนทางสังคมอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งจะหมายถึงการใช้พื้นที่ส่วนรวมของชุมชนในด้านต่าง ๆ กล่าวคือ นอกจากจะเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมาใช้ประโยชน์ร่วมกันได้แล้ว ยังแฝงนัยของการจัดการร่วมกันของชุมชนโดยกำหนดกฎเกณฑ์ที่ขึ้นมาเพื่อควบคุมการใช้พื้นที่อันถือเป็นของสมาชิกในชุมชน

สำนักงานกองทุนเพื่อสังคมธนาคารออมสิน (2541 : 47) ทุนทางสังคมได้ถูกนำไปใช้เป็นกรอบและเป้าหมายในการดำเนินโครงการพัฒนาภายใต้การสนับสนุนจากภาครัฐ โดยมองว่าในภาวะที่ประเทศประสบกับภาวะวิกฤตเช่นนี้ การลงทุนเพื่อสร้างหรือสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการขยายทุนทางสังคม จะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ซึ่งความหมายของทุนทางสังคมภายใต้โครงการ (Social Investment Fund - Sif) ซึ่งจะนำไปสู่ชุมชนเข้มแข็งนี้ ประกอบด้วย

1. ฐานทรัพยากรและฐานวัฒนธรรม โดยที่มองว่าเป็นรากฐานของการดำรงชีวิตการทำมาหากินร่วมกันของคนทั้งชุมชน และถือว่าเป็นสายผูกพันกันในชุมชนที่ดำรงอยู่ร่วมกัน

2. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ครอบคลุมความหมายของการแบ่งปัน และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันผ่านกิจกรรมที่เสนอขึ้นมา อาจจะเป็นเฉพาะระหว่างชาวบ้านในชุมชนทั้งชุมชน รวมถึงการแผ่ขยายไปยังชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงตลอดทั้งขยายความเอื้ออาทรไปสู่ความยากลำบากทั้งหลายในชุมชน เช่น คนยากจน ผู้สูงอายุ เด็ก ผู้หญิง ผู้ติดเชื้อรวมถึงผู้ได้รับผลกระทบจากผู้ติดเชื้อ และแรงงานคืนถิ่นในชุมชน เป็นต้น

3. การหลอมใจ หลอมความคิด และผนึกกำลังความร่วมมือของสมาชิกในกลุ่ม หรือระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนตลอดทั้งเชื่อมโยงกับหน่วยราชการและหน่วยงานสนับสนุนอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการระดมทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความร่วมมือที่ต่อเนื่อง รวมถึงกิจกรรมมีความยั่งยืนในระยะยาว

4. ทักษะการจัดการร่วมกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการเพิ่มทักษะความสามารถ ความชำนาญในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม องค์กร เครือข่าย โดยร่วมมือกับสถาบันต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา

5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ในการเผชิญหน้ากับปัญหาความทุกข์ยากต่าง ๆ เพื่อแสวงหาทางออกแก้ไขปัญหาโดยร่วมมือกันในกลุ่มสมาชิก ขยายสู่ชาวบ้านในชุมชนใกล้เคียง

จามะรี เชียงทอง (2543 : 11) กล่าวว่า นับจากปี ค.ศ.1980 เป็นต้นมา ธนาคารโลกได้ให้การสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนโดยให้ร่วมกันทำกิจกรรมสาธารณะภายใต้ความเชื่อพื้นฐานที่ว่าการทำงานกันดังกล่าวจะก่อให้เกิดสิ่งทีเรียกว่า "ทุนทางสังคม" (Social Capital) กล่าวได้ว่าศักยภาพอันเกิดจากการรวมตัวกันนี้ สามารถทำให้เกิดความร่วมมือ และเป็นการระดมความคิดในระดับชุมชนเพื่อกระทำกิจกรรมสาธารณะอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้นและมองว่ากิจกรรมหลายอย่างต้องการความชำนาญพิเศษที่หาไม่ได้ในบุคลากรของรัฐ

อมรา พงศาพิชญ์ (2543 : 2) ได้กล่าวถึงทุนทางสังคมไว้ว่า คือความสัมพันธ์ทางสังคมทั้งในแนวราบและแนวตั้ง ระหว่างบุคคล สถาบัน และ/หรือองค์กรต่าง ๆ ทั้งในปัจจุบัน กลุ่ม และเครือข่าย ทั้งนี้ ค่านิยมพื้นฐานที่สังคมยึดถือ ซึ่งมีผลต่อวิถีชีวิตและวิถีการผลิตในระดับครอบครัว ชุมชนและประชาคม นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงทุนสังคม โดยเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ ที่มีค่านิยมในการตอบแทนบุญคุณ ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนแบบไม่เท่าเทียมกัน รวมทั้งการมีเครือข่ายการตอบแทนและใช้ประโยชน์ร่วมกัน

ประเวศ วสี (2544 : 64) ได้กล่าวถึง ทุนสังคมไว้ว่า ปี 2540 ประเทศไทยเกิดปัญหาทางเศรษฐกิจและการเงินอย่างรุนแรง หลายธุรกิจปิดตัวลง หลายชีวิตถูกเลิกจ้าง ว่างงาน ความอดอยากยากจนคืบคลานเข้ามา ราวกับประเทศไทยได้มาถึงห้วงแห่งการล่มสลาย เรียกว่าเป็นวิกฤติการณ์ทางสังคม อำนาจที่มีอยู่เดิม ไม่ว่าจะอำนาจทางการเมือง อำนาจราชการ หรืออำนาจการเงินแก่ไม่ได้ แต่สิ่งที่มีพลังแก้ไขเรื่องนี้ได้ เรียกว่าพลังทางสังคม หรือบางทีเรียกว่า ทุนทางสังคม คือ การที่คนมารวมกัน เอาความดีมารวมกัน เอาความรู้มารวมกัน แล้วจะเกิดพลังทางสังคม (Social Energy) แล้วเราจะแก้ปัญหาได้ทุกอย่าง

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม (2544 : 65) กล่าวว่า ทุนทางสังคมเป็นนามธรรม ซึ่งหมายถึง ความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ความสามัคคีรวมพลัง การมีองค์กร มีหน่วยงานที่จะจัดการระบบต่าง ๆ ในชุมชน มีศิลปวัฒนธรรม มีจุดรวมใจ มีศีลธรรม มีความสมัครสมานรักใคร่ กลมเกลียวกัน เหล่านี้เรียกว่าทุนทางสังคม ซึ่งจะเป็พื้นฐานให้ท้องถิ่นและชุมชน มีการพัฒนาที่เข้มแข็ง ที่จริงจังและ

ยั้งยืนยง ทูทางสังคมต่างจากทูทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นรูปธรรม เป็นตัวเงิน วัตถุ แต่ทูทางสังคมเป็นนามธรรม เป็นจิตใจ เป็นจิตวิญญาณ เป็นความรู้ความสามารถ เป็นพลังทางสังคม ซึ่งช่วยขับเคลื่อนให้สังคมก้าวไปข้างหน้า และเป็นรากฐานยึดโยงในยามที่ชุมชนและสังคมอาจจะอ่อนไหว ทูทางสังคม เปรียบเสมือนจิตวิญญาณของสังคม จิตวิญญาณมีคุณค่าและเป็นพลังสำคัญแก่บุคคลคนใด ทูทางสังคมก็มีคุณค่าและเป็นพลังสำคัญให้แก่ชุมชนและสังคมคนนั้น

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2544 : 65) กล่าวว่า ทูทางสังคมที่เป็นประโยชน์ต่อคนไทยจริง ต้องมาจากสมมติฐานที่ว่าสังคมของเราไม่ได้ว่างเปล่า แต่ที่จริงแล้วมีทูทางสังคมอยู่มาก เพียงแต่ทูทางสังคมเหล่านั้นไม่ได้โอกาสพัฒนาปรับเปลี่ยนให้ก้าวหน้าสมตามความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเท่านั้น การลงทุนทางสังคมจึงต้องเริ่มต้นจากการมองหาทูทางสังคมที่มีอยู่แล้วในสังคมไทย แล้วหาทางพัฒนาทุนนั้นให้เข้มแข็งขึ้น ซึ่งหมายความว่าพื้นที่ชีวิตใหม่ที่สามารถปรับตัวได้และการลงทุนทางสังคมที่เริ่มต้นจากการเข้าใจและสนับสนุนทูทางสังคมที่มีอยู่แล้วเหล่านี้ให้เข้มแข็งเป็นการลงทุนที่ไม่ต้องใช้งบเงินมาก

อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2544 : 65) ปัจจุบันนี้มีผู้ตั้งคำถามต่าง ๆ เกี่ยวกับทูทางสังคมกันมาก เพราะนับวันทูทางสังคมจะยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้น โดยเฉพาะกับสังคมใหม่ที่ผู้คนมีความเป็นปัจเจกนิยมสูง และมักแยกกันอยู่แบบตัวใครตัวมัน ในสถานการณ์เช่นนี้ทูทางสังคมจะมีความจำเป็นและมีบทบาทอย่างสำคัญต่อการพัฒนาสังคม ทั้งในด้านของการช่วยสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส การช่วยเพิ่มโอกาสและการเสริมสร้างทางเลือกอันหลากหลายให้สังคมด้วยการสนับสนุนให้กลุ่มต่าง ๆ สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น อีกทั้งยังจะนำไปสู่การช่วยพิทักษ์สิทธิและการนำเสนอทิศทางการใหม่ ๆ ในการพัฒนาสังคมในอนาคตด้วยทูทางสังคม จึงน่าจะเป็นพลังที่เคลื่อนไหวและสร้างสรรค์ของสังคมมากขึ้น

อัมมาร สยามวาลา (2544 : 65) ให้ความเห็นว่า ในช่วงที่เศรษฐกิจตกต่ำ สถาบันต่าง ๆ อยู่ในฐานะที่ย่ำแย่ เราจึงต้องกลับมาหาระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมของเรา ซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานความสัมพันธ์ของสังคมแบบดั้งเดิมที่เราเคยมีอยู่ เพียงแต่เราได้ละเลยกันไป ซึ่งตรงนี้ถือว่าเป็นทุนรอนของเรา ทุนรอนอันนี้เรียกได้ว่า เป็นทูทางสังคมที่เราต้องการให้มีมากขึ้นและทำได้โดยการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม เพราะความสัมพันธ์ทางสังคมทำให้แต่ละคนรวมกันเป็นชุมชนได้

อเนก นาคะบุตร (2544 : 66) ได้แสดงทัศนะเรื่อง ทูทางสังคม หรือความเข้มแข็งของชุมชน มิใช่เรื่องใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้นในประเทศไทย หากแต่เป็นคุณค่าเดิมที่สังคมไทยมีอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นการมีน้ำใจต่อกัน การแบ่งปันซึ่งกันและกัน ความเอื้ออาทรที่มีต่อกัน การเกาะเกี่ยวกันทางสังคม

การรวมกลุ่มกันเป็นองค์กร ทูทางสังคมดังกล่าวนี้ คือ พลังขับเคลื่อนให้ชุมชนต่าง ๆ มีความสามารถในการเพิ่มทุนทางสังคมให้กับชุมชนตัวเองมากขึ้น และมีความสามารถในการจัดการปัญหามากขึ้น

จากคำอธิบายของนักวิชาการและนักคิดที่กล่าวในเอกสารการสัมมนาเชิงวิชาการ เรื่อง ภูมิปัญญา 5 ลุ่มน้ำ เพื่อการพัฒนาเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็ง (2544 : 66) สรุปได้ว่า ทุนทางสังคมมีความเกี่ยวข้องกับขบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณภาพด้านจิตใจ เป็นปัจจัยหรือพลังภายในที่ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน เมื่อชุมชนเข้มแข็งคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในชุมชนก็ดีขึ้นไปด้วย นอกจากนี้ทุนทางสังคมยังเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นสิ่งเชื่อมโยงจิตใจของคนในสังคมให้ร่วมแรงร่วมใจกัน สร้างความสำนึกให้คนเกิดความรับผิดชอบต่อชุมชน ต่อท้องถิ่น สร้างระบบการตรวจสอบการทำงานในชุมชนท้องถิ่นให้โปร่งใส เน้นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีความสามารถในการบริหารจัดการโดยพึ่งตนเองเป็นหลัก แทนที่จะรอคอยความช่วยเหลือจากรัฐ

อเนก นาคะบุตร (2545 : 6 – 7) กล่าวว่า ในยุคที่บ้านเมืองประสบภาวะข้าวยากหมากแพงและประสบภัย คนไทยยังดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของความเกื้อกูล ความเอื้ออาทร ความรักศักดิ์ศรีในถิ่นเกิด ในความเป็นมนุษย์ที่มีความเอื้อเฟื้อ ที่มีความเห็นอกเห็นใจ และที่สำคัญคนไทยได้พิสูจน์ให้เห็นว่า “ในวิกฤตเศรษฐกิจครั้งนี้ สิ่งที่ยากไปจากคนไทย คือ เงิน แต่สิ่งที่ยังดำรงอยู่และสามารถทำให้พอกพูนขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง และเป็นประจำกับผู้คนทั้งที่อยู่ในระดับรากหญ้า ผู้คนที่อยู่ในระดับท้องถิ่น ต่อสื่อมวลชน ต่อรัฐบาล และต่อโลก ก็คือการทำคนไทยได้หยิบเอาเรื่องทุนทางสังคมซึ่งเป็นมรดกตกทอดทางวัฒนธรรมอันยาวนานของสังคมไทยมาใช้” สิ่งนี้ไม่ได้หายไปในอดีต แต่คนไทยสามารถค้นพบได้ว่า การนำกลับมาซึ่งทุนทางสังคม ที่มีหลากหลาย โดยเฉพาะเรื่องจิตวิญญาณ เรื่องคุณค่า เรื่องภูมิปัญญา เรื่องของมนุษย์ที่มีความรักอิสระ รักเพื่อนพ้อง รักถิ่นฐาน ถิ่นกำเนิด รักบ้านรักเมือง ปัจจัยของผู้นำ ปัจจัยของคนที่มีความตื่นตัวและมีความรักที่จะลุกขึ้นมาก่อการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเหล่านี้เรียกว่า ทุนทรัพยากรมนุษย์ ล้วนรวมเรียกว่า “ทุนทางสังคม” เป็นอีกครั้งหนึ่งที่สังคมไทยได้พิสูจน์ และท้าทายทฤษฎีการพัฒนาและองค์ความรู้ของการพัฒนาหรือ “กระบวนการทัศน์” ว่าการกอบกู้เศรษฐกิจ การกอบกู้สังคม การเปลี่ยนแปลงสังคม มิได้จำเป็นต้องทำจากระบบบนลงล่างโดยใช้อำนาจรัฐ หรืออำนาจของระบบเศรษฐกิจ แต่อย่างเดียว แต่ที่จริงสังคมไทยสามารถปฏิรูปตนเองได้ ระบบของการมีส่วนร่วมภาคประชาชนด้วยการใช้ทุนทางสังคมซึ่งมีอยู่ในจิตใจ มีอยู่

ในวิถีชีวิตประจำวัน มีอยู่ในวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น และเมื่ออยู่ในระบบสังคมท้องถิ่นที่มีความแตกต่างหลากหลายอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล และมีการปะทะสังสรรค์กันมาตลอดเวลา

มีนักคิดหลายคนพูดถึงเรื่องวัฒนธรรมว่าเป็นทุนทางสังคมชนิดหนึ่ง ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงขอทำความเข้าใจเสียก่อนว่า วัฒนธรรมคืออะไร หมายความว่าอย่างไร

อมรา พงศาพิชญ์ (2537 : 1 – 3) กล่าวว่า ความเข้าใจในเรื่องวัฒนธรรมยังมีลักษณะหลากหลาย เพื่อความเข้าใจตรงกัน ในขั้นต้นนี้ เราอาจสรุปสั้น ๆ ได้ก่อนว่า วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น กำหนดขึ้น มิใช่สิ่งที่มีมนุษย์ทำตามสัญชาตญาณ อาจเป็นการประดิษฐ์วัตถุสิ่งของขึ้นใช้ หรืออาจเป็นการกำหนดพฤติกรรมหรือความคิด ตลอดจนวิธีการหรือระบบงาน ฉะนั้น วัฒนธรรมก็คือ ระบบในสังคมมนุษย์ที่มนุษย์สร้างขึ้น มิใช่ระบบที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ตามสัญชาตญาณ วัฒนธรรมเกิดขึ้นเมื่อมนุษย์ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกันในสังคมเดียวกัน ทำความตกลงกันว่าจะยึดระบบไหนดี พฤติกรรมใดบ้างที่จะถือเป็นพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติและมีความหมายอย่างไร แนวความคิดใดจึงเหมาะสม ข้อตกลงเหล่านี้คือการกำหนดความหมายให้กับสิ่งต่าง ๆ ในสังคม เพื่อว่าสมาชิกของสังคมจะได้เข้าใจตรงกันและยึดระบบเดียวกัน หรืออีกนัยหนึ่ง เราอาจเรียกระบบที่สมาชิกในสังคมได้ตกลงกันแล้วนี้ว่า ระบบสัญลักษณ์ ดังนั้น วัฒนธรรมก็คือ ระบบสัญลักษณ์ในสังคมมนุษย์ที่มนุษย์สร้างขึ้น เมื่อสร้างขึ้นมาแล้ว จึงสอนให้คนรุ่นหลัง ๆ ได้เรียนรู้หรือนำไปปฏิบัติวัฒนธรรมจึงต้องมีการเรียนรู้และมีการถ่ายทอด เมื่อมนุษย์เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม มนุษย์ก็รู้ว่า อะไรคือขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม และส่วนใหญ่แล้วมนุษย์ก็รู้ว่า อะไรควรทำและอะไรไม่ควรทำ ฉะนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมจึงเป็นความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดมาก เมื่อพิจารณาวัฒนธรรมในสังคม เราอาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ วัฒนธรรมในลักษณะที่เป็นสัญลักษณ์ และจับต้องไม่ได้ เป็นต้นว่า ภาษาพูด ระบบความเชื่อ โลกทัศน์ กิริยา ขนบธรรมเนียมประเพณี และด้านวัฒนธรรมทางด้านวัตถุ เป็นต้นว่า อาคารบ้านเรือน วัด และศิลปกรรมประติมากรรมต่าง ๆ ตลอดจนสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ใช้เป็นประจำทุกวัน การแบ่งพิจารณาวัฒนธรรมในสองลักษณะที่กล่าวมานี้ จะทำให้เราสามารถพิจารณาวัฒนธรรมทั้งหมดได้ครบถ้วนอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง วัฒนธรรมทั้งหมดก็คือ สิ่งที่ครอบงำชีวิตมนุษย์เราอยู่ ทั้งในชีวิตประจำวันและทั้งในโอกาสพิเศษที่มนุษย์เราจำเป็นจะต้องใช้ชีวิตผิดแปลกไปจากวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า การแบ่งวัฒนธรรมออกเป็นวัฒนธรรมนามธรรม หรือระบบสัญลักษณ์ที่จับต้องไม่ได้กับวัฒนธรรมรูปธรรม หรือวัฒนธรรมประเภทวัตถุ จะเป็นการแบ่งที่แยกกันได้อย่างเด็ดขาด

การแบ่งในลักษณะที่ว่านี้ เป็นการแบ่งเพื่ออำนวยความสะดวกในการพิจารณาวัฒนธรรมเท่านั้น ตามความเป็นจริงวัฒนธรรมประเภทวัตถุสามารถสื่อความหมายและมีลักษณะเป็นระบบสัญลักษณ์ที่จับต้องได้ บ้านเรือนที่เราอยู่มีลักษณะเป็นวัฒนธรรมประเภทวัตถุ แต่ถ้าเราพิจารณาลักษณะของบ้านเรือนเราก็เห็นว่าบ้านที่มนุษย์เราใช้อาศัยอยู่นั้น อาจสร้างด้วยวัตถุที่ต่างกัน กระต๊อบหลังคาจอมเตี้ยแตกต่างจากบ้านไม้สัก หรือตึกใหญ่โอฬาร นอกจากจะต่างกันตรงวัสดุที่ใช้แล้วยังต่างกันตรงที่ว่าลักษณะของอาคาร จะบอกให้คนในสังคมนั้นได้รู้ว่า เจ้าของบ้านมีฐานะทางเศรษฐกิจอย่างไร เศรษฐีย่อมอยู่ตึกหลังใหญ่ คนจนมักจะทำอาศัยอยู่ในกระต๊อบ ถ้ากระต๊อบตั้งอยู่ในหมู่บ้านตามต่างจังหวัดก็ย่อมต่างจากกระต๊อบที่ตั้งอยู่ในสลัมในกรุงเทพฯ ฉะนั้น จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมประเภทวัตถุย่อมให้ความหมายทางสัญลักษณ์ด้วย

2.1.2 ลักษณะของทุนทางสังคม

ทุนทางสังคมมีลักษณะเป็นนามธรรม ซึ่งแสดงออกทางพลัง หรือความเข้มแข็งในชุมชน ทุนทางสังคมจึงมีได้หลายลักษณะ ตามแต่ว่าชุมชนนั้นจะแสดงความเข้มแข็งในทางใด ผู้วิจัยจะได้สรุปลักษณะของทุนทางสังคมซึ่งมีผู้รวบรวมไว้ในเอกสารต่าง ๆ ดังนี้

ขัตติยา กรรณสูต (2544 : 123 - 136) ศึกษาเรื่องกลุ่มสัจจะออมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรของชีวิตพระอาจารย์สุบิน ปณีโต จังหวัดตราดและชี้ให้เห็นว่า จากแนวคิดที่พระสุบินนำมาใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ เป็นการผสมผสานแนวคิดของคุณครูชบ เข้ากับแนวคิดด้านสังคม โดยเฉพาะแนวคิดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน และแนวคิดของปัญญาชนไทยสมัยปัจจุบัน ผสมเข้ากับหลักธรรมทางศาสนาที่เป็นสากล แนวคิดเหล่านี้มีความสอดคล้องและสนับสนุนกันอย่างมาก ทำให้เกิดแนวคิดที่ใช้เป็นหลักการแก่นของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรของชีวิต สามารถสรุปได้ดังนี้

เป็นการแก้ปัญหาแบบองค์รวม เพราะทุกข์ของชาวบ้านมาจากหลายด้าน สะสม ชับซ้อน และแตกต่างกันในสภาพการณ์ กาละ และเทศะกับการแก้ปัญหาในสังคมไทย จะต้องกระทำทั้ง 3 ระดับ คือ ระดับโครงสร้าง ได้แก่ การแก้ความอ่อนแอของสังคมไทย ระดับชุมชน โดยยึดค่านิยมพื้นฐานของสังคมไทย การรวมกลุ่มโดยใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นจุดเริ่ม และใช้เงินเป็นสื่อดึงดูดเพื่อทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม โดยดึงเอาพลังทางวัฒนธรรมดั้งเดิมที่เคยยึดถือปฏิบัติกันมารื้อฟื้นและปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ แล้วกระจายประเภทกิจกรรมออกไปเพื่อ

สนองความต้องการที่แตกต่างกันของชุมชนและระดับบุคคล โดยใช้หลักกรรมทางศาสนาเป็นหลักกรรมในการดำรงชีวิตและหลักกรรมในการอยู่ร่วมกัน

ในการรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งองค์กรของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ และวิธีการจัดการที่กลุ่มใช้ รวมทั้งการพัฒนาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ชัตติยา กรรณสูต (2544 : 137 - 144) ได้ใช้วิธีวิเคราะห์แบบระบบ คือ สิ่งนำเข้า มีรายละเอียดดังนี้

ในการจัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ จังหวัดตราด มีสิ่งนำเข้าสำคัญ 2 ด้าน คือ 1. ทูทางสังคม และ 2. ผู้นำ ซึ่งหมายถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ทูทางสังคม ประกอบไปด้วยทุนที่เป็นรูปธรรมเห็นได้ชัด ได้แก่ ทุนทางกายภาพต่าง ๆ และทุนที่เป็นนามธรรม จับต้องไม่ได้ แต่มีอยู่จริง และมีบทบาทในการก่อเกิด อารงรักษา และทำให้องค์กรพัฒนาหรือเสื่อมสลาย ทุนทางสังคมมี 4 ประเภท คือ 1.ทุนทางกายภาพ 2.ทุนทางนามธรรม 3.วิถีชีวิตชนบท และ 4.วิถีชีวิตไทย

1) ทุนทางกายภาพ ได้แก่ สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัดตราด การประกอบอาชีพต่าง ๆ เช่น รูปแบบเกษตรกรรมส่วนใหญ่ของจังหวัดนี้เป็นเกษตรแบบผสมผสาน มีการปลูกข้าวและพืชผักไว้กินในครัวเรือนและปลูกผลไม้หลายชนิดเพื่อให้ได้ผลครบฤดูกาลแล้วตัดเอาผลผลิตที่ได้มาตราฐานส่งขาย ส่วนที่ไม่ได้มาตราฐานก็เอาไว้กินเองในครัวเรือน และแปรรูปเพื่อเป็นรายได้ เช่น ทูเรียนผลงามส่งขาย ที่ถูกแมลงเจาะเอาไว้รับประทานหรือกวนขาย ผลอ่อนที่ต้องปลิดทิ้งอาจไว้แกงหรือเอาไปหั่นเป็นแผ่นบาง ๆ ไว้ทอดหรืออบขาย แต่ละครั้วเรือนมักเลี้ยงเป็ดไก่หรือแม่แต่สุกรไว้เพื่อบริโภค โดยใช้เศษอาหารและรั้วพืชที่มีอยู่ รวมทั้งจับปลาจากแหล่งน้ำใกล้บ้าน วิถีชีวิตง่าย ๆ เช่นนี้ จึงสอดคล้องกับแนวคิดที่กล่าวในบทแรก

2) ทางนามธรรม ได้แก่ วัฒนธรรมชนบท การเป็นชุมชนเกษตรผสมผสานทำให้สามารถพึ่งตนเองได้ในระดับหนึ่ง และได้รับผลกระทบจากวัฒนธรรมเมืองและวัตถุนิยมไม่มากนัก รวมทั้งวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ยังพอหลงเหลืออยู่ในพื้นที่ และการปลุกจิตสำนึกโดยพระสงฆ์ คือ พระอาจารย์สุบินเป็นผู้นำ ซึ่งเคยเป็นพระสงฆ์ที่มีวิสัยทัศน์และประสบการณ์สูงจากการไปรุดงค์มาหลายจังหวัด ทำให้ประชาชนมีศรัทธาเชื่อมั่นสูง รวมทั้งการนำเอาค่านิยมวัฒนธรรมดั้งเดิม เช่น ความผูกพันเอื้ออาทร การสามัคคีรวมพลัง การช่วยเหลือผู้ยากไร้ ฯลฯ และหลักกรรมพุทธศาสนา ซึ่งคนถิ่นนี้ยึดมั่นสูง ทั้งหลักกรรมการดำรงชีวิตและการอยู่ร่วมกัน ในการเทศนาธรรมแต่ละครั้ง พระอาจารย์สุบินและคณะจะใช้วิธีการสื่อสารหลายทาง เช่น การสนทนาธรรมโดยการยกเอาแนวคิดและสภาพการณ์ปัจจุบันมาเป็นประเด็น (เช่น วิกฤตเศรษฐกิจจะเตรียมตัวรับอย่างไร การช่วยเหลือเกื้อกูล

กันในกลุ่มคนจะลดปัญหาสารเสพติดได้อย่างไร จะจัดการซื้อขายเสี่ยงได้อย่างไร ฯลฯ) โดยตนเองจะตื่นตัวในการแสวงหาความรู้และข้อมูลมาตั้งประเด็นให้ชาวบ้านซักถามและแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนกัน เพื่อให้เกิดภูมิปัญญาใหม่ ๆ ที่ผสมผสานคุณธรรม ทำให้ชาวบ้านไม่เบื่อและกระตือรือร้นที่จะมาร่วม เพราะได้อะไรใหม่ ๆ ที่สามารถนำไปใช้ได้

3) วิถีชีวิตชนบท ซึ่งยังคงมีวัดเป็นศูนย์กลางในการดำรงรักษาและเผยแพร่ด้านคุณธรรมและด้านภูมิปัญญา ทั้งด้านศิลปวิทยา การดูแลรักษาสุขภาพ และกิจกรรมฝึกอาชีพที่หลากหลาย ทำให้คนได้มาพบปะสังสรรค์ ร่วมทำบุญกุศล และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ก่อให้เกิดความอบอุ่นและมีหลักยึดในชีวิต

4) วิถีชีวิตไทย ซึ่งยังคงเหนียวแน่นในความจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์ ทำให้ประชาชนเชื่อมั่นและยึดถือพระราชดำรัส โดยเฉพาะเรื่องการแก้ปัญหาเศรษฐกิจโดยการสร้างพื้นฐานพออยู่พอกิน ชุมชนพึ่งตนเอง เศรษฐกิจพอเพียง เมื่อนำมาผสมผสานกับคุณธรรมพุทธศาสนา โดยมีพระสงฆ์ผู้เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาทำให้ชัดเจนเป็นรูปธรรมในรูปกิจกรรมต่าง ๆ ของกองทุนสัจจะสะสมทรัพย์ จึงมีส่วนทำให้ความนิยมในกองทุนเพิ่มมากขึ้น

2. ผู้นำ ในเรื่องผู้นำจะได้พูดถึง 3 ระดับ คือ ผู้นำหลัก กลุ่มผู้นำ และกรรมการ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ผู้นำหลัก คือพระสงฆ์ ซึ่งโดยความเชื่อดั้งเดิมที่ยังเหนียวแน่นในจังหวัดนี้ถือว่าเป็นผู้นำทางปัญญาและทางคุณธรรมอยู่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อผู้นำ คือพระอาจารย์สุบินเอง ก็เป็น "ลูกบ้าน" ถิ่นนี้ ชาวบ้านจึงมิได้มีเพียงแต่ "ความเชื่อมั่นในจิตใจ" เท่านั้น แต่ยังมี "ความภาคภูมิใจ" ในบุคคลนี้เพิ่มขึ้นอีกด้วย อันเป็นพลังเสริมศรัทธาบารมี (Charismatic power) ให้สูงขึ้นอีกด้วย

2) กลุ่มผู้นำ ผู้นำของกลุ่มคือพระอาจารย์สุบินเองนั้น นอกจากจะสั่งสมทั้งความรู้และประสบการณ์ที่เกิดจากการไปศึกษาดูงานและลงมือปฏิบัติงานจริงมาระยะหนึ่งแล้ว ยังเป็นผู้ที่นำความรู้ที่ได้มาวิเคราะห์และสรุปทบทวนกับผู้อื่นอยู่เสมอ ทั้งกับผู้เชี่ยวชาญแขนงต่าง ๆ และกับผู้สนใจรวมทั้งชาวบ้านผู้ประสบปัญหาจริงในทุกโอกาส เช่น ในระหว่างเดินทางไปเยี่ยมเยียนรับฟังปัญหาของกลุ่มในท้องที่ต่าง ๆ ในการเข้าร่วมประชุมสัมมนาในระดับจังหวัด ระดับภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดให้มีกลุ่มอุดมการณ์ เหล่านี้ล้วนเป็นการเสริมพลังความรู้หรือปัญญาบารมี (Intellectual power) ให้กับตัวพระอาจารย์สุบินเอง รวมทั้งเป็นกระบวนการสร้างกลุ่มใหม่ ๆ ให้แก่กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์อีกด้วย

3) กรรมการ เมื่อรวบรวมกลุ่มได้แล้วมีการเลือกตั้งกรรมการ ทำให้ได้ผู้นำตามธรรมชาติที่เป็นฆราวาส คุณสมบัติที่สมาชิกส่วนใหญ่ใช้ในการเลือกกรรมการก็คือ "การได้รับการยอมรับว่าเป็นคนดี" ส่วนหนึ่งของการเป็นคนดีก็คือการเป็นผู้ปฏิบัติตนในกิจกรรมศาสนา เช่น ไปวัดและได้รับการยอมรับจากพระสงฆ์ เป็นต้น ดังนั้น กรรมการที่เป็นฆราวาสกับแกนนำหลักที่เป็นสงฆ์จึงเป็นกลุ่มผู้นำที่สมานสามัคคี ทำงานร่วมกันได้สะดวก และเป็นกระบวนการสรรหาผู้นำของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ที่สร้างความพึงพอใจให้แก่กลุ่มด้วย เมื่อพิจารณาสิ่งนำเข้าทั้งสองด้านแล้วสามารถสรุปได้ว่าอยู่ในระดับดี

หลักการสำคัญในการดำเนินงานของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ คือ "การมีส่วนร่วม" หรือการสร้างความรู้สึก "เป็นเจ้าของร่วมกัน" หลักการนี้จะนำไปปฏิบัติในวิธีการด้านต่าง ๆ คือ ด้านการรวมกลุ่มและการขยายกลุ่ม ด้านการจัดองค์กรและเครือข่าย ด้านวิธีการประชุม ด้านการจัดการทางการเงินและบัญชี และด้านการจัดสวัสดิการ ของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ จังหวัดตราด

ปัจจัยความสำเร็จ / ล้มเหลว

ในส่วนของปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จ/ล้มเหลวนี้จะได้กล่าวถึงปัจจัยความสำเร็จ/ล้มเหลว 3 ด้าน คือ (1) กิจกรรมด้านกายภาพ (2) กิจกรรมด้านจิตวิญญาณ และ (3) วิธีการใช้ ซึ่งสิ่งนี้จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงให้เกิดชุมชนคุณภาพอันเป็นส่วนประกอบสำคัญที่จะเชื่อมไปสู่สังคมสันติสุขโดยรวมด้วย

1. กิจกรรมด้านกายภาพ ได้แก่ กิจกรรมด้านเศรษฐกิจและการค้ำคูณสังคม

1) กิจกรรมด้านเศรษฐกิจ เป็นกิจกรรมในกระบวนการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชุมชน ได้แก่ การฝากเงินออม การส่งเงินกู้และค้ำคูณ รวมทั้งพิจารณาอนุมัติให้กู้ การชำระคืน การผ่อนชำระ การจ่ายเงินปันผล และพิจารณาค่าใช้จ่ายในการจัดการ ฯลฯ

2) กิจกรรมค้ำคูณแก่สังคม ได้แก่ การร่วมกันพิจารณาจัดสรรเงินเพื่อสวัสดิการให้แก่สมาชิกและแก่ชุมชน เช่น เงินช่วยค่ารักษาพยาบาล ค่าพาหนะ ค่าช่วยเหลือสมาชิกที่ถึงแก่กรรม รวมทั้งเงินช่วยเหลือผู้ยากจนและผู้ด้อยโอกาสในชุมชนของตน เช่น ผู้สูงอายุและเด็กที่ขาดผู้อุปถัมภ์ เป็นต้น

2. กิจกรรมด้านจิตวิญญาณ ได้แก่ ด้านศาสนาและคุณธรรม ด้านการสร้างสัมพันธ์และเสริมพลังกลุ่ม และด้านการเรียนรู้

1) กิจกรรมด้านศาสนาและคุณธรรม ได้แก่ การที่ชาวบ้านนำอาหารมาทำบุญร่วมกันและฟังเทศน์ฟังธรรมในช่วงเช้า เพื่อสืบทอดประเพณีขัดเกลากิเลส และเพิ่มคุณธรรมทางพุทธ

ศาสนา ธรรมชาติและปรัชญาของพระสงฆ์ ซึ่งเป็นที่ปรึกษากลุ่ม จะเน้นการเชื่อมโยงคุณธรรมทางศาสนาให้เข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบันมากกว่าจะเป็นเรื่องหลักธรรมศาสนาแต่เพียงอย่างเดียว จึงสามารถนำไปประยุกต์ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วย

2) กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์และเสริมพลังกลุ่ม เป็นการสร้างความสัมพันธ์ให้เหนียวแน่นยิ่งขึ้น รวมทั้งมีการถ่ายทอดข่าวสารความเป็นไปของสมาชิก ชุมชน ปัญหาชุมชน และการแก้ไขปัญหาก่อให้เกิดความสนิทสนมแน่นแฟ้นในสัมพันธภาพของสมาชิก

3) กิจกรรมด้านการเรียนรู้ เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเองและกลุ่ม โดยมีแกนนำ ทั้งพระสงฆ์ (ที่ปรึกษากลุ่มสงฆ์) และผู้นำตามธรรมชาติของชุมชน (กรรมการกองทุนที่ชาวบ้านเลือกตั้ง) เน้นการรวมกลุ่มเพื่อเสนอปัญหาของบุคคลและของชุมชน และร่วมกันเสนอทางแก้ไข

อย่างไรก็ดี บางกิจกรรมก็เป็นทั้งกิจกรรมด้านเศรษฐกิจและด้านจิตวิญญาณไปพร้อม ๆ กัน ได้แก่ กิจกรรมค้ำคูณแก้สังคม และกิจกรรมด้านการเรียนรู้ ซึ่งต้องใช้ทั้งเศรษฐกิจ อริยทรัพย์ และปัญญาด้วย

3. วิธีการใช้ วิธีการเป็นสิ่งขับเคลื่อนกิจกรรมให้บรรลุถึงเป้าหมายได้ตามขั้นตอน วิธีการสำคัญที่กลุ่มสงฆ์จะสงฆ์ใช้อยู่ในทุกกิจกรรมมี 2 ด้าน คือ การขจัดสิ่งไม่ดีและการเพิ่มสิ่งดีเข้าไปในกลุ่ม

ด้านที่ 1 การขจัดสิ่งไม่ดี เป็นการพยายามให้สิ่งไม่ดีเหลือน้อยที่สุด โดยใช้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ เช่น การปรับผู้ไม่มาส่งเงินออมหรือชำระหนี้สินตรงเวลาและการตัดสิทธิผู้ไม่เข้าร่วมในวันนัดประชุมประจำปี ออกจากการเป็นสมาชิก เหล่านี้ล้วนเป็นกฎเกณฑ์จัดการไม่รักษาสัจจะและการไม่เข้าร่วมกิจการของหมู่คณะ นอกจากขจัดสิ่งไม่ดีในตัวบุคคลแล้ว ยังมีความพยายามขจัดสิ่งไม่ดีภายนอก เช่น การอนุมัติเงินกู้เพื่อนำไปปลูกผักมีเงื่อนไขว่าจะต้องปลอดสารพิษเท่านั้น หรือการตั้งประเด็นสนทนาธรรมในเรื่องภัยใกล้ตัว เช่น ภัยยาเสพติด ภัยจากการพนัน เป็นต้น เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้รู้ถึงพิษภัยของสิ่งภายนอก และช่วยกันหาทางป้องกันเสียแต่ต้นมือ

ด้านที่ 2 การเพิ่มสิ่งดี ในทุกกิจกรรมได้พยายามเพิ่มเติมสิ่งดีงามเข้าไป เช่น การจัดรูปแบบกิจกรรมเพื่อสร้างพลังร่วมในการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้จริง โดยอาศัยทั้งจากการสรุปบทเรียน จากประสบการณ์ของกลุ่มอื่น ๆ การไปดูงานของกลุ่มต่าง ๆ และจากการเรียนรู้จากสิ่งภายนอก โดยการเชิญผู้ชำนาญการด้านต่าง ๆ เข้ามาให้คำปรึกษาแนะนำและสาธิตสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มต่อชุมชน จากปัจจัยประสบความสำเร็จ/ล้มเหลวสามด้านข้างต้น หากประสบความสำเร็จ

สำเร็จก็จะมีผลให้เกิดชุมชนคุณภาพ โดยชุมชนคุณภาพจะต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ประการ คือ (1) บุคคลที่ชัดเกล้าแล้ว (2) ความเข้มแข็งของครอบครัว และ (3) ความเข้มแข็งของชุมชน

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง

2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง

เรื่องชุมชนเข้มแข็งซึ่งเป็นทุนทางสังคมอย่างหนึ่งนี้ มีผู้กล่าวถึงไว้ในหลาย ๆ คำซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกัน ไม่ว่าจะเป็น สังคมเข้มแข็ง ความเป็นชุมชน หรือประชาสังคม ซึ่งล้วนแต่นัยของการหันกลับมาให้ความสำคัญกับภาคประชาชนหรือภาคสังคมมากขึ้น โดยเห็นร่วมกันว่าการจะหาทางออกของปัญหาที่ซับซ้อนทั้งหลาย ในปัจจุบันต้องมีการสร้างภาคสังคมหรือภาคประชาชนให้พร้อมในการเผชิญและหาทางแก้ไขร่วมกัน

ธีรยุทธ บุญมี (2536 : 48 - 49) กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนว่าประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเกิดจิตสำนึกระดับสังคม ถือเป็นขั้นต้นสุดในการพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งขั้นนี้เกิดเมื่อได้มีการพัฒนาเศรษฐกิจไปได้ระยะหนึ่งซึ่งได้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาแรงงานเด็ก ปัญหาชุมชนแออัด และปัญหาสภาพแวดล้อม เป็นต้น ในระยะนี้ถือว่าเป็นการเกิดจิตสำนึกร่วมกันเป็นครั้งแรก กล่าวคือรู้สึกว่าตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตทางสังคมซึ่งทุกคนมีความรับผิดชอบร่วมกันในอันที่จะต้องร่วมแก้ไขปัญหา รวมทั้งทุกคนมีสิทธิที่จะเรียกร้องให้ส่วนรวมดีขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 การเกิดขึ้นของกลุ่ม หมายถึง องค์กรทางเศรษฐกิจและทางสังคมด้านต่าง ๆ ซึ่งองค์กรเหล่านี้มีสำนึกในการดูแลประโยชน์ซึ่งกันและกัน เช่น กลุ่มงานสังคมสงเคราะห์ ได้แก่ สภาสตรีแห่งชาติ อาสาสมัครสตรี ตลอดทั้งองค์กรพัฒนาเอกชนที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางโดยทำหน้าที่การดูแลปัญหาสังคมด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเด็ก สิ่งแวดล้อม สตรี และชุมชนแออัด เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 การก่อรูปของอุดมการณ์ร่วม ในขั้นนี้ถือว่าอยู่ในช่วงปัจจุบัน กล่าวคือ เป็นช่วงที่สมาชิกมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมสูงขึ้น การรวมตัวของกลุ่มต่าง ๆ มีมากขึ้น จึงทำให้เกิดอุดมการณ์ร่วมกันในอันที่จะยึดเหนี่ยวผูกพันซึ่งกันและกัน เพื่อมีจุดมุ่งหมายให้สังคมเป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งและมีคุณธรรม อันถือเป็นข้อเรียกร้องร่วมกันของประชาชนทั้งหมดของสังคมที่ต้องการให้บ้านเมืองดำเนินไปสู่ทิศทางที่พึงปรารถนาต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การตกผลึกเป็นสถาบันของอุดมการณ์และกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ซึ่งในขั้นนี้ยังถือว่าเป็นเหตุการณ์ในอนาคต เมื่อเกิดการตกผลึกเป็นสถาบันที่ทุกคนให้การยอมรับว่าเป็นกฎเกณฑ์แห่งชีวิตร่วมกัน ปัจจุบันมีองค์กรที่พัฒนาจนเป็นที่ยอมรับของประชาชนอยู่ไม่น้อย ตัวอย่างเช่น องค์กรเอกชนต่าง ๆ ได้แก่ มูลนิธิดวงประทีป มูลนิธิเด็ก ตลอดทั้งสถาบันภาคเอกชนทั้งหลาย เป็นต้น

โอกาส ปัญญา (2542 : 8-13) ได้แบ่งองค์ความรู้เกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน ไว้ 3 กระแส คือ

1. กลุ่มที่เน้นวัฒนธรรมชุมชน กลุ่มนี้เน้นการมีส่วนร่วมและการมีสิทธิของประชาชน โดยมองว่า การพัฒนาประเทศที่ผ่านมามีบทบาทของรัฐบาลมากเกินไป คือ เป็นทั้งผู้กำหนดทิศทาง นิยามความหมาย ความถูกต้อง รวมถึงควบคุมงบประมาณเทคนิคและกำหนดเทคโนโลยีที่เหมาะสมโดยไม่สนใจความรู้สึกของประชาชน ดังนั้น กลุ่มนี้จึงต่อต้านอำนาจรัฐที่ไม่มีขอบเขตพร้อมกับให้การสนับสนุนวัฒนธรรมของชุมชนหรือหมู่บ้าน โดยกล่าวถึงวัฒนธรรมของหมู่บ้านหรือของชุมชนที่มีความสำคัญ ได้แก่ วัฒนธรรมแห่งการพึ่งพาตนเองทางด้านความคิด (มีภูมิปัญญาของตนเอง) ด้านเศรษฐกิจ (ระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ) และด้านวัฒนธรรม (ได้แก่การมีประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ) นอกเหนือจากนี้ยังมีวัฒนธรรมแห่งการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมถึงการให้ความสำคัญกับชุมชนเหนือกว่าระดับบุคคล และที่ชัดเจนที่สุดก็คือ การมีจุดเด่นที่การปฏิเสธอำนาจรัฐ (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. 2542 : 110)

อเนก เหล่าธรรมทัศน์ (2541 : 7) ได้พูดถึงอิทธิพลของกระแสวัฒนธรรมชุมชนต่อการวิพากษ์รัฐว่าสิ่งที่วิเศษที่สุดของวัฒนธรรมชุมชนก็คือการวิพากษ์วิจารณ์รัฐ และระบบราชการโดยบอกให้พึ่งพิงรัฐและระบบราชการให้น้อย การปลุกเร้าให้เห็นความสำคัญของชุมชนและเกิดความภูมิใจ

2. กลุ่มธรรมรัฐ (Good Governance) ความเข้มแข็งของชุมชนในกลุ่มนี้ คือ การผลักดันกลไกที่มีอยู่ในปัจจุบัน ให้มีความบริสุทธิ์ยุติธรรมพร้อมที่จะได้รับการตรวจสอบจากสาธารณะ ภายใต้กระแสนี้ได้มีการผลักดันไปสู่การปกครองระดับหมู่บ้านและตำบล เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนระดับท้องถิ่นผ่านกระบวนการจัดการบริหารที่เป็นทางการ

3. กลุ่มประชาสังคม หรืออารยสังคม ซึ่งในความหมายของประชาสังคมนี้ อเนก เหล่าธรรมทัศน์ กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า คือการที่ประชาชนได้ร่วมกันพัฒนาจิตสำนึกของความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในสาธารณะ คือ ประชาชนต้องเป็นผู้ที่ตื่นตัวในการแก้ปัญหาไม่ควรจะรอให้รัฐหรือผู้อื่นช่วยเหลือขึ้นตลอดเวลา ซึ่งความร่วมมือของประชาชนก็ต้องเป็นไปอย่างหลากหลาย

เมื่อพิจารณาทั้ง 3 กลุ่ม จะเห็นว่ามีจุดเด่นที่ต่างกันออกไป ในกลุ่มแรกนั้น ค่อนข้างชัดเจนว่าได้ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่นโดยมองว่าเป็นสิ่งที่มีอยู่แล้ว และต้องสนับสนุนเนื่องจากเป็นส่วนที่จะพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน จุดเด่นอีกประการที่มีความสำคัญ คือ การต่อต้านอำนาจรัฐพร้อมกับส่งเสริมบทบาทของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีความหลากหลาย ส่วนในกลุ่มธรรมรัฐนั้น จะมุ่งไปที่การกระจายอำนาจการปกครองสู่ประชาชนในท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนหรือชาวบ้านมีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองโดยผ่านการเชื่อมโยงกับกลไกของภาครัฐ กล่าวได้ว่ากลุ่มนี้เน้นการดึงประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองผ่านกลไกที่เป็นทางการ โดยเชื่อว่าเป็นอีกทางหนึ่งที่จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งได้ ซึ่งเป็นส่วนที่ต่างจากกลุ่มที่เน้นวัฒนธรรมชุมชนอย่างชัดเจน ส่วนกลุ่มสุดท้ายคือกลุ่มประชาสังคมหรือกลุ่มอารยสังคม มองความเข้มแข็งของชุมชนหรือของสังคมว่าเกิดจากการร่วมมือกันมีความหลากหลาย โดยเน้นที่การมีจิตสำนึกต่อสาธารณะในระดับบุคคลเป็นรากฐานที่สำคัญ ในกลุ่มประชาสังคมนี้ไม่ได้ปฏิศการร่วมมือกับภาครัฐบาลในการดำเนินการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ซึ่งต่างจากกลุ่มวัฒนธรรมชุมชน ขณะเดียวกันก็ไม่ได้มีการเรียกร้องให้มีการจัดการผ่านกลไกที่เป็นทางการแบบสายธรรมรัฐ หากแต่กลุ่มนี้มองว่าสังคมจะมีการพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งได้นั้น นอกจากการมีจิตสำนึกต่อส่วนรวมในฐานะความสำคัญแล้ว การร่วมมือกับหลายฝ่ายก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะทำให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองต่อปัญหาที่เกิดขึ้นได้

ส่วนการวัดความเข้มแข็งของชุมชนนั้น โดยมากจะเป็นการวัดในระดับองค์กรชุมชน ภายใต้สมมุติฐานที่ว่า เมื่อองค์กรชุมชนมีความเข้มแข็งแล้วจะสามารถพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนโดยรวมได้ นอกจากนี้การใช้หน่วยวัดในระดับองค์กรชุมชนจะทำให้เห็นภาพที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนขึ้น

สำหรับประเด็นการกำหนดตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ในปัจจุบันการเคลื่อนไหวในเรื่องนี้ ในสังคมไทยยังอยู่ในช่วงของการแสวงหาตัวชี้วัดที่เหมาะสม ซึ่งมีผู้กล่าวถึงไว้ดังนี้

กาญจนา แก้วเทพ (2540 : 53 – 59) ได้เสนอประเด็นที่จะนำไปใช้พิจารณาเรื่องความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน โดยแบ่งเป็น 5 ประเด็น คือ

1. การพิจารณาที่ตัวบุคคล (ทุนมนุษย์) เป็นการมองไปที่ตัวบุคคลากร หรือสมาชิกในชุมชน โดยที่ดูทั้งคุณภาพและปริมาณ ในเรื่องของทักษะความรู้ ความสามารถ ความคิดตลอดทั้งการเกิดผู้นำใหม่และสมาชิก

2. การพิจารณาด้านกิจกรรม ทั้งในเชิงประสิทธิภาพของการดำเนินกิจกรรมทั้งในความหลากหลายในกิจกรรม

3. การพิจารณาด้านทุนที่เป็นสิ่งของและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ความหมายถึงประสิทธิภาพในการจัดการและการใช้สอย

4. การพิจารณาในด้านทุนเพื่อนและการเกิดเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน

5. การพิจารณาถึงสถานภาพขององค์กรชุมชน

อนุชาติ พวงลำลือ และ อรทัย อากอ้า (2541 : 120) จากการประชุมระดมความคิดและประสบการณ์ของนักพัฒนาชนบทไทย เรื่องตัวชี้วัดงานพัฒนาชนบท ได้มีข้อสรุปเกี่ยวกับตัวชี้วัดความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนว่า องค์กรชุมชนที่เข้มแข็งต้องมีลักษณะดังนี้

1. มีการนำมิติทางด้านวัฒนธรรมมาผสมผสานในการทำกิจกรรม เพราะว่าเสมือนเป็นเครื่องยึดโยงให้สามารถสร้างองค์กรที่มีคุณภาพได้

2. องค์กรมีประสิทธิภาพในการตอบสนองปัญหา

3. มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

4. มีการจัดกลุ่ม

5. มีผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกและจากชุมชน

6. มีการกระจายผลประโยชน์แก่สมาชิกอย่างยุติธรรม

7. องค์กรได้รับการยอมรับนับถือจากองค์กรภายนอก

8. มีการขยายผล ขยายกิจกรรมและขยายเครือข่าย

สีลาภรณ์ นาคทรพร และคณะ (2538 : 36) ศึกษาบททวนเรื่องตัวชี้วัด ชุมชนเข้มแข็ง ได้ให้ความสำคัญตัวชี้วัดในระดับกลุ่ม หรือองค์กรชุมชน โดยเห็นว่าเป็นกลไกที่มีความสำคัญในการนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาด้านสังคมของคนในชุมชนร่วมกัน โดยได้เสนอกรอบในการพิจารณาความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนใน 4 เรื่องดังนี้

1. เครื่องชี้วัดเกี่ยวกับภูมิปัญญา ระบบความเชื่อ ระบบคุณค่า และระบบคิดของชุมชน

2. เครื่องชี้วัดเกี่ยวกับการจัดการกลุ่มหรือองค์กรชุมชน

3. เครื่องชี้วัดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ และการขยายเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน

4. เครื่องชี้วัดผลกระทบการดำเนินงานขององค์กรชุมชน รวมทั้งศักยภาพของชุมชน ในการ

พัฒนาตนเอง

สัมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ (2540 : 84) ศึกษาองค์กรชุมชนในชนบทอีสาน โดยตั้งคำถามว่าอะไรเป็นเครื่องวัดความเข้มแข็งของชุมชน และได้ข้อเสนอดังนี้

1. องค์กรชุมชนมีสิทธิและอำนาจการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการจัดการศึกษาของชุมชน จัดตั้งงบประมาณเพื่อแก้ปัญหาท้องถิ่น มีสิทธิและอำนาจโดยที่มีกฎหมายรองรับให้มีการจดทะเบียน โดยไม่มีเจ้าหน้าที่รัฐ กวาระเบียบและขั้นตอนที่ยุงยากเข้ามาเกี่ยวข้องมากนัก

2. สามารถร่วมกับหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน ในการวางแผนงบประมาณและโครงการพัฒนาชุมชนให้เหมาะสมกับสถานการณ์และความเป็นจริงของชุมชน

3. สามารถศึกษาเรียนรู้ปัญหาของชาวบ้านแบบมีส่วนร่วม

4. สามารถเรียนรู้และคิดค้นกิจกรรมที่จะใช้ในการแก้ไขปัญหาของชุมชน

5. สามารถวางแผนกิจกรรมแก้ปัญหา

6. สามารถรวมกลุ่มปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน เช่น การระดมทุนร่วมกัน

7. สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้โดยมีกระบวนการแก้ปัญหา วิเคราะห์และวางแผนเป็นทีม

8. มีผู้นำที่มีความสามารถ มีความรู้และกล้าตัดสินใจเป็นที่ยอมรับและที่สำคัญ คือ มีการสืบทอดผู้นำสู่คนรุ่นใหม่ หรือให้มีผู้นำหลายคนที่ทำให้หลายบทบาท

โสภณ พรโชคชัย (อ้างใน กนกรัตน์ กิตติวัฒน์. 2543 : 38) ได้กล่าวถึงข้อจำกัดและปัญหาของการพัฒนาองค์กรชุมชนเข้มแข็งว่า เกิดจากสิ่งต่อไปนี้

1. ผู้นำลอยตัว หมายถึง การที่ผู้นำทำตัวเหินห่างจากชาวบ้าน ไม่พูดคุย ไม่ไปมาหาสู่ ไม่ปรึกษาเพราะความที่ผู้นำไม่รู้จักหน้าที่ของตน หรืออาจเป็นเพราะเข้าใจว่าตนเองอยู่เหนือชาวบ้านคนอื่น

2. ผู้นำได้กลายเป็นกลุ่มผลประโยชน์ใหม่ และในหลายกรณีผู้นำเป็นผู้ที่มีผลประโยชน์ในชุมชนอยู่แล้ว เช่น เป็นเจ้าของที่ดิน เจ้าของบ้านเช่ารายใหญ่ ผู้ผูกขาด น้ำ และไฟฟ้าในชุมชน ผู้ออกเงินกู้ หัวหน้าแชร์ เป็นนายทุนหรือนายหน้า และผู้นำบางคนอาจเป็นนักเลงใหญ่ในชุมชน

3. องค์กรชุมชนเกิดจากแรงผลักดันขององค์กรภายนอก เพื่อให้องค์กรภายนอกสามารถดำเนินกิจกรรมได้ตามแผนงานซึ่งเป็นสิ่งที่ชาวบ้านไม่คุ้นเคย บางหน่วยงานเร่งผลักดันให้ตั้งกลุ่มโดยที่ชาวบ้านไม่เข้าใจเรื่องนั้นดีพอ

4. องค์กรที่ผลักดันให้เกิดกลุ่มในชุมชนไม่สามารถคุมสภาพผู้นำและชาวบ้าน เนื่องจากมีความสัมพันธ์กับชาวบ้านอย่างผิวเผิน

5. องค์กรชุมชนในแบบจำลองของสังคมไทย มีผู้มีอิทธิพล มีการหาเสียงแบบ “น้ำเน่า” มีการคอร์ปชั่น และ “คนดี” ไม่อยากเข้าไปยุ่งด้วย

Renshaw (อ้างใน จามะรี เชียงทอง. 2543 : 12) ได้ศึกษาถึงความอ่อนแอขององค์กรชุมชนในประเทศฟิลิปปินส์ และได้กล่าวไว้ว่า "การเกิดขึ้นขององค์กรประชาชนนั้น อาจเกิดขึ้นโดยการจัดตั้ง แต่ถ้าจะให้องค์กรเหล่านี้มีความเข้มแข็งได้จริง จะต้องมีการบวนการสร้างเครือข่าย (Network) และสร้างความสัมพันธ์ (Alliance building) ซึ่งจะต้องได้รับการสนับสนุนให้มีกิจกรรมตลอดเวลา

ชุมชนเข้มแข็ง ถือว่าเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งเกิดจากองค์ประกอบหลาย ๆ ด้านมารวมกัน มีตัวชี้วัดหลายตัวชี้วัด ดังที่นักคิด นักวิชาการต่าง ๆ ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น ในปัจจุบันหลายฝ่ายจึงเริ่มเล็งเห็นความสำคัญของชุมชน มีโครงการลงทุนทางสังคม (Social Investment Fund) ที่มีเป้าหมายหรือจุดประสงค์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน สังคมและประเทศชาตินั่นเอง

2.2.2 ลักษณะชุมชนตามแนวคิดชุมชนนิยม

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2544 : 24 – 60) ได้ให้ความหมายของชุมชนนิยมไว้ว่า เป็นแนวคิดในระดับสังคม หมายถึง สังคมที่คนเห็นประโยชน์และรู้จักใช้ประโยชน์จากชุมชน อีกทั้งให้ประโยชน์ตอบแทนแก่ชุมชน คนในสังคมจะได้รับการสนับสนุนให้มีส่วนร่วมเข้ารวมเป็นสมาชิกชุมชนใดชุมชนหนึ่งหรือหลายชุมชนที่เหมาะสมกับตน ส่งผลให้คนในสังคมมีการรวมตัวกันจัดเป็นชุมชนเล็ก ๆ มากมายและมีความหลากหลาย โดยแต่ละชุมชนมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งและแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน และเป็นผลดีต่อสมาชิกทั้งทางด้านกายภาพ จิตใจ และก่อประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม ชุมชนนิยมเป็นการจัดระเบียบทางสังคมรูปแบบหนึ่ง โดยการทำให้สังคมประกอบด้วยกลุ่มย่อยเป็นแสน ๆ กลุ่ม เป็นชุมชนเล็ก ๆ มากมาย ด้วยความมุ่งหวังว่าจะไม่มีคนหนึ่งคนใดในสังคมต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยวต่อผู้ชีวิตเพียงลำพัง แต่ทุกคนจะได้รับการโอบอุ้มช่วยเหลือจากชุมชน ชุมชนจะทำหน้าที่เป็นฐานรองรับกิจกรรมทุกด้านในชีวิต และเป็นแกนในการรวมคนทั้งหมดในชาติโดยไม่จำเป็นต้องใช้รัฐในภาพกว้างเกินไป เป็นศูนย์ในการรวมคนอันแสดงถึงความจำกัดและอ่อนด้อยของชุมชน เช่นที่เคยเป็นมา อีกทั้งเพื่อใช้ชุมชนช่วยเสริมพลังสถาบันครอบครัวในการทำหน้าที่มอบความรักความอบอุ่นและคำจุนช่วยเหลือสมาชิกในด้านต่าง ๆ ชุมชนที่กล่าวถึงนี้ เน้นการรวมตัวของกลุ่มต่าง ๆ ไม่จำกัดเฉพาะชุมชนพื้นที่ และไม่ได้แบ่งเพียงชุมชนเมืองหรือชนบทเท่านั้นโดยอาจเป็นการรวมเป็นชุมชนตามหลักเกณฑ์ภูมิศาสตร์ เช่น หมู่บ้าน ชุมชนแออัด หรือการรวมตัวกันตามสิ่งที่คล้ายคลึงกัน การรวมตัวเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือรวมกลุ่มตามความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เหมือนกัน เช่น อาชีพ เพศ วัย ศาสนา กีฬา งานอดิเรก เป็นต้น ดังนั้นชุมชนในสังคมจะมีความหลากหลายและมีอยู่ทั่วไปในสังคมทั้งในเมืองและชนบท

จากปรัชญาเบื้องหลังและความหมายของแนวคิดชุมชนนิยมส่งผลให้ลักษณะของชุมชน ภายใต้แนวคิดนี้มีความแตกต่างจากชุมชนโดยทั่ว ๆ ไป โดยจะมีเอกลักษณ์ที่เฉพาะเจาะจง ทั้งในเรื่องของความหลากหลายในประเภทชุมชน จำนวนชุมชนที่มากมายไม่จำกัด วัตถุประสงค์ของชุมชน ลักษณะชุมชนตามแนวคิดชุมชนนิยม ประกอบด้วยลักษณะสำคัญหลายประการ ดังต่อไปนี้

1. ชุมชนที่มีขนาดเหมาะสมที่ทุกคนรู้จักกันทำให้เกิดความยึดโยงรับผิดชอบต่อกัน
2. ชุมชนที่ตอบสนองความต้องการของสมาชิกทุกด้าน
3. ชุมชนที่รวมตัวตามความสนใจร่วมกัน
4. ชุมชนที่มีเป้าหมายร่วมกัน และทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
5. ชุมชนที่สมาชิกผูกพันตัวของสมาชิกต่อชุมชนเป็นพิเศษ
6. ชุมชนที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วม
7. ชุมชนที่รับผิดชอบต่อแก้ปัญหาดตนเองก่อนพึ่งพารัฐ
8. ชุมชนที่เชื่อมโยงกับสังคม
9. ชุมชนที่พลวัต
10. ชุมชนที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น
11. ชุมชนที่มีการถ่ายทอดแบบแผนการดำเนินชีวิตจากรุ่นสู่รุ่น
12. ชุมชนที่มีเอกภาพท่ามกลางความแตกต่าง
13. ชุมชนที่มีลักษณะเชิงซ้อน

การแบ่งชุมชนนิยมออกเป็นกลุ่มย่อย จะช่วยให้สมาชิกของชุมชนได้รับการดูแลอย่างทั่วถ้วนและอย่างใกล้ชิด เกิดการแบ่งปันและลงลึกในรายละเอียดของชีวิตที่มีความสนิทสนมและความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้ง เต็มไปด้วยบรรยากาศของความรักความผูกพัน สมาชิกแต่ละคนได้รับการเอาใจใส่ในทุกด้านอย่างครบถ้วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านจิตใจที่ได้รับน้ำหล่อเลี้ยงและเติมเต็มกำลังใจอยู่เสมอ อันจะทำให้สมาชิกของชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ลักษณะพิเศษของกลุ่มย่อย ที่ทำให้สมาชิกในชุมชนนิยมสนิทสนมกันอย่างลึกซึ้ง อาทิ

1. ประกอบด้วยคนจำนวนน้อยที่ปฏิสัมพันธ์ลึกกันได้ในทุก ๆ เรื่องของชีวิต
2. ต้องพึ่งพาอาศัยกันและกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
3. ให้ความรู้สึกเป็นเจ้าของและเป็นสมาชิกของกลุ่ม
4. ให้ความรู้สึกถึงความสัมพันธ์แบบเป็นพี่เป็นน้องภายในกลุ่ม (sense of being family)
5. มีความยึดโยงรับผิดชอบต่อกันอย่างใกล้ชิด

6. ดำเนินการกลุ่มบนพื้นฐานของบรรทัดฐานร่วม มีวัฒนธรรมและวิธีการที่กลุ่มยอมรับร่วมกัน อันจะไม่ทำให้เกิดความแตกแยก

กลุ่มย่อยในชุมชนนิยมคล้ายคลึงกับ “กลุ่มปฐมภูมิ” (primary group) ตามแนวคิดสังคมวิทยา ซึ่งมีลักษณะสำคัญดังนี้

1. ประกอบด้วยคนจำนวนน้อย
2. มีการกระทำโต้ตอบกันโดยตรง
3. สมาชิกรู้จักมักคุ้นกันเป็นส่วนตัว
4. มีการติดต่อสัมพันธ์กันหลายด้าน
5. สมาชิกกลุ่มมีการคบค้าสมาคมแบบตัวต่อตัว

6. สมาชิกกลุ่มไม่ได้คบค้าสมาคมกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะบางประการเท่านั้น แต่ยังคงมีความสัมพันธ์กันทางสังคมในเรื่องทั่วไปของชีวิตประจำวันด้วย

7. การคบค้าสมาคมและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม มีลักษณะค่อนข้างถาวร ไม่กระทำกันบนพื้นฐานความสัมพันธ์เฉพาะกิจ แต่มุ่งเน้นการสร้างสัมพันธ์ในระยะยาว

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าความเป็นกลุ่มเล็กภายในชุมชนนิยม จะทำให้มิตรภาพระหว่างสมาชิก แนบแน่นยิ่งขึ้น ขนาดของชุมชนนิยมที่เหมาะสมจึงควรมีขนาดประมาณ 200 - 300 คน เพียงพอต่อการมีความสัมพันธ์แบบรู้จักหน้าค่าตากันแต่ไม่ถึงขั้นสนิทสนมเหมือนกลุ่มเล็ก ๆ หากมีจำนวนคนมากเกินไปจะทำให้ความเป็นชุมชนไม่มีอยู่จริง จากนั้นควรมีการแบ่งโครงสร้างเป็นกลุ่มย่อย ๆ ลงไปจนถึงกลุ่มเล็กขนาดประมาณ 5 - 10 คน ซึ่งเป็นขนาดที่เพียงพอต่อการทำให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนมและความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งซึ่งแนบแน่นท่ามกลางสมาชิก

จากแนวคิดที่กล่าวมาทั้งหมดในเบื้องต้น ผู้วิจัยขอสรุปความหมายของทุนทางสังคมเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ทุนทางสังคม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ในชุมชนที่ทั้งเป็นรูปธรรมและนามธรรมที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง เป็นจุดรวมใจของคนในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความรัก ความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาท้องถิ่น นำไปสู่การที่ชาวชุมชนจะมีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งด้านเศรษฐกิจและด้านจิตใจ

จากความหมายและแนวคิดของทุนทางสังคมที่กล่าวมา ผู้วิจัยจะได้สรุปเนื้อหาของทุนทางสังคม ตามกรอบแนวคิดที่ชัดเจน กรรณสูต ใช้ในการศึกษากลุ่มสัจจะออมทรัพย์โดยปรับให้เข้ากับสถานการณ์ในการศึกษาวิจัยนี้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัย ดังนี้

1. ทุนทางกายภาพ ได้แก่ สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ การประกอบอาชีพต่าง ๆ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบไปด้วย

- 1) การเลี้ยงปลาสลิดของชุมชนอำเภอบางป่อ
- 2) การทำปลาสลิดตากแห้งของชุมชนอำเภอบางป่อ
- 3) การแก้ไขปัญหาหน้าในคลองสกปก เน่าเสีย
- 4) การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค
- 5) การใช้แพทย์แผนโบราณในการรักษาโรค

2. ทูทางวัฒนธรรม ได้แก่ ทูที่เป็นนามธรรม เป็นชีวิตชนบท เป็นวิถีชีวิตไทย ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบไปด้วย

- 1) การจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปานของชุมชนอำเภอบางป่อ
- 2) ประเพณีการไปทำบุญในวันพระ ของผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ
- 3) การถือศีล 5 อย่างเคร่งครัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา
- 4) การไม่เบียดเบียนชีวิตสัตว์ด้วยการกินเจ ในช่วงเทศกาลกินเจ
- 5) การรักท้องถิ่นด้วยการคงอยู่ในชุมชน
- 6) การสามัคคีกันในชุมชน เช่น การขอแรงกัน (การลงแขก)
- 7) การปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญูและความซื่อสัตย์ ให้แก่บุตรหลาน

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

2.3.1 แนวคิดและความหมายของการมีส่วนร่วม

อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง (2522 : 19 ; อ้างใน ประสิทธิ์ ปลั่งทอง. ดต. 2543) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องความต้องการและทิศทางการเปลี่ยนแปลงและความเห็นพ้องต้องกันนั้นมีมากพอ จนเกิดการริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติ คือ ต้องเห็นพ้องต้องกันเป็นส่วนใหญ่ที่จะเข้าร่วมปฏิบัติการนั้น โดยคนที่มาร่วมกันจะมีความตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

นิรันดร์ จงวุฒิเวทย์ (อ้างถึงใน ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. 2527 : 182 – 183) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสภาพการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าให้การกระทำบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบกับชุมชนนั้น ได้บังเกิดขึ้นกับชุมชนต่าง ๆ ทั่วโลก ซึ่งการมีส่วนร่วมเกิดจากแนวคิด 3 ประการ คือ

1. ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลบุคคล ซึ่งบังเอิญพ้องต้องกัน กลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม

2. ความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกัน ที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้นและลงมือกระทำร่วมกัน

3. การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนไปในทิศทางที่ปรารถนา การตัดสินใจร่วมกันนี้ จะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความคิดริเริ่มกระทำการที่สนองตอบความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น ๆ

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นการให้ความร่วมมือระหว่างประชาชนในชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชน หรือมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชน เพื่อให้งานนั้น ๆ บรรลุวัตถุประสงค์

2.3.2 รูปแบบของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของบุคคลใดบุคคลหนึ่งในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งนั้น อาจมีส่วนร่วมในขั้นตอนใด

ขั้นตอนหนึ่งหรือหลายขั้นตอน หรือทุกขั้นตอนก็ได้ โดยแบ่งเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ตามประเภทของกิจกรรมไว้แตกต่างกันตามความคิดเห็นของนักวิชาการ ที่ให้ไว้ ดังนี้

กรรณิกา ชมดี (2534 : 16 ; อ้างใน ประสิทธิ์ ปลั่งทอง. ด.ต. 2543) นำรูปแบบการมีส่วนร่วมซึ่ง ชาพิน (อ้างใน อารมณพันธ์ จันทรสว่าง . 2522 : 20) เสนอไว้ 4 ประเภท มาขยายเป็น 10 รูปแบบดังนี้

1. การมีส่วนร่วมประชุม
2. การมีส่วนร่วมออกเงิน
3. การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ
4. การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ
5. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน
6. การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์
7. การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค
8. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่ม
9. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน

10. การมีส่วนร่วมในการออกวัสดุอุปกรณ์

อคิน รพีพัฒน์, ม.ร.ว.(2525 : 78 – 79) แบ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 5 ระดับ

คือ

1. ประชาชนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและความต้องการของชุมชน ตลอดจนเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาร่วมกับผู้ปฏิบัติงานในสนาม

2. ประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุแห่งปัญหาและแนวทางต่าง ๆ ที่อาจนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา

3. ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาแนวทางในการตัดสินใจนำไปสู่กระบวนการวางแผนและวิธีการที่จะใช้ในการแก้ปัญหาและวางแผนเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันกับผู้ปฏิบัติงานในสนาม

4. ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนเพื่อแก้ปัญหา

5. ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติงานร่วมกับผู้ปฏิบัติงานในสนาม

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527 : 36 ; อ้างใน ประสิทธิ์ ปลั่งทอง.ด.ต. 2543) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ โดยกล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมดังนี้ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

แนวคิดและรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่กล่าวมา แม้จะเน้นประเด็นการแก้ไขปัญหา แต่ในการวิจัยครั้งนี้ที่ผู้วิจัยจะศึกษาการมีส่วนร่วมในการรักษาและฟื้นฟูทุนทางสังคมในอำเภอบางป่อ ผู้วิจัยใช้แนวคิดเดียวกันนี้ โดยกำหนดให้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน 6 รูปแบบ คือ

1. การมีความสนใจในการรักษาทุนทางสังคมในชุมชน

2. การมีส่วนร่วมในการสนใจและชักชวนคนอื่น ๆ ให้ร่วมกันรักษาทุนทางสังคม

3. การมีส่วนร่วมในการสนใจ ชักชวน และเข้าร่วมกลุ่ม ในการรักษาทุนทางสังคม

4. การมีส่วนร่วมในการสนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม และร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น เพื่อพิจารณาตัดสินใจทางเลือกเกี่ยวกับการรักษาทุนทางสังคม

5. การมีส่วนร่วมในการสนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น เพื่อพิจารณาตัดสินใจทางเลือกและร่วมวางแผนอนุรักษ์เกี่ยวกับการรักษาทุนทางสังคม

6. การมีส่วนร่วมในการสนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นร่วมวางแผนอนุรักษ์และร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการรักษาทุนทางสังคม

2.4 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

กรรณิกา ชมดี (2524 ; อ้างใน ประสิทธิ์ ปลั่งทอง. ด.ต. 2543 : 29) ได้ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ปัจจัยจูงใจให้มีส่วนร่วม ได้แก่ เกียรติ ความต้องการอาชีพใหม่ การจูงใจจากเพื่อน ความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ความต้องการเงินทุน ความต้องการซื้อสินค้าราคาถูก และผู้ที่ชักนำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ ครู กรรมการสภาตำบล เป็นต้น

ประสพสุข ดีอินทร์ (2524 ; อ้างใน ประสิทธิ์ ปลั่งทอง. ด.ต. 2543 : 29) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในภาคเหนือ พบว่า การมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาชนบทมี 7 ขั้นตอนดังนี้

1. การสำรวจสภาพปัญหาขั้นต้น
2. การศึกษาเพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหา
3. การแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหา
4. การกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา
5. การปฏิบัติตามโครงการ
6. การประเมินผลโครงการ
7. การพิจารณาบทวนโครงการเพื่อดำเนินการให้เสร็จสมบูรณ์

ฉอ้าน วุฒิกรรมรักษา (2526 ; อ้างใน ประสิทธิ์ ปลั่งทอง. ด.ต. 2543 : 29) ศึกษาถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการสร้างงานในชนบท พบว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจไม่ใช่ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนต่าง ๆ แต่ผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่า จะเข้ามามีส่วนร่วมได้บ่อยครั้งกว่าส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนต่าง ๆ ส่วนสถานภาพทางสังคมและความแตกต่างในเรื่องเพศ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน

กรรภิรมย์ บุญญฤทธิ์ (2527 ; อ้างใน ประสิทธิ์ ปลั่งทอง. ด.ต. 2543 : 29) ได้ศึกษาเรื่องความร่วมมือของชุมชนต่อการป้องกันอาชญากรรมในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือของชุมชนในการมีส่วนร่วมต่อต้านการป้องกันอาชญากรรมทั้งในเชิงบวกและเชิงลบมีผลดังนี้ คือ การที่คู่สมรสตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม จำนวนครั้งที่คู่สมรสเป็นเหยื่ออาชญากรรม มีความสัมพันธ์ในเชิงลบต่อความร่วมมือของชุมชนในการป้องกันอาชญากรรม ส่วนความพอใจในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน จำนวนครั้งที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในจำนวนปีที่อาศัยในชุมชน การให้ความร่วมมือแก่หน่วยราชการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความร่วมมือของชุมชนในการป้องกันอาชญากรรม

สุจินต์ ดาววีระกุล (2527 ; อ้างใน ประสิทธิ์ ปลั่งทอง. ด.ต. 2543 : 30) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน ศึกษาเฉพาะหมู่บ้านชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัด ของจังหวัด นครสวรรค์ ประจำปี พ.ศ.2527 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้าน การรู้สึกว่าคุณมีความสำคัญต่อหมู่บ้าน การมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมในการพัฒนา ความต้องการเกียรติ การได้รับการชักจูงจากกรรมการหมู่บ้าน เพื่อนบ้านและเจ้าหน้าที่

รัชชณา กางกรณ์ (2528 ; อ้างใน ประสิทธิ์ ปลั่งทอง. ด.ต. 2543 : 30) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ ของอาสาสมัครในจังหวัด นครราชสีมา พบว่า ความสงสาร ความพอใจ ความต้องการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ความตระหนักถึงปัญหาท้องถิ่น ความรู้สึกว่าการช่วยเหลือผู้ไม่รู้หนังสือให้รู้หนังสือ เป็นการทำความดีอย่างหนึ่ง ความภูมิใจที่ได้ช่วยผู้ไม่รู้หนังสือ ความภูมิใจที่มีคนนับถือว่าเป็นครู ได้รับการชักชวนหรือขอร้องจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน การได้ฟังจากวิทยุเชิญชวนให้มาเป็นอาสาสมัคร และการได้รับการชักชวนจากหน่วยประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการอาสาสมัคร

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528 ; อ้างใน ประสิทธิ์ ปลั่งทอง. ด.ต. 2543 : 30) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท พบว่า ปัจจัยผลักดันการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วย

1. ปัจจัยสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และความปลอดภัย
2. ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่นโดยเฉพาะผู้นำ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

3. รางวัลตอบแทน ได้แก่ ค่าตอบแทนแรงงาน เงินปันผลจากสหกรณ์ออมทรัพย์หรือธนาคารข้าว

4. ปัจจัยภายในส่วนบุคคล ได้แก่ ความคาดหวังในประโยชน์ส่วนรวม ความรู้สึกเกรงใจไม่กล้าขัดข้องเมื่อถูกชักชวน หรือรู้สึกเป็นพันธะที่ต้องเข้าร่วม ความปรารถนาให้เกิดความสามัคคี เป็นต้น

ชี้น ศรีสวัสดิ์ (2532 ; อ้างใน ประสิทธิ์ ปลั่งทอง. ด.ต. 2543 : 30) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาชนบทศึกษากรณีบ้านดงเค็งและบ้านชุมแสง อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ผู้นำท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท 6 ขั้นตอน คือ การร่วมคิด การร่วมประชุมหารือ การร่วมวางแผนการร่วมทำ การร่วมติดตามผล และการร่วมค้นคิดงานใหม่

ประสิทธิ์ ปลั่งทอง. ด.ต. (2543) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดสวัสดิการด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน กรณีการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งตำรวจชุมชนประจำตำบลบ้านระภาค อำเภอบางปะ อังจังหวัดสมุทรปราการ พบว่าปัจจัยที่ทำให้ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งตำรวจประจำตำบลบ้านระภาค อำเภอบางปะ อังจังหวัดสมุทรปราการ มี 4 ปัจจัย คือ การมีความต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทัศนคติต่อตำรวจ สถานภาพสมรส และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน

2.5 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่ผู้วิจัยกล่าวมา จะได้นำมาสรุปเป็นตัวแปรที่จะใช้ในการศึกษาดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ กำหนดให้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นตัวแปรอิสระ
2. ตัวแปรตาม กำหนดให้ทุนทางสังคม เป็นตัวแปรตาม
3. ตัวแปรแบ่งกลุ่ม กำหนดให้ เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน เป็นตัวแปรแบ่งกลุ่ม

แผนภูมิที่ 2.1
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย



บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาทุนทางสังคมและเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาทุนทางสังคม ชุมชนอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากร คือ ประชาชนในเขตชุมชนอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ เฉพาะกรณีประชาชนที่อยู่ใต้อาณาเขตความรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรอำเภอบางบ่อ ซึ่งมีพื้นที่ประมาณประมาณ 91 ตารางกิโลเมตร ประกอบไปด้วย ตำบล 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลบางบ่อ ตำบลบ้านระกาศ และตำบลบางเพรียง รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 30,400 คน จำแนกเป็นรายตำบล ดังนี้

- | | | | |
|------------------|----------------|----------------|-----------|
| 1. ตำบลบางบ่อ | มี 11 หมู่บ้าน | มีจำนวนประชากร | 19,255 คน |
| 2. ตำบลบ้านระกาศ | มี 10 หมู่บ้าน | มีจำนวนประชากร | 6,782 คน |
| 3. ตำบลบางเพรียง | มี 2 หมู่บ้าน | มีจำนวนประชากร | 4,363 คน |

รวม 23 หมู่บ้าน มีจำนวนประชากร 30,400 คน

(ข้อมูลจากงานนโยบายและแผน สถานีตำรวจภูธรอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ)

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

จากประชากร 30,400 คน ผู้วิจัยกำหนดเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในสัดส่วน ร้อยละ 1 ของจำนวนประชากร ได้จำนวนตัวอย่าง 304 คน กระจายในแต่ละตำบลดังนี้

1. ตำบลบางป่อ	192	คน
2. ตำบลบ้านระกาศ	68	คน
3. ตำบลบางเพ็เรียง	44	คน
รวม	304	คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ ใช้แบบสอบถามและแบบวัด มี 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ต่อเดือน จำนวนปีที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ส่วนที่ 2 เป็นแบบวัดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาทุนทางสังคม โดยมีเกณฑ์ในการแบ่งระดับขั้นของการมีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคมออกเป็น 6 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 หมายถึง การมีส่วนร่วมการักษาทุนทางสังคมน้อยที่สุด เพียงแค่ให้ความสนใจ

ระดับที่ 2 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคมมากกว่าระดับที่ 1 คือ มีความสนใจและชักชวนผู้อื่น

ระดับที่ 3 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคมมากกว่าระดับที่ 2 คือ มีความสนใจ ชักชวนผู้อื่น และเข้าร่วมกลุ่ม

ระดับที่ 4 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคมมากกว่าระดับที่ 3 คือ มีความสนใจ ชักชวนผู้อื่น เข้าร่วมกลุ่ม และร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเพื่อพิจารณาตัดสินใจทางเลือก

ระดับที่ 5 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคมมากกว่าระดับที่ 4 คือ มีความสนใจ ชักชวนผู้อื่น เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเพื่อพิจารณาตัดสินใจทางเลือก และร่วมวางแผนอนุรักษ์

ระดับที่ 6 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคมมากกว่าระดับที่ 5 คือมีความสนใจ ชักชวนผู้อื่น เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเพื่อพิจารณาตัดสินใจเลือก ร่วมวางแผนอนุรักษ์ และร่วมกิจกรรม

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยการแจกแบบสอบถามแก่ประชาชนในเขตชุมชนอำเภอบางป่อโดยตรง พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจอย่างชัดเจน และนัดหมายให้มีผู้นำแบบสอบถามมาส่งคืนในภายหลัง ผู้วิจัยเริ่มแจกแบบสอบถามในวันอาทิตย์ที่ 19 มกราคม 2546 ได้รับแบบสอบถามคืนครบทุกชุด ในวันอาทิตย์ที่ 26 มกราคม 2546 แบบสอบถามที่ใช้ในการวิเคราะห์ จำนวน 304 ชุด คิดเป็นร้อยละ 1 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

3.4 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติพรรณนา เพื่อบรรยายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เป็นตารางแจกแจงความถี่ (Frequencies) โดยระบุค่าข้อมูลเป็นร้อยละ (Percentage)
2. การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (Oneway Analysis of Variance) และการวิเคราะห์ด้วยค่าไคสแควร์ เพื่อหาปัจจัยที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคมต่างกัน

บทที่ 4

ผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาทุนทางสังคม ศึกษาเฉพาะชุมชนอำเภอบางป่อ จังหวัดสมุทรปราการ โดยผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาทุนทางสังคม

4.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนในเขตชุมชนอำเภอบางป่อ จังหวัดสมุทรปราการ ที่นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 304 คน เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

4.1.1 ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับเพศชายและหญิง ที่นับถือศาสนาพุทธ อายุของกลุ่มตัวอย่าง ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ต่อเดือน จำนวนปีที่อาศัยอยู่ในชุมชน เพื่อใช้เป็นตัวแปรต้นในการวิเคราะห์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาทุนทางสังคมโดยจะนำเสนอในรูปแบบร้อยละ รายละเอียดดังนี้

เพศ กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา เป็นเพศชาย 176 คน คิดเป็นร้อยละ 59.7 เป็นเพศหญิง 119 คน คิดเป็นร้อยละ 40.3 (ตามร่างที่ 4.1)

อายุ กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา พบว่า มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี เป็นจำนวนมากที่สุดคือ ร้อยละ 31.9 รองลงมาอายุระหว่าง 41 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.1 อายุ 21 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.8 อายุ 51 – 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.8 อายุ 61 – 73 ปี คิดเป็นร้อยละ 3.8 และอายุระหว่าง 12 – 20 ปี มีจำนวนน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 3.6 (ตารางที่ 4.1)

ระดับการศึกษา ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คือ ระดับประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 46.2 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) คิดเป็นร้อยละ 19.5 ระดับการศึกษามัธยม

ศึกษาตอนปลาย/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 15.8 ระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 13.2 ระดับอนุปริญญา / ปวส. คิดเป็นร้อยละ 2.3 ระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 0.7 และ อาชีพอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 0.7 (ตารางที่ 4.1)

สถานภาพการสมรส กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สมรสคิดเป็น ร้อยละ 81.7 รองลงมา คือ โสด คิดเป็นร้อยละ 14.7 และเป็นม่ายหรือหย่าร้าง น้อยที่สุดคิดเป็น ร้อยละ 3.7 (ตารางที่ 4.1)

อาชีพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 28.8 รองลงมา คือ พนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 22.8 รองลงมาคืออาชีพค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 22.8 รองลงมา คือ อาชีพรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 12.9 รองลงมา คือ อาชีพอื่น ๆ (รับจ้าง) คิดเป็นร้อยละ 9.9 และนักเรียน / นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 2.6 ที่น้อยที่สุด (ตารางที่ 4.1)

รายได้ต่อเดือนที่ได้รับ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 6,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 31.7 รองลงมามีรายได้ต่อเดือน 3,001 - 4,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.3 รองลงมามีรายได้ 4,001 - 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 14.0 รองลงมามีรายได้ต่อเดือน 5,001 - 6,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 10.0 รองลงมามีรายได้ต่อเดือน 2,001 - 3,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 9.7 และมีรายได้ 1,000 - 2,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 7.3 ซึ่งน้อยที่สุด (ตารางที่ 4.1)

จำนวนปีที่อาศัยอยู่ในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในชุมชน ระหว่าง 21 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.3 รองลงมาคืออาศัยอยู่ในชุมชนระหว่าง 1 - 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.9 รองลงมาคืออาศัยอยู่ในชุมชนระหว่าง 41 - 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.9 และ อาศัยอยู่ในชุมชนระหว่าง 61 - 73 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.0 ซึ่งน้อยที่สุด (ตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1
ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
1. เพศ			ไม่ตอบ 9 คน
ชาย	176	59.7	
หญิง	119	40.3	
รวม	295	100	
2. อายุ 12 – 20 ปี	10	3.6	
21 – 30 ปี	51	16.8	
31 – 40 ปี	111	31.9	
41 – 50 ปี	69	28.1	
51 – 60 ปี	48	15.8	
61 – 73 ปี	15	3.8	
รวม	304	100	
3. ระดับการศึกษา			ไม่ตอบ 1 คน
ไม่ได้รับการศึกษา	5	1.7	
ประถมศึกษา	140	46.2	
มัธยมตอนต้น (ม.3)	59	19.5	
มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	48	15.7	
อนุปริญญา / ปวส.	7	2.3	
ปริญญาตรี	40	13.2	
สูงกว่าปริญญาตรี	2	0.7	
อื่น ๆ	2	0.7	
รวม	303	100	

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ลักษณะข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
4. สถานภาพสมรส			ไม่ตอบ 4 คน
โสด	44	14.7	
สมรส	245	81.6	
เป็นม่าย / หย่าร้าง	11	3.7	
รวม	300	100	
5. อาชีพ			ไม่ตอบ 2 คน
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	39	12.9	
พนักงานบริษัทเอกชน	69	22.8	
ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว	69	22.8	
นักเรียน / นักศึกษา	8	2.7	
เกษตรกร	87	28.8	
อื่นๆ (รับจ้าง)	30	10.0	
รวม	302	100	
6. รายได้ต่อเดือนที่ได้รับ			ไม่ตอบ 4 คน
1,000 – 2,000 บาท	22	7.3	
2,001 – 3,000 บาท	29	9.7	
3,001 – 4,000 บาท	82	27.3	
4,001 – 5,000 บาท	42	14.0	
5,001 – 6,000 บาท	30	10.0	
6,001 บาทขึ้นไป	95	31.7	
รวม	300	100	

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ลักษณะข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
7. จำนวนปีที่อาศัยอยู่ในชุมชน			
1 – 20 ปี	82	26.9	
21 – 40 ปี	129	42.3	
41 – 60 ปี	79	25.9	
61 – 73 ปี	14	4.9	
รวม	304	100	

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคม

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาทุนทางสังคม จำนวน 12 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการเลี้ยงปลาสลิด การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการทำปลาสลิดตากแห้ง การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขปัญหาน้ำในคลองสกปรก น่าเสียดาย การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรในการรักษาโรค การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการใช้แพทย์แผนโบราณในการรักษาโรค การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปาน การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการไปทำบุญในวันพระ การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการถือศีล 5 อย่างเคร่งครัด ช่วงเทศกาลเข้าพรรษา การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการไม่เบียดเบียนชีวิตสัตว์ด้วยการกินเจ การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการรักท้องถิ่นด้วยการอยู่ในชุมชนบางปะอง การมีส่วนร่วมในด้านความสามัคคี เช่น การขอแรงกัน (การลงแขก) การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการปลูกฝัง คุณธรรม เรื่องความกตัญญูและความซื่อสัตย์ ให้แก่บุตรหลาน ซึ่งผลการวิจัยระดับการมีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคมและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการรักษาทุนทางสังคมมีดังนี้

4.2.1 การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการเลี้ยงปลาสด

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการเลี้ยงปลาสด ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับสนใจในวิธีการเลี้ยงปลาสด ร้อยละ 72.8 ลองลงมาคือสนใจและชักชวนคนอื่น ๆ ให้ร่วมกันรักษาวิธีการเลี้ยงปลาสด ร้อยละ 21.5 ส่วนผู้ที่สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่มร่วมประชุม และร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงปลาสดบางบ่อ มีเพียงร้อยละ 2.6 (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2
การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การเลี้ยงปลาสด

การมีส่วนร่วม	ร้อยละ
ก. สนใจในวิธีการเลี้ยงปลาสด	72.8
ข. สนใจและเคยชักชวนคนอื่น ๆ ให้ร่วมกันรักษาวิธีการเลี้ยงปลาสด	21.5
ค. สนใจ ชักชวน และเข้าร่วมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์วิธีการเลี้ยงปลาสด	1.3
ง. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม และร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการรักษาวิธีการเลี้ยงปลาสด	0.8
จ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุมและร่วมวางแผนอนุรักษ์วิธีการเลี้ยงปลาสด	1.0
ฉ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม และร่วมกิจกรรม เกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงปลาสด และการรักษาวิธีการเลี้ยงปลาสด	2.6
รวม	100.0

(1) อาชีพ

ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การเลี้ยงปลาสลิด ระหว่างผู้ที่มีความแตกต่างกันด้านเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ผู้มีอาชีพต่างกันและมีระยะเวลาอยู่อาศัยในชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การเลี้ยงปลาสลิดต่างกัน ดังนี้

จากการศึกษา ความสัมพันธ์ของอาชีพกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การเลี้ยงปลาสลิด พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มผู้มีอาชีพต่าง ๆ ส่วนใหญ่ มีสัดส่วนของการมีส่วนร่วมในระดับสนใจ ในวิธีการเลี้ยงปลาสลิด แต่พบว่าผู้มีอาชีพอื่น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่คือรับจ้าง มีสัดส่วนในการเข้าร่วมรักษาทุนทางสังคมเกี่ยวกับการเลี้ยงปลาสลิดในระดับการร่วมกิจกรรมสูงกว่าอาชีพอื่น ๆ คือ ร้อยละ 6.7 อาชีพค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว มีร้อยละ 2.9 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มีร้อยละ 2.9 อาชีพรับราชการ มีร้อยละ 2.6 และอาชีพเกษตรกร มีร้อยละ 1.1 (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3

การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การเลี้ยงปลาสลิด
ระหว่างผู้มีอาชีพต่างกัน

การมีส่วนร่วมในการเลี้ยง ปลาสลิด	อาชีพ					
	ราชการ/รัฐ วิสาหกิจ	พนักงานบริษัท เอกชน	ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	นักเรียน/ นักศึกษา	เกษตรกร	อื่น ๆ
สนใจ	71.7	72.5	55.9	100	82.8	80.0
สนใจและชักชวน	18.4	21.7	38.2	-	16.1	6.7
เข้าร่วมกลุ่ม	-	2.9	2.9	-	-	-
ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น	2.6	-	-	-	-	3.3
ร่วมวางแผนอนุรักษ์	5.3	-	-	-	-	3.3
ร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์	2.6	2.9	2.9	-	1.1	6.7
รวม	100	100	100	100	100	100

$$X^2 = 45.366$$

$$Df = 25$$

$$Sig = .008$$

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

(2) ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การเลี้ยงปลาสดระหว่างผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนต่างกัน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนยาวนานที่สุดเฉลี่ย 44.75 ปี มีส่วนร่วมในระดับการเข้าร่วมกลุ่ม ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนรองลงมาเฉลี่ย 39.37 ปี มีส่วนร่วมในระดับสนใจและชักชวน ส่วนผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนระยะสั้นที่สุดเฉลี่ย 27.00 ปี มีส่วนร่วมในระดับร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น (ตารางที่ 4.4 และ 4.5)

ตารางที่ 4.4

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชน ระหว่างผู้ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การเลี้ยงปลาสดต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	Ss	Df	Ms	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	4990.697	5	998.139	3.767	.003
ภายในกลุ่ม	78426.680	296	264.955		
รวม	83417.377	301			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .01

ตารางที่ 4.5

ค่าเฉลี่ยระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชนระหว่างผู้ที่มีส่วนร่วมในการเลี้ยงปลาสดต่างกัน

การมีส่วนร่วม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
สนใจ	220	30.25	15.92
สนใจและชักชวน	65	39.37	16.62
เข้าร่วมกลุ่ม	4	44.75	17.86
ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น	2	27.00	18.38
ร่วมวางแผนอนุรักษ์	3	33.33	22.55
ร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์	8	28.13	20.46
รวม	302	32.36	16.65

4.2.2 การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการทำพลาสติกตากแห้ง

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการทำพลาสติกตากแห้ง ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับสนใจในวิธีการทำพลาสติกตากแห้ง ร้อยละ 75.8 ลองลงมาคือสนใจและชักชวนคนอื่น ๆ ให้ร่วมกันรักษาวิธีการทำพลาสติกตากแห้ง ร้อยละ 16.9 ส่วนผู้ที่สนใจ ชักชวนเข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม และร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับวิธีการทำพลาสติกตากแห้ง มีเพียงร้อยละ 2.3 (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6
การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วิธีการทำพลาสติกตากแห้ง

การมีส่วนร่วม	ร้อยละ
ก. สนใจในวิธีการทำพลาสติกตากแห้ง	75.8
ข. สนใจและเคยชักชวนคนอื่น ๆ ให้ร่วมกันรักษาวิธีการทำพลาสติกตากแห้ง	16.9
ค. สนใจ ชักชวน และเข้าร่วมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์วิธีการทำพลาสติกตากแห้ง	2.0
ง. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม และร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการรักษาวิธีการทำพลาสติกตากแห้ง	1.7
จ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุมและร่วมวางแผนอนุรักษ์วิธีการทำพลาสติกตากแห้ง	1.3
ฉ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม และร่วมกิจกรรม เกี่ยวกับวิธีการทำพลาสติกตากแห้ง	2.3
รวม	100.0

(1) อาชีพ

ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การทำปลาสลิดตากแห้งระหว่างผู้ที่มีความแตกต่างกันด้านเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ผลการวิจัย พบว่า ผู้มีอาชีพต่างกันและมีระยะเวลาอยู่อาศัยในชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การเลี้ยงปลาสลิดตากแห้งดังนี้

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของอาชีพกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การทำปลาสลิดตากแห้ง พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มผู้มีอาชีพต่าง ๆ ส่วนใหญ่มีสัดส่วนของการมีส่วนร่วมในระดับสนใจ ในวิธีการเลี้ยงปลาสลิด แต่พบว่าผู้มีอาชีพอื่น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่คือรับจ้าง มีสัดส่วนในการเข้าร่วมรักษาทุนทางสังคมเกี่ยวกับการทำปลาสลิดตากแห้งในระดับการร่วมกิจกรรมสูงกว่าอาชีพอื่น ๆ คือร้อยละ 6.7 อาชีพค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว มีร้อยละ 4.4 อาชีพรับราชการ มีร้อยละ 2.6 พนักงานบริษัทเอกชน มีร้อยละ 1.4 (ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.7

การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การทำปลาสลิดตากแห้งระหว่างผู้มีอาชีพต่างกัน

การมีส่วนร่วมในการทำปลาสลิดตากแห้ง	อาชีพ					
	ราชการ/รัฐวิสาหกิจ	พนักงานบริษัทเอกชน	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	นักเรียน/นักศึกษา	เกษตรกร	อื่น ๆ
สนใจ	73.7	79.7	60.3	75.0	83.98	80.0
สนใจและชักชวน	15.8	17.4	26.5	12.5	14.9	3.3
เข้าร่วมกลุ่ม	-	-	5.9	-	1.1	3.3
ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น	2.6	-	2.9	12.5	-	3.3
ร่วมวางแผนอนุรักษ์	5.3	1.4	-	-	-	3.3
ร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์	2.6	1.4	4.4	-	-	6.7
รวม	100	100	100	100	100	100

$$X^2 = 41.615$$

$$Df = 25$$

$$Sig = .020$$

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

(2) ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การทำปลาสดตากแห้ง ระหว่างผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนต่างกัน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนยาวนานที่สุดเฉลี่ย 42.50 ปี มีส่วนร่วมในระดับสนใจและชักชวน ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนรองลงมาเฉลี่ย 38.17 ปี มีส่วนร่วมในระดับเข้าร่วมกลุ่ม ส่วนผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนระยะสั้นที่สุดเฉลี่ย 21.75 ปี มีส่วนร่วมในระดับร่วมวางแผนอนุรักษ์การทำปลาสดตากแห้ง (ตารางที่ 4.8 และ 4.9)

ตารางที่ 4.8

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชนระหว่างผู้ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การทำปลาสดตากแห้งต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	Ss	Df	Ms	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	8167.818	5	1633.564	6.6.426	.000
ภายในกลุ่ม	75249.560	296	254.221		
รวม	83417.377	301			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001

ตารางที่ 4.9

ค่าเฉลี่ยระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชนระหว่างผู้ที่มีส่วนร่วมในการทำปลาสดตากแห้งต่างกัน

การมีส่วนร่วม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
สนใจ	229	30.40	15.81
สนใจและชักชวน	51	42.50	15.77
เข้าร่วมกลุ่ม	6	38.17	22.98
ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น	5	16.00	15.10
ร่วมวางแผนอนุรักษ์	4	21.75	10.24
ร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์	7	35.00	18.23
รวม	302	32.36	16.65

4.2.3 การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาหน้าในคลองสกปรก เน่าเสีย

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการทำปลาสดตากแห้ง ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับสนใจในการแก้ไขปัญหาหน้าในคลองสกปรก เน่าเสีย ร้อยละ 48.8 ลงมาคือสนใจและชักชวนคนอื่น ๆ ให้ร่วมกันแก้ไขปัญหาหน้าในคลองสกปรก เน่าเสีย ร้อยละ 35.6 ส่วนผู้ที่สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม และร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาหน้าในคลองสกปรก เน่าเสีย มีเพียงร้อยละ 4.3 (ตารางที่ 4.10)

ตารางที่ 4.10

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วิธีการแก้ไขปัญหาหน้าในคลองสกปรก เน่าเสีย

การมีส่วนร่วม	ร้อยละ
ก. สนใจในปัญหาและการแก้ไขปัญหาหน้าในคลองสกปรก เน่าเสีย	48.8
ข. สนใจและเคยชักชวนคนอื่น ๆ ให้ร่วมกันรักษาน้ำในคลองไม่ให้สกปรก เน่าเสีย	35.6
ค. สนใจ ชักชวน และเข้าร่วมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์วิธีการทำน้ำในคลองให้สะอาด	8.3
ง. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม และร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการรักษาวิธีการรักษาน้ำในคลองไม่ให้สกปรก เน่าเสีย	1.7
จ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุมและร่วมวางแผนอนุรักษ์วิธีการแก้ไขปัญหาหน้าในคลองไม่ให้สกปรก เน่าเสีย	1.3
ฉ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม และร่วมกิจกรรม เกี่ยวกับวิธีการแก้ไขปัญหาหน้าในคลองสกปรก เน่าเสีย	4.3
รวม	100.0

(1) อาชีพ

ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ การแก้ไขปัญหาหน้าในคลองสกปรก เน่าเสีย ระหว่างผู้ที่มีความแตกต่างกันด้านเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ผู้มีอาชีพต่างกันและมีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแก้ไขปัญหาหน้าในคลองสกปรก เน่าเสีย ต่างกันดังนี้

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของอาชีพกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ วิธีการแก้ไขปัญหาหน้า

ในคลองสกปรก เน่าเสี้ย พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสัมพันธ์ทางสถิติที่ระดับ .001 โดยกลุ่มผู้มีอาชีพต่าง ๆ ส่วนใหญ่มีสัดส่วนของการมีส่วนร่วมในระดับสนใจ ในวิธีการแก้ไขปัญหาน้ำในคลองสกปรก เน่าเสี้ย แต่พบว่าผู้มีอาชีพค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว มีสัดส่วนในการเข้าร่วมรักษาทุนทางสังคมเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขปัญหาน้ำในคลองสกปรก เน่าเสี้ย ในระดับการร่วมกิจกรรมสูงกว่าอาชีพอื่น ๆ คือร้อยละ 8.8 อาชีพอื่น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่คือรับจ้าง มีร้อยละ 6.7 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มีร้อยละ 5.8 และ อาชีพรับราชการ มีร้อยละ 2.6 (ตารางที่ 4.11)

ตารางที่ 4.11

การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำ
ในคลองสกปรก เน่าเสี้ยระหว่างผู้มีอาชีพต่างกัน

การมีส่วนร่วมในการแก้ไข ปัญหาน้ำสกปรก เน่าเสี้ย	อาชีพ					
	ราชการ/รัฐ วิสาหกิจ	พนักงาน บริษัทเอกชน	ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	นักเรียน/ นักศึกษา	เกษตรกร	อื่น ๆ
สนใจ	48.7	65.2	42.6	62.5	39.18	46.7
สนใจและชักชวน	25.6	24.6	29.4	25.0	58.6	26.7
เข้าร่วมกลุ่ม	10.3	2.9	14.7	12.5	2.3	20.0
ร่วมประชุมแสดงความ คิดเห็น	7.7	1.4	1.5	-	-	-
ร่วมวางแผนอนุรักษ์	5.1	1.0	2.9	-	-	-
ร่วมกิจกรรมการ อนุรักษ์	2.6	5.8	8.8	-	-	6.7
รวม	100	100	100	100	100	100

$$X^2 = 66.220$$

$$Df = 25$$

$$Sig = .000$$

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .001

(2) ระดับการศึกษา

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของระดับการศึกษากับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วิธีการแก้ไขปัญหาน้ำในคลองสกปรก น่าเสีย พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยกลุ่มผู้มีอาชีพต่าง ๆ ส่วนใหญ่มีสัดส่วนของการมีส่วนร่วมในระดับสนใจ ในวิธีการแก้ไขปัญหาน้ำในคลองสกปรก น่าเสีย แต่พบว่าผู้มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) มีสัดส่วนในการเข้าร่วมรักษาทุนทางสังคมเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขปัญหาน้ำในคลองสกปรก น่าเสีย ในระดับการร่วมกิจกรรมสูงกว่าอาชีพอื่น ๆ คือร้อยละ 5.2 ระดับประถมศึกษาและระดับอนุปริญา / ปวส. มีร้อยละ 4.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. มีร้อยละ 4.2 และ การศึกษาระดับปริญญาตรี มีร้อยละ 2.5 (ตารางที่ 4.12)

ตารางที่ 4.12

การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำ
ในคลองสกปรก น่าเสียระหว่างผู้มีระดับการศึกษาต่างกัน

การมีส่วนร่วมในการวิธีการ แก้ไขปัญหาน้ำในคลอง สกปรก น่าเสีย	ระดับการศึกษา							
	ไม่ได้รับ การศึกษา	ประถม	มัธยมต้น	มัธยม ปลาย	อนุ- ปริญา	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี	อื่น ๆ
สนใจ	80	49.3	55.2	54.2	28.6	35.0	-	50.0
สนใจและชักชวน	20	42.9	34.5	22.9	43.9	22.5	100	50.0
เข้าร่วมกลุ่ม	-	3.6	5.2	12.5	-	27.5	-	-
ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น	-	-	-	6.3	-	5.0	-	-
ร่วมวางแผนอนุรักษ์	-	-	-	-	14.3	7.5	-	-
ร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์	-	4.3	5.2	4.2	4.3	2.5	-	-
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100

$$X^2 = 77.178$$

$$Df = 35$$

$$Sig = .000$$

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .001

4.2.4 การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการใช้ยาสมุนไพรในการรักษาโรค

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการใช้ยาสมุนไพรในการรักษาโรค ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับสนใจในการใช้ยาสมุนไพรในการรักษาโรค ร้อยละ 75.5 รองลงมาคือสนใจและชักชวนคนอื่น ๆ ให้ร่วมกันใช้ยาสมุนไพรในการรักษาโรค ร้อยละ 18.5 ส่วนผู้ที่สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม และร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการใช้ยาสมุนไพรในการรักษาโรค มีเพียงร้อยละ 2.0 (ตารางที่ 4.13)

ตารางที่ 4.13
การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค

การมีส่วนร่วม	ร้อยละ
ก. สนใจในวิธีการใช้สมุนไพรในการรักษาโรค	75.5
ข. สนใจและเคยชักชวนคนอื่น ๆ ให้ร่วมกันรักษาวิธีการใช้สมุนไพรรักษาโรค	18.5
ค. สนใจ ชักชวน และเข้าร่วมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์วิธีการใช้สมุนไพรรักษาโรค	2.3
ง. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม และร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรในการรักษาโรค	1.3
จ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุมและร่วมวางแผนอนุรักษ์การใช้สมุนไพรรักษาโรค	0.3
ฉ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม และร่วมกิจกรรม เกี่ยวกับวิธีการใช้ยาสมุนไพรในการรักษาโรค	2.1
รวม	100.0

(1) อาชีพ

ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค ระหว่างผู้ที่มีความแตกต่างกันด้านเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ผลการวิจัย พบว่า ผู้มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแก้ไขปัญหาน้ำในคลองสกปรก เน่าเสียต่างกัันดังนี้

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของอาชีพกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ใช้สมุนไพรในการรักษาโรค พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มผู้มีอาชีพต่าง ๆ ส่วนใหญ่มีส่วนของการมีส่วนร่วมในระดับสนใจ ในการใช้สมุนไพรในการรักษาโรค แต่พบว่าผู้มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีสัดส่วนในการเข้าร่วมรักษาทุนทางสังคม เกี่ยวกับวิธีการใช้สมุนไพรในการรักษาโรคในระดับการร่วมกิจกรรมสูงกว่าอาชีพอื่น ๆ คือ ร้อยละ 5.3 อาชีพค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว มีร้อยละ 4.4 และอาชีพอื่น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่อาชีพรับจ้าง มีร้อยละ 3.3 (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 4.14

การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการใช้ยาสมุนไพรในการรักษาโรค
ระหว่างผู้มีอาชีพต่างกัน

การมีส่วนร่วมในการใช้ยาสมุนไพร ในการรักษาโรค	อาชีพ					
	ราชการ/รัฐ วิสาหกิจ	พนักงาน บริษัทเอกชน	ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	นักเรียน/ นักศึกษา	เกษตรกร	อื่น ๆ
สนใจ	71.1	75.4	64.7	100	86.2	70.0
สนใจและชักชวน	13.2	23.2	26.5	-	12.6	16.7
เข้าร่วมกลุ่ม	5.33	-	4.4	-	1.1	3.3
ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น	2.6	1.4	-	-	-	6.7
ร่วมวางแผนอนุรักษ์	2.6	-	-	-	-	-
ร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์	5.3	-	4.4	-	-	3.3
รวม	100	100	100	100	100	100

$$X^2 = 38.772$$

$$Df = 25$$

$$Sig = .039$$

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

4.2.5 การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการใช้แพทย์แผนโบราณในการรักษาโรค

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการใช้แพทย์แผนโบราณในการรักษาโรค ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับสนใจในการใช้แพทย์แผนโบราณ ร้อยละ 76.8 รองลงมาคือสนใจและชักชวนคนอื่น ๆ ให้ร่วมกันใช้แพทย์แผนโบราณ ร้อยละ 18.2 ส่วนผู้ที่สนใจ ชักชวนเข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม และร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการใช้แพทย์แผนโบราณ มีเพียงร้อยละ 0.7 (ตารางที่ 4.15)

ตารางที่ 4.15
การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การใช้แพทย์แผนโบราณในการรักษาโรค

การมีส่วนร่วม	ร้อยละ
ก. สนใจในการใช้แพทย์แผนโบราณในการรักษาโรค	76.8
ข. สนใจและเคยชักชวนคนอื่น ๆ ให้ร่วมกันรักษาโรคด้วยแพทย์แผนโบราณ	18.2
ค. สนใจ ชักชวน และเข้าร่วมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์วิธีการรักษาโรคด้วยแพทย์แผนโบราณ	1.0
ง. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม และร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการรักษา วิธีการรักษาโรคด้วยแพทย์แผนโบราณ	1.7
จ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุมและร่วมวางแผนอนุรักษ์วิธีการรักษาโรคด้วยแพทย์แผนโบราณ	1.7
ฉ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม และร่วมกิจกรรม เกี่ยวกับวิธีการรักษาโรคด้วยแพทย์แผนโบราณ	0.7
รวม	100.0

(1) เพศ

ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ การใช้แพทย์แผนโบราณในการรักษาโรคระหว่างผู้ที่มีความแตกต่างกันด้านเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ผลการวิจัย พบว่า ผู้มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การใช้แพทย์แผนโบราณต่างกัน ดังนี้

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของเพศกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ การใช้แพทย์แผนโบราณในการรักษาโรค พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มผู้เพศต่างกันส่วนใหญ่มีสัดส่วนของการมีส่วนร่วมในระดับสนใจ ในการใช้แพทย์แผนโบราณในการรักษาโรค แต่พบว่าเพศชาย มีสัดส่วนในการเข้าร่วมรักษาทุนทางสังคมเกี่ยวกับวิธีการใช้แพทย์แผนโบราณในการรักษาโรค ในระดับการร่วมกิจกรรมสูงกว่าเพศหญิง คือ ร้อยละ 1.1 (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.16

การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการใช้แพทย์แผนโบราณในการรักษาโรคระหว่างผู้ที่มีเพศต่างกัน

การมีส่วนร่วมในการใช้แพทย์แผนโบราณในการรักษาโรค	เพศ	
	ชาย	หญิง
สนใจ	70.7	88.2
สนใจและชักชวน	21.8	10.1
เข้าร่วมกลุ่ม	1.7	-
ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น	2.3	0.8
ร่วมวางแผนอนุรักษ์	2.3	0.8
ร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์	1.1	-
รวม	100	100

$$X^2 = 13.700$$

$$Df = 5$$

$$Sig = .018$$

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

(2) ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การใช้แพทย์แผนโบราณในการรักษาโรค ระหว่างผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนต่างกัน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนยาวนานที่สุดเฉลี่ย 36.50 ปี มีส่วนร่วมในระดับร่วมกิจกรรม ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนรองลงมาเฉลี่ย 36.22 ปี มีส่วนร่วมในระดับสนใจและชักชวน ส่วนผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนระยะสั้นที่สุดเฉลี่ย 13.00 ปี มีส่วนร่วมในระดับร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้แพทย์แผนโบราณในการรักษาโรค (ตารางที่ 4.17 และ 4.18)

ตารางที่ 4.17

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชน ระหว่างผู้ที่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการใช้แพทย์แผนโบราณในการรักษาโรค

แหล่งความแปรปรวน	Ss	Df	Ms	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	3417.744	5	683.5494	2.521	.030
ภายในกลุ่ม	80270.366	296	271.184		
รวม	83688.109	301			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .05

ตารางที่ 4.18

ค่าเฉลี่ยระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชน ระหว่างผู้ที่มีส่วนร่วมในการใช้แพทย์แผนโบราณในการรักษาโรค

การมีส่วนร่วม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
สนใจ	232	32.15	15.68
สนใจและชักชวน	55	36.22	19.47
เข้าร่วมกลุ่ม	3	30.33	24.01
ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น	5	13.00	15.59
ร่วมวางแผนอนุรักษ์	5	20.80	9.78
ร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์	2	36.50	21.92
รวม	302	32.39	16.67

4.2.6 การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปาน

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปาน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับสนใจและชักชวนคนอื่น ๆ ให้มาร่วมงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปาน ร้อยละ 41.7 รองลงมา คือ สนใจ ร้อยละ 38.8 ส่วนผู้ที่สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุมและร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการใช้แพทย์แผนโบราณ มีเพียงร้อยละ 9.9 (ตารางที่ 4.19)

ตารางที่ 4.19

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปานบางข้อ

การมีส่วนร่วม	ร้อยละ
ก. สนใจในการจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปาน	38.8
ข. สนใจและเคยชักชวนคนอื่น ๆ ให้มาร่วมงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปาน	41.7
ค. สนใจ ชักชวน และเข้าร่วมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์การจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปาน	6.3
ง. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม และร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการรักษาการจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปาน	2.6
จ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุมและร่วมวางแผนอนุรักษ์การจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปาน	0.7
ฉ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม และร่วมกิจกรรม เกี่ยวกับการจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปาน	9.9
รวม	100.0

(1) เพศ

ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ การจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปานผู้ที่มีความแตกต่างกันด้านเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ผลการวิจัย พบว่า ผู้มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปานต่างกันดังนี้

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของเพศกับการมีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปานบางบ่อ พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มผู้เพศต่างกันส่วนใหญ่มีสัดส่วนของการมีส่วนร่วมในระดับสนใจ ในการร่วมจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปาน แต่พบว่าเพศชาย มีสัดส่วนในการเข้าร่วมรักษาทุนทางสังคมเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปานบางบ่อ ในระดับการร่วมกิจกรรมสูงกว่าเพศหญิง คือ ร้อยละ 14.9 และเพศหญิงมีร้อยละ 3.4 (ตารางที่ 4.20)

ตารางที่ 4.20

การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปานบางบ่อระหว่างผู้ที่มีเพศต่างกัน

การมีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปานบางบ่อ	เพศ	
	ชาย	หญิง
สนใจ	35.4	40.7
สนใจและชักชวน	39.4	46.6
เข้าร่วมกลุ่ม	5.1	8.5
ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น	4.0	0.8
ร่วมวางแผนอนุรักษ์	1.1	-
ร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์	14.9	3.4
รวม	100	100

$$X^2 = 15.548$$

$$Df = 5$$

$$\text{Sig} = .008$$

$$\text{ระดับนัยสำคัญทางสถิติ} = .01$$

(2) อาชีพ

ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ การจัดงานประเพณีนมัสการ หลวงปู่ปานผู้ที่มีความแตกต่างกันด้านเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ผลการวิจัย พบว่า ผู้มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ ปานต่างกันดังนี้

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของเพศกับการมีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีนมัสการองค์ หลวงปู่ปานบางบ่อ พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มผู้เพศ ต่างกันส่วนใหญ่มีส่วนน้อยของการมีส่วนร่วมในระดับสนใจ ในการร่วมจัดงานประเพณีนมัสการองค์ หลวงปู่ปาน แต่พบว่าเพศชาย มีสัดส่วนในการเข้าร่วมรักษาทุนทางสังคมเกี่ยวกับการจัดงานประเพณี นมัสการองค์หลวงปู่ปานบางบ่อ ในระดับการร่วมกิจกรรมสูงกว่าเพศหญิง คือร้อยละ 14.9 และเพศ หญิงมีร้อยละ 3.4 (ตารางที่ 4.21)

ตารางที่ 4.21

การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีนมัสการ องค์หลวงปู่ปานบางบ่อระหว่างผู้ที่มีอาชีพต่างกัน

การมีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณี นมัสการองค์หลวงปู่ปาน	อาชีพ					
	ราชการ/รัฐวิสาหกิจ	พนักงานบริษัทเอกชน	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	นักเรียน/นักศึกษา	เกษตรกร	อื่น ๆ
สนใจ	36.8	40.6	38.2	50.0	37.9	36.7
สนใจและชักชวน	13.2	46.4	27.9	25.0	29.8	50.0
เข้าร่วมกลุ่ม	10.5	5.8	8.8	25.0	1.1	6.7
ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น	7.9	2.9	1.5	-	-	6.7
ร่วมวางแผนอนุรักษ์	-	-	2.9	-	-	-
ร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์	31.6	4.3	20.6	-	1.1	-
รวม	100	100	100	100	100	100

$$X^2 = 82.559$$

$$Df = 25$$

$$\text{Sig} = .000$$

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .001

(3) ระดับการศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ การจัดงานประเพณีน้มน้มน้ำหลวงปู่ปานผู้ที่มีความแตกต่างกันด้านเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ผลการวิจัย พบว่า ระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การจัดงานประเพณีน้มน้มน้ำหลวงปู่ปานต่างกันดังนี้

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของระดับการศึกษากับการมีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีน้มน้มน้ำหลวงปู่ปานบางข้อ พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยกลุ่มผู้มีระดับการศึกษาต่างกันส่วนใหญ่มีส่วนของการมีส่วนร่วมในระดับสนใจและชักชวน ในการร่วมจัดงานประเพณีน้มน้มน้ำหลวงปู่ปาน แต่พบว่าผู้ที่ศึกษาระดับอื่น ๆ มีสัดส่วนในการเข้าร่วมรักษาทุนทางสังคมเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีน้มน้มน้ำหลวงปู่ปานบางข้อ ในระดับการร่วมกิจกรรมสูงกว่าระดับการศึกษาข้ออื่น ๆ มีร้อยละ 50.0 รองลงมาคือระดับการศึกษาปริญญาตรี มีร้อยละ 42.5 ระดับอนุปริญญา / ปวส. มีร้อยละ 14.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. มีร้อยละ 12.5 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีร้อยละ 5.1 และระดับประถมศึกษา มีร้อยละ 1.4 (ตารางที่ 4.22)

ตารางที่ 4.22

การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีนมัสการ
องค์หลวงปู่ปานบางบ่อระหว่างผู้มีระดับการศึกษาต่างกัน

การมีส่วนร่วมในการการจัด งานประเพณีนมัสการ องค์หลวงปู่ปานบางบ่อ	ระดับการศึกษา							
	ไม่ได้รับ การศึกษา	ประ ถม	มัธยม ต้น	มัธยม ปลาย	อนู ปริญญา	ปริญญา ตรี	สูงกว่า ปริญญา ตรี	อื่น ๆ
สนใจ	40.0	35.3	42.4	52.12	71.4	25.0	-	50.0
สนใจและชักชวน	60.0	56.8	42.4	25.0	-	15.0	-	-
เข้าร่วมกลุ่ม	-	4.3	8.5	6.3	-	12.5	-	-
ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น	-	1.4	1.7	4.2	14.3	2.5	100.0	-
ร่วมวางแผนอนุรักษ์	-	0.7	-	-	-	2.5	-	-
ร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์	-	1.4	5.1	12.5	14.3	42.5	-	50.0
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100

$$X^2 = 136.119$$

$$Df = 35$$

$$\text{Sig} = .000$$

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .001

(4) ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปานบางบ่อ ระหว่างผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนต่างกัน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนยาวนานที่สุดเฉลี่ย 44.30 ปี มีส่วนร่วมในระดับร่วมกิจกรรม ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนรองลงมาเฉลี่ย 39.50 ปี มีส่วนร่วมในระดับร่วมวางแผนสวนผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนระยะสั้นที่สุดเฉลี่ย 19.75 ปี มีส่วนร่วมในระดับร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์การจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปานบางบ่อ (ตารางที่ 4.23 และ 4.24)

ตารางที่ 4.23

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระยะเวลาในการอยู่อาศัย
ในชุมชนระหว่างผู้ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การจัดงานประเพณีนมัสการ
องค์ปูปานบางบ่อต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	Ss	Df	Ms	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	7376.091	5	1475.218	5.737	.000
ภายในกลุ่ม	76112.627	296	257.137		
รวม	83488.719	301			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001

ตารางที่ 4.24

ค่าเฉลี่ยระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชนระหว่างผู้ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์
การจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปูปาน

การมีส่วนร่วม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
สนใจ	117	28.78	16.62
สนใจและชักชวน	126	33.67	14.82
เข้าร่วมกลุ่ม	19	31.68	15.21
ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น	8	19.75	14.12
ร่วมวางแผนอนุรักษ์	2	39.50	9.19
ร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์	30	44.30	19.44
รวม	302	32.37	16.65

4.2.7 การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการทำบุญในวันพระ

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการทำบุญในวันพระ ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับสนใจและชักชวนคนอื่น ๆ ให้ร่วมกันทำบุญในวันพระ ร้อยละ 45.7 รองลงมา คือ สนใจ ร้อยละ 43.8 ส่วนผู้ที่สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม และร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการใช้แพทย์แผนโบราณ มีเพียงร้อยละ 2.6 (ตารางที่ 4.25)

ตารางที่ 4.25
การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การทำบุญในวันพระ

การมีส่วนร่วม	ร้อยละ
ก. สนใจในการไปทำบุญในวันพระ	43.8
ข. สนใจและเคยชักชวนคนอื่น ๆ ให้ร่วมกันทำบุญในวันพระ	45.7
ค. สนใจ ชักชวน และเข้าร่วมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์การทำบุญในวันพระ	5.3
ง. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม และร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำบุญในวันพระ	2.3
จ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุมและร่วมวางแผนอนุรักษ์ในการไปทำบุญในวันพระ	0.3
ฉ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม และร่วมกิจกรรม เกี่ยวกับวิธีการทำบุญในวันพระ	2.6
รวม	100.0

(1) เพศ

ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การทำบุญในวันพระ มีความแตกต่างกันด้านเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ผลการวิจัย พบว่า ผู้มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปานต่างกัน ดังนี้

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของเพศกับการมีส่วนร่วมในการไปทำบุญในวันพระ พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มผู้เพศต่างกันส่วนใหญ่มีสัดส่วนของการมีส่วนร่วมในระดับสนใจและชักชวน ในการไปทำบุญในวันพระ แต่พบว่าเพศชาย มีสัดส่วนใน

การเข้าร่วมรักษาทุนทางสังคมเกี่ยวกับการไปทำบุญในวันพระ ในระดับการร่วมกิจกรรมสูงกว่าเพศหญิง คือ ร้อยละ 3.4 และเพศหญิงมีร้อยละ 1.7 (ตารางที่ 4.26)

ตารางที่ 4.26

การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการไปทำบุญในวันพระ
ระหว่างผู้ที่มีเพศต่างกัน

การมีส่วนร่วมในการไปทำบุญในวันพระ	เพศ	
	ชาย	หญิง
สนใจ	44.9	42.0
สนใจและชักชวน	39.8	53.8
เข้าร่วมกลุ่ม	8.0	1.7
ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น	3.4	0.8
ร่วมวางแผนอนุรักษ์	0.6	-
ร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์	3.4	1.7
รวม	100	100

$$X^2 = 11.786$$

$$Df = 5$$

$$Sig = .038$$

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

(2) อาชีพ

ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การไปทำบุญในวันพระของผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ ผู้ที่มีความแตกต่างกันด้านเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ผู้มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การไปทำบุญทุกวันพระ ดังนี้

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของอาชีพกับการมีส่วนร่วมในการไปทำบุญในวันพระ พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มผู้มีอาชีพต่างกันส่วนใหญ่มีส่วนร่วมของการมีส่วนร่วมในระดับสนใจ ในการไปทำบุญในวันพระ แต่พบว่าอาชีพค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว มี

สัดส่วนในการเข้าร่วมรักษาทุนทางสังคมเกี่ยวกับการไปทำบุญในวันพระ ในระดับการร่วมกิจกรรมสูงกว่าอาชีพอื่น ๆ คือ มีร้อยละ 5.8 อาชีพรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ มีร้อยละ 5.1 อาชีพอื่น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่คือ รับจ้าง มีร้อยละ 3.3 และอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มีร้อยละ 1.4 (ตารางที่ 4.27)

ตารางที่ 4.27

การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการไปทำบุญในวันพระ
ระหว่างผู้ที่มีอาชีพต่างกัน

การมีส่วนร่วมในการไปทำบุญในวันพระ	อาชีพ					
	ราชการ/รัฐวิสาหกิจ	พนักงานบริษัทเอกชน	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	นักเรียน/นักศึกษา	เกษตรกร	อื่น ๆ
สนใจ	43.6	60.9	36.2	25.0	31.0	60.0
สนใจและชักชวน	25.6	37.7	42.0	75.0	66.7	33.3
เข้าร่วมกลุ่ม	17.9	-	10.1	-	2.3	-
ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น	7.7	-	4.3	-	-	3.3
ร่วมวางแผนอนุรักษ์	-	-	1.4	-	-	-
ร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์	5.1	1.4	5.8	-	-	3.3
รวม	100	100	100	100	100	100

$$X^2 = 68.452$$

$$Df = 25$$

$$Sig = .000$$

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .001

(3) ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีการทำบุญวันพระ ระหว่างผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนต่างกัน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนยาวนานที่สุดเฉลี่ย 41.25 ปี มีส่วนร่วมในระดับเข้าร่วมกลุ่ม ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนรองลงมาเฉลี่ย 36.36 ปี มีส่วนร่วมในระดับสนใจและชักชวน ส่วนผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนระยะสั้นที่สุดเฉลี่ย 10.00 ปี มีส่วนร่วมในระดับร่วมวางแผนอนุรักษ์ประเพณีการทำบุญวันพระ (ตารางที่ 4.28 และ 4.29)

ตารางที่ 4.28

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระยะเวลาในการอยู่อาศัย
ในชุมชนระหว่างผู้ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีการทำบุญวันพระต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	Ss	Df	Ms	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	7440.218	5	1488.044	5.800	.000
ภายในกลุ่ม	76453.138	298	256.554		
รวม	83893.355	303			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001

ตารางที่ 4.29

ค่าเฉลี่ยระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชนระหว่างผู้ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์
ประเพณีการทำบุญวันพระ

การมีส่วนร่วม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
สนใจ	133	28.65	15.48
สนใจและชักชวน	139	36.36	15.30
เข้าร่วมกลุ่ม	16	41.25	23.20
ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น	7	20.14	19.27
ร่วมวางแผนอนุรักษ์	1	10.00	-
ร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์	8	23.88	17.79
รวม	304	32.45	16.64

4.2.8 การมีส่วนร่วมในการถือศีล 5 อย่างเคร่งครัด ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการถือศีล 5 อย่างเคร่งครัด ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับสนใจในการถือศีล 5 อย่างเคร่งครัด ร้อยละ 52.6 รองลงมาคือสนใจและชักชวนผู้อื่น ร้อยละ 39.8 ส่วนผู้ที่สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม และร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการถือศีล 5 อย่างเคร่งครัด ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา ร้อยละ 1.6 (ตารางที่ 4.30)

ตารางที่ 4.30

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การถือศีล 5 อย่างเคร่งครัด ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา

การมีส่วนร่วม	ร้อยละ
ก. สนใจในการถือศีล 5 อย่างเคร่งครัด ในช่วงเข้าพรรษา	52.6
ข. สนใจและเคยชักชวนคนอื่น ๆ ให้ร่วมกันถือศีล 5 อย่างเคร่งครัด ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา	39.8
ค. สนใจ ชักชวน และเข้าร่วมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์การรักษาศีล 5 อย่างเคร่งครัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา	3.0
ง. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม และร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการรักษาศีล 5 อย่างเคร่งครัด ในช่วงเข้าพรรษา	1.0
จ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุมและร่วมวางแผนอนุรักษ์การรักษาศีล 5 อย่างเคร่งครัด ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา	2.0
ฉ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม และร่วมกิจกรรม เกี่ยวกับวิธีการ รักษาศีล 5 อย่างเคร่งครัด ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา	1.6
รวม	100.0

(1) อาชีพ

ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การถือศีล 5 อย่างเคร่งครัด ในช่วงเทศกาล ผู้ที่มีความแตกต่างกันด้านเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ผู้มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การไปทำบุญทุกวันพระ ดังนี้

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของอาชีพกับการมีส่วนร่วมในการถือศีล 5 ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยกลุ่มผู้อาชีพต่างกัน ส่วนใหญ่มีสัดส่วนของการมีส่วนร่วมในระดับสนใจและชกชวน ในการถือศีล 5 ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา แต่พบว่าผู้ที่มีอาชีพรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ มีสัดส่วนในการเข้าร่วมรักษาทุนทางสังคมเกี่ยวกับการถือศีล 5 ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา ในระดับการร่วมกิจกรรมสูงกว่าอาชีพอื่น คือร้อยละ 5.1 และรองลงมาคืออาชีพ ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว มีร้อยละ 4.3 (ตารางที่ 4.31)

ตารางที่ 4.31

การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการถือศีล 5 ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา ระหว่างผู้ที่มีอาชีพต่างกัน

การมีส่วนร่วมในการถือศีล 5 ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา	อาชีพ					
	ราชการ/รัฐวิสาหกิจ	พนักงานบริษัทเอกชน	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	นักเรียน/นักศึกษา	เกษตรกร	อื่น ๆ
สนใจ	59.0	63.8	46.4	75.0	39.1	66.7
สนใจและชักชวน	25.6	31.9	36.2	25.0	60.9	26.7
เข้าร่วมกลุ่ม	2.69	1.4	8.7	-	-	3.3
ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น	-	-	2.9	-	-	3.3
ร่วมวางแผนอนุรักษ์	7.7	2.9	1.4	-	-	-
ร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์	5.1	-	4.3	-	-	-
รวม	100	100	100	100	100	100

$$X^2 = 57.639$$

$$Df = 25$$

$$Sig = .000$$

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .001

(2) ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ การถือศีล 5 อย่างเคร่งครัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา ระหว่างผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนต่างกัน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนยาวนานที่สุดเฉลี่ย 48.67 ปี มีส่วนร่วมในระดับเข้าร่วมกลุ่ม ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนรองลงมาเฉลี่ย 36.27 ปี มีส่วนร่วมในระดับสนใจและชักชวน ส่วนผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนระยะสั้นที่สุดเฉลี่ย 16.67 ปี มีส่วนร่วมในระดับร่วมวางแผนอนุรักษ์การถือศีล 5 อย่างเคร่งครัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา (ตารางที่ 4.32 และ 4.33)

ตารางที่ 4.32

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระยะเวลาในการอยู่อาศัย ในชุมชนระหว่างผู้ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การถือศีล 5 อย่างเคร่งครัด ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	Ss	Df	Ms	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	7277.328	5	1455.466	5.661	.000
ภายในกลุ่ม	76616.027	298	257.101		
รวม	83893.355	303			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001

ตารางที่ 4.33

ค่าเฉลี่ยระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชนระหว่างผู้ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ การถือศีล 5 อย่างเคร่งครัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา

การมีส่วนร่วม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
สนใจ	160	29.56	15.44
สนใจและชักชวน	121	36.27	15.40
เข้าร่วมกลุ่ม	9	48.67	23.21
ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น	3	26.00	18.33
ร่วมวางแผนอนุรักษ์	6	16.67	15.67
ร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์	5	26.40	25.35
รวม	304	32.45	16.64

4.2.9 การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการไม่เบียดเบียนชีวิตสัตว์ด้วยการกินเจ ตามเทศกาลกินเจ

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการไม่เบียดเบียนชีวิตสัตว์ด้วยการกินเจ ในช่วงเทศกาลกินเจ ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับสนใจในการการกินเจ ร้อยละ 52.6 รองลงมาคือสนใจและชักชวนผู้อื่น ร้อยละ 39.8 ส่วนผู้ที่สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม และร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการกินเจ ร้อยละ 1.6 (ตารางที่ 4.34)

ตารางที่ 4.34

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การการไม่เบียดเบียนชีวิตสัตว์ด้วยการกินเจ ตามเทศกาล

การมีส่วนร่วม	ร้อยละ
ก. สนใจในการกินเจ เมื่อถึงเทศกาลกินเจ	52.6
ข. สนใจและเคยชักชวนคนอื่น ๆ ให้ร่วมกินเจ ในเทศกาลกินเจ	39.8
ค. สนใจ ชักชวน และเข้าร่วมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์การกินเจ ในเทศกาลกินเจ	3.0
ง. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม และร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการกินเจ เมื่อถึงเทศกาลกินเจ	1.0
จ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุมและร่วมวางแผนอนุรักษ์การกินเจ เมื่อถึงเทศกาลกินเจ	2.0
ฉ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม และร่วมกิจกรรม เกี่ยวกับการกินเจ เมื่อถึงเทศกาลกินเจ	1.6
รวม	100.0

(1) อาชีพ

ผู้วิจัยได้ศึกษา ความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ไม่เบียดเบียนชีวิตสัตว์ด้วยการกินเจตามเทศกาลกินเจ ระหว่างผู้ที่มีความแตกต่างกันด้านเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ผลการวิจัย พบว่า ผู้มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การไม่เบียดเบียนชีวิตสัตว์ด้วยการกินเจ ตามเทศกาลกินเจต่างกันดังนี้

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของอาชีพกับการมีส่วนร่วมในการไม่เบียดเบียนชีวิตสัตว์ ด้วยการกินเจตามเทศกาล พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มผู้

อาชีพต่างกันส่วนใหญ่มีสัดส่วนของการมีส่วนร่วมในระดับสนใจ ในการกินเจ แต่พบว่าผู้ที่มีอาชีพค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว มีสัดส่วนในการเข้าร่วมรักษาทุนทางสังคมเกี่ยวกับการกินเจ ในช่วงเทศกาลกินเจ ในระดับการร่วมกิจกรรมสูงกว่าอาชีพอื่น คือ ร้อยละ 5.9 (ตารางที่ 4.35)

ตารางที่ 4.35

การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในไม่เบียดเบียนชีวิตสัตว์ด้วยการกินเจ ระหว่างผู้ที่มีอาชีพต่างกัน

การมีส่วนร่วมในการ ไม่เบียดเบียนชีวิตสัตว์ ด้วยการกินเจ	อาชีพ					
	ราชการ/รัฐ วิสาหกิจ	พนักงาน บริษัทเอกชน	ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	นักเรียน/ นักศึกษา	เกษตรกร	อื่น ๆ
สนใจ	71.8	78.3	67.6	75.0	78.2	83.3
สนใจและชักชวน	12.8	20.3	19.1	25.0	20.7	10.0
เข้าร่วมกลุ่ม	12.8	1.4	7.4	-	1.1	3.3
ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น	-	-	-	-	-	3.3
ร่วมวางแผนอนุรักษ์	2.6	-	-	-	-	-
ร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์	-	-	5.9	-	-	-
รวม	100	100	100	100	100	100

$$X^2 = 35.747$$

$$Df = 20$$

$$Sig = .016$$

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

4.2.10 การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการรักท้องถิ่นด้วยการอยู่ในชุมชนบางบ่อ

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการรักท้องถิ่น ด้วยการอยู่ในชุมชน ผลการวิจัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับสนใจในการรักท้องถิ่น ด้วยการอยู่อาศัยในชุมชน ร้อยละ 52.68 รองลงมาคือสนใจและชักชวนผู้อื่น ร้อยละ 31.9 ส่วนผู้ที่สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม และร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการรักท้องถิ่น ด้วยการอยู่ในชุมชน ร้อยละ 4.6 (ตารางที่ 4.36)

ตารางที่ 4.36
การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การรักท้องถิ่น ด้วยการอยู่ในชุมชนบางบ่อ

การมีส่วนร่วม	ร้อยละ
ก. สนใจในการรักท้องถิ่นด้วยการอยู่ในชุมชนบางบ่อ	55.3
ข. สนใจและเคยชักชวนคนอื่น ๆ ให้รักท้องถิ่นและอยู่ในชุมชนบางบ่อ	31.9
ค. สนใจ ชักชวน และเข้าร่วมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์การรักท้องถิ่น ด้วยการอยู่ในชุมชนบางบ่อ	4.6
ง. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม และร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการรักท้องถิ่น ด้วยการคงอยู่ในชุมชน	2.0
จ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุมและร่วมวางแผนอนุรักษ์ในการรักท้องถิ่น ด้วยการคงอยู่ในชุมชน	1.6
ฉ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม และร่วมกิจกรรม เกี่ยวกับการรักท้องถิ่น ด้วยการอยู่ในชุมชนบางบ่อ	4.6
รวม	100.0

(1) เพศ

ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การรักท้องถิ่นด้วยการอาศัยอยู่ในชุมชน ระหว่างผู้ที่มีความแตกต่างกันด้านเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ผลการวิจัย พบว่า ผู้มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การรักท้องถิ่นด้วยการอาศัยอยู่ในชุมชนต่างกันดังนี้

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของเพศกับการมีส่วนร่วมในการรักท้องถิ่นด้วยการอยู่ในชุมชนบางบ่อ พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มผู้เพศต่างกันส่วนใหญ่มีสัดส่วนของการมีส่วนร่วมในระดับสนใจ ในการรักท้องถิ่นด้วยการอยู่ในชุมชนบางบ่อ แต่พบว่าเพศชาย มีสัดส่วนในการเข้าร่วมรักษาทุนทางสังคมเกี่ยวกับการรักท้องถิ่นด้วยการอยู่ในชุมชนในระดับการร่วมกิจกรรมสูงกว่าเพศหญิง คือ มีร้อยละ .8 ส่วนเพศหญิงมีร้อยละ 1.7 (ตารางที่ 4.37)

ตารางที่ 4.37
การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการรักท้องถิ่นด้วยการอยู่ใน
ในชุมชนบางบ่อระหว่างผู้ที่มีเพศต่างกัน

การมีส่วนร่วมในการรักท้องถิ่น ด้วยการอยู่ในชุมชนบางบ่อ	เพศ	
	ชาย	หญิง
สนใจ	51.1	63.0
สนใจและชักชวน	29.5	32.8
เข้าร่วมกลุ่ม	7.4	0.8
ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น	2.3	1.7
ร่วมวางแผนอนุรักษ์	2.8	-
ร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์	6.8	1.7
รวม	100	100

$$X^2 = 15.896$$

$$Df = 5$$

$$\text{Sig} = .007$$

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

(2) อาชีพ

ผู้วิจัยได้ศึกษา ความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การรักท้องถิ่นด้วยการอยู่ในชุมชนระหว่างผู้ที่มีความแตกต่างกันด้านเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ผลการวิจัย พบว่า ผู้มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การรักท้องถิ่นด้วยการอาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน ดังนี้

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของอาชีพกับการมีส่วนร่วมในการรักท้องถิ่น ด้วยการอยู่ในชุมชนบางบ่อ พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยกลุ่มผู้อาชีพต่างกันส่วนใหญ่มีส่วนของการมีส่วนร่วมในระดับสนใจ ในการรักท้องถิ่นด้วยการอยู่ในชุมชน แต่พบว่า ผู้ที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีสัดส่วนในการเข้าร่วมรักษาทุนทางสังคมเกี่ยวกับการรักท้องถิ่นด้วยการอยู่ในชุมชน ในระดับการร่วมกิจกรรมสูงกว่าอาชีพอื่น คือร้อยละ 15.4 รองลงมาคือ

อาชีพ ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว มีร้อยละ 8.7 อาชีพอื่น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่คือรับจ้าง มีร้อยละ 3.3 และ อาชีพเกษตรกร มีร้อยละ 1.1 (ตารางที่ 4.38)

ตารางที่ 4.38

การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการรักท้องถิ่นด้วยการอยู่
ในชุมชนบางบ่อระหว่างผู้มีอาชีพต่างกัน

การมีส่วนร่วมในการ รักท้องถิ่นด้วยการอยู่ ในชุมชนบางบ่อ	อาชีพ					
	ราชการ/รัฐ วิสาหกิจ	พนักงานบริษัท เอกชน	ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	นักเรียน/ นักศึกษา	เกษตรกร	อื่น ๆ
สนใจ	41.0	63.8	44.9	62.5	60.9	56.7
สนใจและชักชวน	25.6	33.3	31.9	37.5	36.8	23.3
เข้าร่วมกลุ่ม	5.1	1.4	11.6	-	1.1	6.7
ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น	-	1.4	2.9	-	-	10.0
ร่วมวางแผนอนุรักษ์	12.8	-	-	-	-	-
ร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์	15.4	-	8.7	-	1.1	-3.3
รวม	100	100	100	100	100	100

$$X^2 = 82.457$$

$$Df = 25$$

$$\text{Sig} = .000$$

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .001

(3) ระดับการศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษา ความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การรักท้องถิ่นด้วยการอยู่อาศัย ในชุมชนระหว่างผู้ที่มีความแตกต่างกันด้านเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัย อยู่ในชุมชน ผลการวิจัย พบว่า ระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การรักท้องถิ่นด้วยการอยู่ในชุมชนต่างกันดังนี้

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของระดับการศึกษากับการมีส่วนร่วมในการรักท้องถิ่น ด้วยการอยู่ในชุมชนบางบ่อ พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มผู้มีระดับการศึกษาต่างกันส่วนใหญ่มีส่วนของการมีส่วนร่วมในระดับสนใจ ในการรักท้องถิ่น ด้วยการอยู่ในชุมชนบางบ่อ แต่พบว่าผู้ที่ศึกษาระดับอนุปริญญา / ปวส. มีสัดส่วนในการเข้าร่วมรักษาทุน

ทางสังคมเกี่ยวกับการรักท้องถิ่น ด้วยการอยู่ในชุมชนบางบ่อ ในระดับการร่วมกิจกรรมสูงกว่าระดับการศึกษาข้ออื่น ๆ มีร้อยละ 14.3 รองลงมาคือระดับการศึกษามัธยมปลาย มีร้อยละ 10.4 ระดับปริญญาตรี มีร้อยละ 10.0 และระดับประถมศึกษา มีร้อยละ 2.1 (ตารางที่ 4.39)

ตารางที่ 4.39

การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการรักท้องถิ่น ด้วยการอยู่ในชุมชนบางบ่อระหว่างผู้มีระดับการศึกษาต่างกัน

การมีส่วนร่วมในการรักท้องถิ่น ด้วยการอยู่ในชุมชนบางบ่อ	ระดับการศึกษา							
	ไม่ได้รับการศึกษา	ประถม	มัธยมต้น	มัธยมปลาย	อนุปริญญา	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี	อื่น ๆ
สนใจ	100	61.4	55.9	47.91	57.1	37.5	-	50.0
สนใจและชักชวน	-	30.7	37.3	35.4	14.3	30.0	50.0	50.0
เข้าร่วมกลุ่ม	-	4.3	1.7	-	14.3	15.0	-	-
ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น	-	1.4	-	2.1	-	5.0	50.0	-
ร่วมวางแผนอนุรักษ์	-	-	3.4	4.2	-	2.5	-	-
ร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์	-	2.1	1.7	10.4	14.3	10.0	-	-
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100

$$X^2 = 67.921$$

$$Df = 35$$

$$Sig = .001$$

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

(4) ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การรักท้องถิ่นด้วยการอยู่ในชุมชนบางบ่อ ระหว่างผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนต่างกัน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนยาวนานที่สุดเฉลี่ย 43.71 ปี มีส่วนร่วมในระดับเข้าร่วมกลุ่ม ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนรองลงมาเฉลี่ย 36.17 ปี มีส่วนร่วม

ในระดับร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น ส่วนผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนระยะสั้นที่สุดเฉลี่ย 19.00 ปี มีส่วนร่วมในระดับร่วมวางแผนอนุรักษ์การรักท้องถิ่นด้วยการอยู่ในชุมชนบางบ่อ (ตารางที่ 4.40 และ 4.41)

ตารางที่ 4.40

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระยะเวลาในการอยู่อาศัย
ในชุมชนระหว่างผู้ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การรักท้องถิ่นด้วยการอยู่
ในชุมชนบางบ่อต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	Ss	Df	Ms	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	5445.120	5	1089.024	4.137	.001
ภายในกลุ่ม	78448.236	298	263.249		
รวม	83893.355	303			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .01

ตารางที่ 4.41

ค่าเฉลี่ยระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชน ระหว่าง ผู้ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์
การรักท้องถิ่นด้วยการอยู่ในชุมชนบางบ่อ

การมีส่วนร่วม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
สนใจ	168	30.91	15.45
สนใจและชักชวน	97	35.42	16.89
เข้าร่วมกลุ่ม	14	43.71	17.15
ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น	6	36.17	17.19
ร่วมวางแผนอนุรักษ์	5	19.00	18.93
ร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์	14	22.36	18.50
รวม	304	32.45	16.64

4.2.11 การมีส่วนร่วมในการรักษาความสามัคคีของชุมชน เช่น ประเพณีการขอแรงกัน (การลงแขก)

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการรักษาความสามัคคีของชุมชน เช่น ประเพณีการขอแรงกัน(การลงแขก) ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับสนและชักชวนคนอื่น ๆ ในการรักษาความสามัคคีของชุมชน เช่น ประเพณีการขอแรงกัน (การลงแขก) ร้อยละ 48.3 รองลงมาคือสนใจ ร้อยละ 38.1 ส่วนผู้ที่สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม และร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการรักษาความสามัคคีของชุมชน เช่นการขอแรงกัน (การลงแขก) ร้อยละ 2.7 (ตารางที่ 4.42)

ตารางที่ 4.42

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ความสามัคคีของชุมชน เช่น การขอแรงกัน (ลงแขก)

การมีส่วนร่วม	ร้อยละ
ก. สนใจในด้านความสามัคคีในชุมชน เช่น การขอแรงกัน (ลงแขก)	38.1
ข. สนใจและเคยชักชวนคนอื่น ๆ ให้ร่วมกันรักษาความสามัคคี เช่น การขอแรงกัน (ลงแขก)	48.3
ค. สนใจ ชักชวน และเข้าร่วมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์การรักษาความสามัคคี เช่น การขอแรงกัน (ลงแขก)	8.3
ง. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม และร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการรักษาความสามัคคี เช่น ประเพณีการขอแรงกัน หรือที่เรียกว่า "การลงแขก"	1.3
จ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุมและร่วมวางแผนอนุรักษ์ความสามัคคี เช่น ประเพณีการขอแรงกัน (การลงแขก)	1.3
ฉ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม และร่วมกิจกรรม เกี่ยวกับวิธีการรักษาความสามัคคีในชุมชน เช่น ประเพณีการขอแรงกัน (การลงแขก)	2.7
รวม	100.0

(1) เพศ

ผู้วิจัยได้ศึกษา ความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ด้านความสามัคคีของชุมชน เช่น การขอแรงกัน (การลงแขก) ระหว่างผู้ที่มีความแตกต่างกันด้านเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ผู้มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ด้านความสามัคคีของชุมชนเช่น การขอแรงกัน (การลงแขก) ดังนี้

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของเพศกับการมีส่วนร่วมในด้านความสามัคคีของชุมชน เช่น การขอแรงกัน (ลงแขก) พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยกลุ่มผู้เพศต่างกันส่วนใหญ่มีสัดส่วนของการมีส่วนร่วมในระดับสนใจและชักชวน ในการอนุรักษ์ความสามัคคีของชุมชน เช่น การขอแรงกัน (ลงแขก) แต่พบว่าเพศชาย มีสัดส่วนในการเข้าร่วมรักษาทุนทางสังคมเกี่ยวกับความสามัคคีในชุมชน ในระดับการร่วมกิจกรรมสูงกว่าเพศหญิง คือมีร้อยละ 4.0 ส่วนเพศหญิงมีร้อยละ 0.8 (ตารางที่ 4.43)

ตารางที่ 4.43

การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ความสามัคคีของชุมชน เช่น การขอแรงกันระหว่างผู้ที่มีเพศต่างกัน

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ความสามัคคีของชุมชน เช่นการขอแรงกัน(ลงแขก)	เพศ	
	ชาย	หญิง
สนใจ	38.9	36.4
สนใจและชักชวน	39.4	61.0
เข้าร่วมกลุ่ม	13.7	0.8
ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น	2.3	-
ร่วมวางแผนอนุรักษ์	1.7	0.8
ร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์	4.0	0.8
รวม	100	100

$$X^2 = 26.260$$

$$Df = 5$$

$$Sig = .000$$

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .001

(2) อาชีพ

ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ด้านความสามัคคีของชุมชน เช่น การขอแรงกัน (การลงแขก) ระหว่างผู้ที่มีความแตกต่างกันด้านเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา และ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ผลการวิจัย พบว่า ผู้มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ด้านความสามัคคีของชุมชน เช่น การขอแรงกัน (การลงแขก) ต่างกันดังนี้

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของอาชีพกับการมีส่วนร่วมในด้านความสามัคคีของชุมชน เช่น การขอแรงกัน (ลงแขก) พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสัมพันธทางสถิติที่ระดับ .001 โดยกลุ่มผู้อาชีพต่างกันส่วนใหญ่มีส่วนของการมีส่วนร่วมในระดับสนใจและชักชวน ในด้านความสามัคคีของชุมชน เช่น การขอแรงกัน (ลงแขก) แต่พบว่าผู้ที่มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมรักษาทุนทางสังคมเกี่ยวกับด้านความสามัคคีของชุมชน เช่น การขอแรงกัน (ลงแขก) ในระดับการร่วมกิจกรรมสูงกว่าอาชีพอื่น คือ ร้อยมีละ 7.2 รองลงมาคืออาชีพ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีร้อยละ 5.3 และอาชีพอื่น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่ คือ รับจ้าง มีร้อยละ 3.4 (ตารางที่ 4.44)

ตารางที่ 4.44

การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในด้านความสามัคคีของชุมชน เช่น การขอแรงกันระหว่างผู้ที่มีอาชีพต่างกัน

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ความสามัคคีของชุมชน เช่น การขอแรงกัน (ลงแขก)	อาชีพ					
	ราชการ/รัฐวิสาหกิจ	พนักงานบริษัทเอกชน	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	นักเรียน/นักศึกษา	เกษตรกร	อื่น ๆ
สนใจ	55.3	37.7	37.7	75.0	25.3	44.8
สนใจและชักชวน	21.1	58.0	43.5	25.0	66.7	27.6
เข้าร่วมกลุ่ม	13.2	2.9	10.1	-	5.7	17.2
ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น	2.6	1.4	1.4	-	1.1	-
ร่วมวางแผนอนุรักษ์	2.6	-	-	-	1.1	6.9
ร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์	5.3	-	7.2	-	-	3.4
รวม	100	100	100	100	100	100

$$X^2 = 56.056$$

$$Df = 25$$

$$Sig = .000$$

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .001

(3) ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ด้านการรักษาความสามัคคีของชุมชน ระหว่างผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนต่างกัน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนยาวนานที่สุดเฉลี่ย 37.45 ปี มีส่วนร่วมในระดับสนใจและชักชวน ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนรองลงมาเฉลี่ย 34.64 ปี มีส่วนร่วมในระดับเข้าร่วมกลุ่ม ส่วนผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนระยะสั้นที่สุดเฉลี่ย 18.00 ปี มีส่วนร่วมในระดับร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นในการอนุรักษ์ด้านความสามัคคีของชุมชน (ตารางที่ 4.45 และ 4.46)

ตารางที่ 4.45

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชนระหว่างผู้ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ด้านความสามัคคีในชุมชนต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	Ss	Df	Ms	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	9044.543	5	1808.909	7.287	.000
ภายในกลุ่ม	73476.943	296	248.233		
รวม	82521.487	301			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001

ตารางที่ 4.46

ค่าเฉลี่ยระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชนระหว่างผู้ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ด้านความสามัคคีในชุมชน

การมีส่วนร่วม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
สนใจ	115	27.43	16.70
สนใจและชักชวน	146	37.45	13.81
เข้าร่วมกลุ่ม	25	34.64	19.88
ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น	4	18.00	19.65
ร่วมวางแผนอนุรักษ์	4	19.50	14.64
ร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์	8	22.00	19.79
รวม	302	32.41	16.56

4.2.12 การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญู และความซื่อสัตย์ ให้แก่บุตรหลาน

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญู และความซื่อสัตย์ ให้แก่ บุตรหลาน ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับสนและชักชวนคนอื่น ๆ ในการปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญู และความซื่อสัตย์ ให้แก่บุตรหลาน ร้อยละ 41.4 รองลงมาคือสนใจ ร้อยละ 34.9 ส่วนผู้ที่สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม และร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญู และความซื่อสัตย์ ให้แก่บุตรหลาน ร้อยละ 7.2 (ตารางที่ 4.47)

ตารางที่ 4.47

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญู และความซื่อสัตย์ ให้แก่บุตรหลาน

การมีส่วนร่วม	ร้อยละ
ก. สนใจในการปลูกฝังคุณธรรม ด้านความกตัญญู และความซื่อสัตย์ ให้แก่บุตรหลาน	34.9
ข. สนใจและเคยชักชวนคนอื่น ๆ ให้ร่วมกันปลูกฝังความกตัญญู และความซื่อสัตย์ ให้แก่บุตรหลาน	41.4
ค. สนใจ ชักชวน และเข้าร่วมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์การปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญู และความซื่อสัตย์ ให้แก่บุตรหลานของชุมชนอำเภอบางป่อ	10.5
ง. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม และร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่บุตรหลาน ของชุมชนอำเภอบางป่อ	2.3
จ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุมและร่วมวางแผนอนุรักษ์ การปลูกฝังคุณธรรมให้แก่บุตรหลาน ของชุมชนอำเภอบางป่อ	3.7
ฉ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม และร่วมกิจกรรม เกี่ยวกับการปลูกฝัง คุณธรรม เรื่อง ความกตัญญู และความซื่อสัตย์ ให้แก่บุตรหลาน	7.2
รวม	100.0

(1) เพศ

ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญู และความซื่อสัตย์ให้แก่บุตรหลาน ระหว่างผู้ที่มีความแตกต่างกันด้านเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ผลการวิจัย พบว่า ผู้มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญู และความซื่อสัตย์ ให้แก่บุตรหลานต่างกัดังนี้

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของเพศกับการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ให้แก่บุตรหลาน พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสัมพันธ์ทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มผู้เพศต่างกันส่วนใหญ่มีส่วนของการมีส่วนร่วมในระดับสนใจและชักชวน ในการอนุรักษ์การปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ให้แก่บุตร หลาน แต่พบว่าเพศชาย มีสัดส่วนในการเข้าร่วมรักษาทุนทางสังคมเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญูและความซื่อสัตย์ ให้แก่บุตรหลาน ในระดับการร่วมกิจกรรมสูงกว่าเพศหญิง คือ มีร้อยละ 10.2 ส่วนเพศหญิงมีร้อยละ 3.4 (ตารางที่ 4.48)

ตารางที่ 4.48

การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ให้แก่บุตรหลาน ระหว่างผู้ที่มีเพศต่างกัน

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญูและความซื่อสัตย์ให้แก่บุตรหลาน	เพศ	
	ชาย	หญิง
สนใจ	36.4	30.3
สนใจและชักชวน	34.7	52.1
เข้าร่วมกลุ่ม	9.7	12.6
ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น	3.4	0.8
ร่วมวางแผนอนุรักษ์	5.7	0.8
ร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์	10.2	3.4
รวม	100	100

$$X^2 = 17.455$$

$$Df = 5$$

$$Sig = .004$$

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

(2) อาชีพ

ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญู และความซื่อสัตย์ให้แก่บุตรหลาน ระหว่างผู้ที่มีความแตกต่างกันด้านเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ผลการวิจัย พบว่า ผู้มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญู และความซื่อสัตย์ให้แก่บุตรหลาน ดังนี้

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของอาชีพกับการมีส่วนร่วมในการปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญูและความซื่อสัตย์ ให้แก่บุตรหลาน พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสัมพันธ์ทางสถิติที่ระดับ .001 โดยกลุ่มผู้อาชีพต่างกันส่วนใหญ่มีส่วนของการมีส่วนร่วมในระดับสนใจและชักชวน ในด้านการปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญูและความซื่อสัตย์ แต่พบว่าผู้ที่มีอาชีพรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ มีสัดส่วนในการเข้าร่วมรักษาทุนทางสังคมเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญูและความซื่อสัตย์ ให้แก่บุตรหลาน ในระดับการร่วมกิจกรรมสูงกว่าอาชีพอื่น คือ ร้อยมีละ 17.9 รองลงมาคืออาชีพ ค้าขายธุรกิจส่วนตัว มีร้อยละ 17.4 อาชีพอื่น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่คือรับจ้าง มีร้อยละ 3.3 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มีร้อยละ 1.4 และอาชีพเกษตรกร มีร้อยละ 3.4 (ตารางที่ 4.49)

ตารางที่ 4.49

การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในด้านการปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความ
กตัญญูและความซื่อสัตย์ ให้แก่บุตรหลาน ระหว่างผู้ที่มีอาชีพต่างกัน

การมีส่วนร่วมในการ อนุรักษ์การปลูกฝัง คุณธรรม เรื่อง ความ กตัญญูและความซื่อสัตย์ ให้แก่บุตรหลาน	อาชีพ					
	ราชการ/รัฐ วิสาหกิจ	พนักงาน บริษัทเอกชน	ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	นักเรียน/ นักศึกษา	เกษตรกร	อื่น ๆ
สนใจ	38.5	33.3	36.2	50.0	26.4	53.3
สนใจและชักชวน	23.1	46.4	23.2	50.0	65.5	23.3
เข้าร่วมกลุ่ม	7.7	13.0	14.5	-	6.9	13.3
ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น	5.1	1.4	1.4	-	-	6.7
ร่วมวางแผนอนุรักษ์	7.7	4.3	7.2	-	-	-
ร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์	17.9	1.4	17.4	-	1.1	3.3
รวม	100	100	100	100	100	100

$$X^2 = 74.038$$

$$Df = 25$$

$$\text{Sig} = .000$$

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .001

(3) ระดับการศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความ
กตัญญู และความซื่อสัตย์ ให้แก่บุตรหลาน ระหว่างผู้ที่มีความแตกต่างกันด้านเพศ อาชีพ ระดับ
การศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วม
ในการอนุรักษ์การปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญูและความซื่อสัตย์ ต่างกัน ดังนี้

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของระดับการศึกษากับการมีส่วนร่วมในการปลูกฝังคุณธรรมเรื่อง
ความกตัญญู และ ความซื่อสัตย์ ให้แก่บุตรหลาน พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .001 โดยกลุ่มผู้มีระดับการศึกษาต่างกันส่วนใหญ่มีสัดส่วนของการมีส่วนร่วมในระดับสนใจ
และชักชวน ในการปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญู ให้แก่บุตรหลาน แต่พบว่าผู้ที่ศึกษาระดับ
สูงกว่าปริญญาตรี มีสัดส่วนในการเข้าร่วมรักษาทุนทางสังคมเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง
ความกตัญญูและความซื่อสัตย์ ให้แก่บุตรหลาน ในระดับการร่วมกิจกรรมสูงกว่าระดับการศึกษาข้อ

อื่น ๆ มีร้อยละ 50.0 รองลงมาคือระดับการศึกษานุปริญญา มีร้อยละ 28.6 ระดับปริญญาตรี มีร้อยละ 25.0 ระดับการศึกษามัธยมปลาย มีร้อยละ 6.3 ระดับการศึกษามัธยมต้น มีร้อยละ 3.4 และระดับประถมศึกษา มีร้อยละ 2.9 (ตารางที่ 4.50)

ตารางที่ 4.50

การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญู และความซื่อสัตย์ ให้แก่บุตร หลาน ระหว่างผู้ที่มีระดับการต่างกัน

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญูและความซื่อสัตย์ ให้แก่บุตรหลาน	ระดับการศึกษา							
	ไม่ได้รับการศึกษา	ประถม	มัธยมต้น	มัธยมปลาย	อนุปริญญา	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี	อื่น ๆ
สนใจ	40.0	28.6	47.5	43.83	42.9	27.5	-	50.0
สนใจและซักชวน	40.0	55.7	30.5	37.5	28.6	15.00	-	50.0
เข้าร่วมกลุ่ม	20.0	10.0	15.3	6.3	-	12.5	-	-
ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น	-	2.9	1.7	-	-	2.5	50.0	-
เห็น	-	-	1.7	6.3	-	17.5	-	-
ร่วมวางแผนอนุรักษ์	-	2.9	3.4	6.3	28.6	25.0	50.0	-
ร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100

$$X^2 = 109.586$$

$$Df = 35$$

$$\text{Sig} = .000$$

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .001

(4) ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ด้านการปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญู และความซื่อสัตย์ ให้แก่บุตรหลาน ระหว่างผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนต่างกัน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนยาวนานที่สุดเฉลี่ย 41.09 ปี มีส่วนร่วมในระดับร่วมวางแผนอนุรักษ์ ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนรองลงมาเฉลี่ย 40.45 ปี มีส่วนร่วมในระดับร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ ส่วนผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนระยะสั้นที่สุดเฉลี่ย 21.43 ปี มีส่วนร่วมในระดับร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นในการอนุรักษ์ด้านการปลูกฝังคุณธรรมและความซื่อสัตย์ให้แก่บุตรหลาน (ตาราง 4.51 และ 4.52)

ตารางที่ 4.51

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชนระหว่างผู้ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ด้านการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่บุตรหลานต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	Ss	Df	Ms	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	4740.378	5	948.0769	3.569	.004
ภายในกลุ่ม	79152.977	298	265.614		
รวม	83893.355	303			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .01

ตารางที่ 4.52

ค่าเฉลี่ยระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชนระหว่างผู้ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ด้านการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่บุตรหลาน

การมีส่วนร่วม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
สนใจ	106	29.05	16.25
สนใจและชักชวน	126	34.15	14.66
เข้าร่วมกลุ่ม	32	31.00	17.30
ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น	7	21.43	12.16
ร่วมวางแผนอนุรักษ์	11	41.09	21.45
ร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์	22	40.45	21.58
รวม	304	32.45	16.64

จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคม พบว่า

เพศ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทุนทางสังคมตั้งแต่ระดับการวางแผนอนุรักษ์ขึ้นไป จนถึงร่วมกิจกรรมดังนี้

เพศชาย มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทุนทางสังคม ด้านทุนทางกายภาพ ในเรื่องการใช้แพทย์แผนโบราณในการรักษาโรค ด้านทุนทางวัฒนธรรม ในเรื่อง การจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปาน การไปทำบุญในวันพระ การรักท้องถิ่นด้วยการคงอยู่ในชุมชน ด้านความสามัคคีของชุมชน เช่น การขอแรงกัน (การลงแขก) และการปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญูและความซื่อสัตย์ให้แก่บุตรหลาน

อาชีพ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทุนทางสังคม ตั้งแต่ระดับการวางแผนอนุรักษ์ขึ้นไป จนถึงร่วมกิจกรรมดังนี้

อาชีพรับราชการ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทุนทางสังคม ด้านทุนทางกายภาพ ได้แก่ การเลี้ยงปลาสลิด การทำปลาสลิดตากแห้ง การแก้ไขปัญหาน้ำในคลองสกปรก เน่าเสีย การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค และการใช้แพทย์แผนโบราณในการรักษาโรค ทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรม ได้แก่ การจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปาน การทำบุญในวันพระ การถือศีล 5 อย่างเคร่งครัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา การไม่เบียดเบียนชีวิตสัตว์ด้วยการกินเจ ในเทศกาลกินเจ การรักท้องถิ่นด้วยการคงอยู่ในท้องถิ่น ความสามัคคีของชุมชน เช่น การขอแรงกัน (การลงแขก) และการปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญูและความซื่อสัตย์ให้แก่บุตรหลาน

อาชีพค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทุนทางสังคม ด้านทุนทางกายภาพ ได้แก่ การทำปลาสลิดตากแห้ง การแก้ไขปัญหาน้ำในคลองสกปรก เน่าเสีย การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค ทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรม ได้แก่ การจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปาน การทำบุญในวันพระ การถือศีล 5 อย่างเคร่งครัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา การไม่เบียดเบียนชีวิตสัตว์ด้วยการกินเจ ในเทศกาลกินเจ การรักท้องถิ่นด้วยการคงอยู่ในท้องถิ่น ความสามัคคีของชุมชน เช่น การขอแรงกัน (การลงแขก) และการปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญูและความซื่อสัตย์ให้แก่บุตรหลาน

อาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทุนทางสังคม ด้านทุนทางกายภาพ ได้แก่ การแก้ไขปัญหาน้ำในคลองสกปรก เน่าเสีย ทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรม ได้แก่ การปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญูและความซื่อสัตย์ให้แก่บุตรหลาน

ระดับการศึกษา มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทุนทางสังคม ตั้งแต่ระดับการวางแผนอนุรักษ์ขึ้นไปจนถึงการร่วมกิจกรรมดังนี้

ระดับประถมศึกษาขึ้นไป ร่วมอนุรักษ์ทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นและศาสนาในเรื่อง การจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปาน การรักท้องถิ่นด้วยการคงอยู่ในท้องถิ่น การปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญูและความซื่อสัตย์ให้แก่บุตรหลาน

ระดับการศึกษานุปริญญาขึ้นไป มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทุนทางสังคมด้านสิ่งแวดล้อม ในเรื่องวิธีการแก้ไขปัญหาน้ำในคลองสกปรก เน่าเสีย

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทุนทางสังคมตั้งแต่ระดับการวางแผนอนุรักษ์ขึ้นไป จนถึงร่วมกิจกรรมดังนี้

ผู้ที่อยู่อาศัยระยะเวลา 10 - 20 ปี มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทุนทางสังคม ด้านวัฒนธรรม ได้แก่ การทำบุญในวันพระ การถือศีล 5 อย่างเคร่งครัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา ของผู้นับถือศาสนาพุทธ

ผู้ที่อยู่อาศัยระยะเวลา 21 - 30 ปี มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทุนทางสังคม ด้านทุนทางกายภาพ ได้แก่ การเลี้ยงปลาสด การทำปลาสดตากแห้ง และการใช้แพทย์แผนโบราณในการรักษาโรค ทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรม ได้แก่ การถือศีล 5 อย่างเคร่งครัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา การรักท้องถิ่นด้วยการคงอยู่ในท้องถิ่น ความสามัคคีของชุมชน เช่น การขอแรงกัน (การลงแขก)

ผู้ที่อยู่อาศัยระยะเวลา 31 - 40 ปี มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทุนทางสังคม ด้านทุนทางกายภาพ ได้แก่ การใช้แพทย์แผนโบราณในการรักษาโรค

ผู้ที่อยู่อาศัยระยะเวลา 41 ปีขึ้นไป ทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรม ได้แก่ การจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปาน และการปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญูและความซื่อสัตย์ให้แก่บุตรหลาน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาทุนทางสังคม : ศึกษาเฉพาะชุมชนอำเภอบางป่อ จังหวัดสมุทรปราการ" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการรักษาภูมิปัญญาชาวบ้าน วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น คุณธรรมและความเชื่อในท้องถิ่น ซึ่งล้วนเป็นทุนทางสังคมของชุมชนอำเภอบางป่อ และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาทุนทางสังคม ในชุมชนอำเภอบางป่อ จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งจะได้สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 31 - 50 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสถานภาพสมรสเป็นคู่สมรส มีอาชีพเกษตรกร พนักงานบริษัทเอกชน และค้าขายกับธุรกิจส่วนตัว มีรายได้ 6,001 บาทขึ้นไป และอาศัยอยู่ในชุมชนระหว่าง 21 - 40 ปี

5.1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทุนทางสังคม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทุนทางสังคมในระดับให้ความสนใจในปัญหาและชักชวนคนอื่น ๆ ให้ร่วมกันอนุรักษ์ทุนทางสังคม โดยกิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมอนุรักษ์ในระดับสูงสุดคือ การวางแผนและร่วมกิจกรรมคือ การอนุรักษ์การจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงพ่อปาน รองลงมา คือ การอนุรักษ์การปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญูและความซื่อสัตย์ ให้แก่บุตรหลาน

5.1.3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคม

(1) ทุนทางกายภาพ จากการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทุนทางกายภาพ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

(1.1) กิจกรรมด้านอาชีพ ได้แก่ การเลี้ยงปลาสลิด และการทำปลาสลิดตากแห้ง กลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สูง ได้แก่ กลุ่มอาชีพรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ และค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว และอยู่อาศัยในชุมชนมานานระหว่าง 21 - 30 ปี

(1.2) การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สูง ได้แก่ กลุ่มอาชีพรับราชการ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว และพนักงานบริษัทเอกชน ระดับการศึกษาอนุปริญญาขึ้นไป

(1.3) ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ยาสมุนไพรและแพทย์แผนโบราณในการรักษาโรคกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สูง ได้แก่ ผู้มีอาชีพรับราชการและค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว เป็นเพศชาย อยู่อาศัยในชุมชนมานานระหว่าง 20 - 40 ปี

(2) **ทุนทางวัฒนธรรม** จากการศึกษาวิจัยที่มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทุนทางวัฒนธรรม ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

(2.1) ทุนทางสังคมด้านศาสนาและคุณธรรม ได้แก่ การอนุรักษ์ประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปาน การทำบุญในวันพระ การถือศีล 5 อย่างเคร่งครัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา การไม่เบียดเบียนชีวิตสัตว์ด้วยการกิจเจ ในเทศกาลกินเจ กลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สูง ได้แก่ ผู้ที่มีอาชีพข้าราชการ และค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว การศึกษาระดับประถมศึกษาขึ้นไป เป็นเพศชาย โดยผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชน ระหว่าง 10 - 20 ปี ร่วมวางแผนและร่วมกิจกรรมด้านการทำบุญในวันพระและการถือศีล 5 อย่างเคร่งครัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา ส่วนผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป ร่วมวางแผนและร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์การจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปาน

(2.2) ทุนทางสังคมด้านวิถีชีวิตไทย ได้แก่ การรักท้องถิ่นด้วยการคงอยู่ในท้องถิ่น การอนุรักษ์ด้านความสามัคคีของชุมชน เช่น การขอแรงกัน (การลงแขก) และการปลูกฝังคุณธรรมเรื่องความกตัญญูและความซื่อสัตย์ ให้แก่บุตรหลาน กลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สูง ได้แก่ ผู้ที่มีอาชีพ ข้าราชการและค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว การศึกษาระดับประถมศึกษาขึ้นไป เพศชาย โดยผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชน ระหว่าง 21 - 30 ปี มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ด้านการรักท้องถิ่นด้วยการอยู่อาศัยในชุมชน และผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชน ระยะเวลา 41 ปีขึ้นไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทุนทางสังคมด้านการจัดงานประเพณีองค์หลวงปู่ปาน และการปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญูและความซื่อสัตย์ให้แก่บุตรหลาน

สรุปโดยภาพรวมของการอนุรักษ์ทุนทางสังคมในอำเภอบางป่อ มีดังนี้

1. ระดับการอนุรักษ์ทุนทางสังคม

1.1 ทุนทางกายภาพ กลุ่มตัวอย่างมีการอนุรักษ์ทุนทางสังคมเกี่ยวกับการเลี้ยงปลาสด การทำปลาสดตากแห้ง การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค และการใช้แพทย์แผนโบราณในการรักษาโรค ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับสนใจในปัญหาหรือสนใจในกิจกรรม ส่วนทุนทางสังคมด้านการแก้ไขปัญหาล้างแควล้นม ชาวบางป่อมีส่วนร่วมทั้งในระดับสนใจในปัญหา ชักชวนคนอื่นให้ร่วมกันแก้ไข ปัญหาและเข้าร่วมกลุ่มในการแก้ปัญหาด้วย

1.2 ทุนทางวัฒนธรรม กลุ่มตัวอย่างมีการอนุรักษ์ทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรมทั้งในระดับสนใจในการมีส่วนร่วม ชักชวนผู้อื่นให้มีส่วนร่วม และเข้าร่วมกลุ่มเพื่อการอนุรักษ์ทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรมโดยเฉพาะการอนุรักษ์การจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปานบางป่อ และการอนุรักษ์ การปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญูและความซื่อสัตย์ ให้แก่บุตรหลาน ที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมจนถึงระดับร่วมประชุมและร่วมจัดกิจกรรม มีสัดส่วนสูงกว่าการอนุรักษ์ทุนทางสังคมด้านอื่น ๆ

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคม

2.1 เพศ เพศชาย มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทุนทางสังคมตั้งแต่ระดับสนใจจนถึงระดับร่วม กิจกรรม สูงกว่าเพศหญิงในทุกประเด็น

2.2 อาชีพ

(1) กลุ่มอาชีพค้าขายและธุรกิจส่วนตัว มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทุนทางสังคมตั้งแต่ระดับสนใจจนถึงระดับร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับอาชีพ ได้แก่การอนุรักษ์การทำปลาสดตากแห้ง การแก้ไขปัญหาน้ำในคลองสกปรก เน่าเสีย การไม่เบียดเบียนชีวิตสัตว์ด้วยการกินเจ การปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญูและความซื่อสัตย์ให้แก่บุตรหลาน สูงกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ

(2) กลุ่มอาชีพข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทุนทางสังคมตั้งแต่ระดับสนใจจนถึงระดับร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับอาชีพ ในด้านการอนุรักษ์การใช้ยาสมุนไพรในการรักษาโรค การจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปานบางป่อ การทำบุญในวันพระของผู้ที่นับถือ ศาสนาพุทธ การถือศีล 5 อย่างเคร่งครัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาของผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ และการปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญูและความซื่อสัตย์ให้แก่บุตรหลาน สูงกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ

2.3 ระดับการศึกษา

กลุ่มที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทุนทางสังคม ด้านกายภาพ ได้แก่ การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและด้านวัฒนธรรม ได้แก่ การจัดงานประเพณี นมัสการองค์หลวงปู่ปานบางบ่อ การรักท้องถิ่นด้วยการคงอยู่ในชุมชน และการปลูกฝังคุณธรรม เรื่องความกตัญญูและความซื่อสัตย์ให้แก่บุตรหลาน สูงกว่าที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่า

2.4 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

(1) กลุ่มที่อยู่อาศัยในชุมชนตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป มีส่วนร่วมอนุรักษ์ทุนทางสังคมในระดับการวางแผนและการร่วมกิจกรรม ในด้านการจัดงานประเพณี นมัสการองค์หลวงปู่ปานบางบ่อ และการปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญูและความซื่อสัตย์ให้แก่บุตรหลาน

(2) กลุ่มที่อยู่อาศัยในชุมชนตั้งแต่ 30 - 40 ปี มีส่วนร่วมอนุรักษ์ทุนทางสังคมในระดับการวางแผนและการร่วมกิจกรรม ในด้านการทำปลาสดตากแห้ง และการใช้แพทย์แผนโบราณในการรักษาโรค

(3) กลุ่มที่อยู่อาศัยในชุมชนไม่เกิน 30 ปี มีส่วนร่วมอนุรักษ์ทุนทางสังคมในระดับการวางแผนและการร่วมกิจกรรม ในด้านการเลี้ยงปลาสด การจัดงานประเพณีการทำบุญในวันพระของผู้นับถือศาสนาพุทธ การถือศีล 5 อย่างเคร่งครัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาของผู้นับถือศาสนาพุทธ การรักท้องถิ่นด้วยการคงอยู่ในชุมชนและด้านความสามัคคีของคนในชุมชน

5.2 อภิปรายผล

จากกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัย ได้พิจารณาตัวแปรด้านเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน พบว่า ตัวแปรทั้ง 4 ตัว ที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคม ดังต่อไปนี้

5.2.1 เพศ

จากการศึกษาวิจัย พบว่า เพศชาย มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทุนทางสังคม ตั้งแต่ระดับการวางแผนอนุรักษ์ขึ้นไปจนถึงการเข้าร่วมกิจกรรม สูงกว่าเพศหญิง ทั้งนี้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในสังคมไทยที่เพศหญิงยังมีบทบาทหน้าที่หลักในการดูแลกิจการภายในบ้าน ภายในครอบครัว ขณะที่เพศชายให้ความสนใจเกี่ยวกับกิจการภายนอกมากกว่า โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ใน

ชุมชนมากกว่าซึ่งโดยสภาพของอำเภอบางบ่อประชาชนยังมีชีวิตความเป็นอยู่และวิถีชีวิตความเป็นชนบทสูงกว่าความเป็นสังคมเมือง ดังนั้นแนวความคิดเดิม ๆ ยังคงมีอยู่คือเพศชายเป็นช่างทำหน้าเป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นผู้ตัดสินใจในการเข้าร่วมกิจกรรมในการมีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคมด้านต่าง ๆ

5.2.2 อาชีพ

จากการศึกษาวิจัย พบว่า อาชีพรับราชการ และ ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทุนทางสังคม ตั้งแต่ระดับการวางแผนอนุรักษ์ขึ้นไปจนถึงการเข้าร่วมกิจกรรม สูงกว่าอาชีพอื่น ๆ โดยอาชีพค้าขายและธุรกิจส่วนตัวจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านอาชีพสูงกว่าอาชีพอื่นนั้นคือ การทำปลาสดตากแห้ง ทั้งนี้ น่าจะเกิดจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำปลาสดตากแห้งคือคนขายหรือผู้ที่ทำเป็นธุรกิจเป็น ส่วนใหญ่ ส่วนอาชีพรับราชการและรัฐวิสาหกิจมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทุนทางสังคมตั้งแต่ระดับสนใจจนถึงร่วมกิจกรรม ในด้านทุนทางวัฒนธรรมสูงกว่าอาชีพอื่น ๆ ทั้งนี้ น่าจะเกิดจากส่วนหนึ่งเป็นหน้าที่โดยตรง ซึ่งข้าราชการและรัฐวิสาหกิจมักมีกฎ ระเบียบต่าง ๆ บังคับให้ต้องปฏิบัติตามซึ่งเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับเรื่องวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่มีอยู่

5.2.3 ระดับการศึกษา

จากการศึกษาวิจัย พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงมีความสนใจมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทุนทางสังคม ตั้งแต่ระดับการวางแผนอนุรักษ์ขึ้นไปจนถึงการเข้าร่วมกิจกรรม ด้านทุนทางกายภาพในเรื่อง วิธีการแก้ไขปัญหาน้ำในคลองสกปรก น่าเสีย ซึ่งเป็นปัญหาของเรื่องสิ่งแวดล้อมสูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาต่ำกว่า ทั้งนี้ น่าจะเกิดจากการร่วมแก้ปัญหาดังกล่าวจะต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น สาเหตุของการเกิดน้ำเสียในชุมชน ผลกระทบของปัญหาที่จะมีต่อชุมชนในระยะยาว ผู้ที่มีความรู้ในระดับสูงพอสมควรจึงจะมีความรู้ ความเข้าใจและสนใจติดตามข่าวสาร ซึ่งสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงคือผู้ที่ลุกขึ้นมาเป็นผู้นำในการแก้ไขปัญหาล้างหรือปัญหานี้มักจะเป็นผู้ที่มีความรู้

5.2.4 ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน

จากการศึกษา พบว่า ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทุนทางสังคม ตั้งแต่ระดับการวางแผนอนุรักษ์ขึ้นไปจนถึงการเข้าร่วมกิจกรรมดังนี้

ผู้ที่อยู่อาศัยระยะเวลา 10 - 20 ปี มีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคม ด้านวัฒนธรรม ได้แก่ การทำบุญในวันพระ การถือศีล 5 อย่างเคร่งครัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา ของผู้นับถือศาสนา พุทธ

ผู้ที่อยู่อาศัยระยะเวลา 21 - 30 ปี มีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคม ด้านทุนทางกายภาพ ได้แก่ การเลี้ยงปลาสด การทำปลาสดตากแห้ง และการใช้แพทย์แผนโบราณในการรักษาโรค ส่วนทุนทางด้านวัฒนธรรม ได้แก่ การถือศีล 5 อย่างเคร่งครัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา การรักท้องถิ่น ด้วยการคงอยู่ในท้องถิ่น ความสามัคคีของชุมชน เช่นการขอแรงกัน (การลงแขก)

ผู้ที่อยู่อาศัยระยะเวลา 31 - 40 ปี มีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคม ด้านทุนทางกายภาพ ได้แก่ การใช้แพทย์แผนโบราณในการรักษาโรค

ผู้ที่อยู่อาศัยระยะเวลา 40 ปีขึ้นไป มีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคม ด้านวัฒนธรรม ได้แก่ การจัดงานประเพณีหลวงปู่ปาน และการปลูกฝังคุณธรรมและความซื่อสัตย์ให้แก่บุตรหลาน

จากประสบการณ์ที่ผู้วิจัยได้อยู่อาศัยในชุมชนอำเภอบางป่อมานาน และได้พูดคุยกับผู้ตอบแบบสอบถามหลายราย พบว่ายิ่งอยู่อาศัยในชุมชนมากเท่าไรก็มีความรัก ความผูกพันกับชุมชนมากขึ้นเท่านั้นและมีแนวโน้มในการมีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรมในระดับที่สูงขึ้นตามลำดับ

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการที่จะเพิ่มปัจจัยต่าง ๆ ที่สามารถช่วยให้ประชาชนในเขตชุมชนบางป่อ จังหวัดสมุทรปราการ มีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคมเพิ่มมากขึ้นเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งให้กับชุมชนบางป่อ ดังนี้

1. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคมของสตรีให้เพิ่มมากขึ้น
2. ส่งเสริมอาชีพให้คนอยู่ในพื้นที่ได้นาน ๆ จะได้มีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคมได้
3. ปลูกจิตสำนึกของประชาชนในชุมชน ให้รู้สึกรักและหวงแหนทุนทางสังคมที่มีอยู่ และช่วยกันรักษา ปกป้อง รวมถึงการช่วยกันสืบทอดสู่ลูกหลานรุ่นต่อ ๆ ไป

4. ต้องส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนแปลงทุนทางสังคมที่มีอยู่ในหลาย ๆ ด้าน ให้เป็นสินทรัพย์ โดยที่ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมและมีผลประโยชน์ร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ภายใต้การบริหารจัดการที่ดีและโปร่งใส เป็นธรรม เมื่อประชาชนให้มีรายได้ที่ดี พออยู่ พอกิน พอใช้ ซึ่งเป็นปัญหาในเรื่องปากเรื่องท้องของตนเองและครอบครัวแล้ว ก็จะมีกำลังใจที่จะสนใจในเรื่องอื่น ๆ มากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งก็รวมถึงเรื่องการมีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคมก็จะมีสูงขึ้นไปด้วย

5. ควรมีหน่วยงานโดยเฉพาะที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับทุนทางสังคม เพื่อคอยให้คำแนะนำ สนับสนุน ส่งเสริม ให้ประชาชนมีส่วนร่วมกันในการรักษาทุนทางสังคมที่มีอยู่ในแต่ละชุมชน โดยใช้บุคลากรที่มีอยู่แล้วในปัจจุบัน เช่น งานพัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ สาธารณสุข ซึ่งกระจายกันอยู่ทุกอำเภอทั่วประเทศอยู่แล้ว

6. ควรบรรจุวิชาทุนทางสังคมเบื้องต้นในหลักสูตรการศึกษา ตั้งแต่ระดับการศึกษาพื้นฐาน โดยเฉพาะกลุ่มโรงเรียนในพื้นที่อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ

5.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรส่งเสริมให้มีการวิจัยถึงกระบวนการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทุนทางสังคมซึ่งควรเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพหรือการศึกษาเชิงปฏิบัติการ

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ . (2540). องค์กรชุมชน : กลไกเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคม. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- กองทุนเพื่อสังคมสำนักงานธนาคารออมสิน. (2541). ชุมชนเข้มแข็งทุนทางสังคมของไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนเพื่อสังคมธนาคารออมสิน.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2544). ชุมชนนิยม : ฝ่าวิกฤตชุมชนล่มสลาย. กรุงเทพมหานคร : ชัคเชส มีเดีย.
- ชัตติยา กรรณสูต. (2544). "กลุ่มสัจจะออมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรของชีวิต" : พระอาจารย์สุบิน ปณีโต จังหวัดตราด วารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง ฉบับสวัสดิการโดยภาคชุมชน (๑) กลุ่มออมทรัพย์. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จามะรี เชียงทอง. (2543). วิวัฒนาการของประชาสังคมในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2536). ชุมชนเข้มแข็ง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มิ่งมิตร.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2541). ต้นทุนของสังคม. มติชนรายวัน : น.6 เครือข่าย : จุดหักเหแห่งการรวมตัว : วารสารสังคมพัฒนา ปีที่ 19 ฉบับที่ 6 / 2543.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2544). "กองทุนเพื่อสังคม : แนวคิดและแนวทางสู่เป้าหมายชุมชนเข้มแข็ง". ภูมิปัญญาท้องถิ่น : ทุนทางสังคมเพื่อชุมชนเข้มแข็ง. เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงวิชาการ เรื่องภูมิปัญญา 5 ลุ่มน้ำ เพื่อการพัฒนาเครือข่ายชุมชนเข้มแข็ง. สมุทรปราการ : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- ปณิธาน หล่อเลิศวิทย์. (2541). นิยามศัพท์ส่งเสริมสุขภาพ ฉบับปรับปรุงแก้ไข. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- ประสิทธิ์ ปล้องทอง. ด.ต.(2543). การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งตำรวจชุมชนประจำตำบลบ้านระกาศ. สารนิพนธ์ สส.ม. สมุทรปราการ : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ประเวศ วสี. (2544). "กองทุนเพื่อสังคม : แนวคิดและแนวทางสู่เป้าหมายชุมชนเข้มแข็ง".
ภูมิปัญญาท้องถิ่น : ทุนทางสังคมเพื่อชุมชนเข้มแข็ง. เอกสารประกอบการสัมมนา
 เชิงวิชาการ เรื่องภูมิปัญญา 5 ลุ่มน้ำ เพื่อการพัฒนาเครือข่ายชุมชนเข้มแข็ง.
 สมุทรปราการ : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม. (2544). "กองทุนเพื่อสังคม : แนวคิดและแนวทางสู่เป้าหมายชุมชนเข้มแข็ง".
ภูมิปัญญาท้องถิ่น : ทุนทางสังคมเพื่อชุมชนเข้มแข็ง. เอกสารประกอบการสัมมนา
 เชิงวิชาการ เรื่องภูมิปัญญา 5 ลุ่มน้ำ เพื่อการพัฒนาเครือข่ายชุมชนเข้มแข็ง.
 สมุทรปราการ : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- สีลาภรณ์ นาครทรรพ และคณะ(บรรณารักษ์). (2538). ตัวชี้วัดสำหรับงานพัฒนาชนบท :
 ประสพการณ์จากนักพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- สัมพันธ์ เตชะอธิกและคณะ. (2540). การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน.
 กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- อดิน รพีพัฒน์.ม.ร.ว. (2525). ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชนบท : ประสพการณ์ของ
 ประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2537). วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ วิเคราะห์สังคมไทยแนว
 มานุษยวิทยา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2541). การระดมทุนเพื่อสังคม. กรุงเทพมหานคร : สถาบันชุมชน
 ท้องถิ่นพัฒนา.
- อเนก นาคะบุตร. (2541). สำนักงานกองทุนเพื่อสังคมและธนาคารออมสิน. กรุงเทพมหานคร
 : สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม ธนาคารออมสิน.
- อนุชาติ พวงสำลีและอรทัย อาจอ่ำ. (2541). การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย.
 กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อเนก เหล่าธรรมทัศน์. (2541). อนุทินการเดินทางของความคิดจาก "รัฐ สู่ อารยสังคม"
 และ "พลเมือง". กรุงเทพมหานคร : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- โอภาส ปัญญา และ พิเชษฐ์ หนองช้าง บรรณาธิการ. (2542). ประชาสังคม ขบวนการคนกล้า สร้างบ้านวันใหม่ : ประสบการณ์จริงจากชุมชนเข้มแข็งระดับตำบล 4 ภาค. กรุงเทพมหานคร : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2543). ทุนทางสังคมในภาวะวิกฤติเศรษฐกิจในสังคมไทย. เอกสารประกอบการประชุม : สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อเนก นาคะบุตร. (2544). "กองทุนเพื่อสังคม : แนวคิดและแนวทางสู่เป้าหมายชุมชนเข้มแข็ง". ภูมิปัญญาท้องถิ่น : ทุนทางสังคมเพื่อชุมชนเข้มแข็ง. เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงวิชาการ เรื่องภูมิปัญญา 5 ลุ่มน้ำ เพื่อการพัฒนาเครือข่ายชุมชนเข้มแข็ง. สมุทรปราการ : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2544). "กองทุนเพื่อสังคม : แนวคิดและแนวทางสู่เป้าหมายชุมชนเข้มแข็ง". ภูมิปัญญาท้องถิ่น : ทุนทางสังคมเพื่อชุมชนเข้มแข็ง. เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงวิชาการ เรื่องภูมิปัญญา 5 ลุ่มน้ำ เพื่อการพัฒนาเครือข่ายชุมชนเข้มแข็ง. สมุทรปราการ : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- อัมมาร สยามวาลา. (2544). "กองทุนเพื่อสังคม : แนวคิดและแนวทางสู่เป้าหมายชุมชนเข้มแข็ง". ภูมิปัญญาท้องถิ่น : ทุนทางสังคมเพื่อชุมชนเข้มแข็ง. เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงวิชาการ เรื่องภูมิปัญญา 5 ลุ่มน้ำ เพื่อการพัฒนาเครือข่ายชุมชนเข้มแข็ง. สมุทรปราการ : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- อเนก นาคะบุตร. (2545). กอบบ้านกู้เมือง...ด้วยพลังแผ่นดิน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม ธนาคารออมสิน.



แบบสอบถาม

สารนิพนธ์เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาทุนทางสังคม
(ศึกษาเฉพาะชุมชนอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ)

โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ในช่อง () หน้าข้อที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ () 1. ชาย () 2. หญิง
2. อายุปี
3. ระดับการศึกษา
 () 1. ไม่ได้รับการศึกษา () 2. ประถมศึกษา () 3. มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3)
 () 4. มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. () 5. อนุปริญญา / ปวส.
 () 6.ปริญญาตรี () 7. สูงกว่าปริญญาตรี () 8. อื่น ๆ (ระบุ).....
4. สถานภาพสมรส
 () 1. โสด () 2. สมรส () 3. ม่าย / หย่าร้าง
5. อาชีพ
 () 1. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ () 2. พนักงานบริษัทเอกชน
 () 3. ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว () 4. นักเรียน / นักศึกษา
 () 5. เกษตรกร () 6. อื่น ๆ (ระบุ).....
6. รายได้ต่อเดือนที่ได้รับ
 () 1. 1,000 - 2,000 บาท () 2. 2,001 - 3,000 บาท
 () 3. 3,001 - 4,000 บาท () 4. 4,001 - 5,000 บาท
 () 5. 5,001 - 6,000 บาท () 6. 6,001 บาทขึ้นไป
7. จำนวนปีที่อาศัยอยู่ในชุมชน.....ปี-

ส่วนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางสังคมของท่าน ต่อสิ่งเหล่านี้เป็นอย่างไร

<p>1. ท่านมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการเลี้ยงปลาสด ในชุมชนบางบ่ออย่างไร</p> <p>ก. มีความสนใจในวิธีการเลี้ยงปลาสด</p> <p>ข. สนใจและเคยชักชวนคนอื่น ๆ ให้ร่วมกันรักษาวิธีการเลี้ยงปลาสด</p> <p>ค. สนใจ ชักชวน และเข้าร่วมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์วิธีการเลี้ยงปลาสด</p> <p>ง. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม และร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการรักษาวิธีการเลี้ยงปลาสด</p> <p>จ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม และร่วมวางแผนอนุรักษ์วิธีการเลี้ยงปลาสด</p> <p>ฉ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม ร่วมวางแผน และร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงปลาสด และการรักษาวิธีการเลี้ยงปลาสด</p>
<p>2. ท่านมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการทำปลาสดตากแห้ง ในชุมชนบางบ่ออย่างไร</p> <p>ก. มีความสนใจในวิธีการทำปลาสดตากแห้ง</p> <p>ข. สนใจและเคยชักชวนคนอื่น ๆ ให้ร่วมกันรักษาวิธีการทำปลาสดตากแห้ง</p> <p>ค. สนใจ ชักชวน และเข้าร่วมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์วิธีการทำปลาสดตากแห้ง</p> <p>ง. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม และร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการรักษาวิธีการทำปลาสดตากแห้ง</p> <p>จ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม และร่วมวางแผนอนุรักษ์วิธีการทำปลาสดตากแห้ง</p> <p>ฉ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม ร่วมวางแผน ร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับวิธีการทำปลาสดตากแห้ง</p>
<p>3. ท่านมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาน้ำในคลองสกปรก น่าเสีย อย่างไร</p> <p>ก. มีความสนใจในปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาในคลองสกปรก น่าเสีย</p> <p>ข. สนใจและเคยชักชวนคนอื่น ๆ ให้ร่วมกันรักษาน้ำในคลองไม่ให้สกปรก น่าเสีย</p> <p>ค. สนใจ ชักชวน และเข้าร่วมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์วิธีการทำน้ำในคลองสะอาด</p> <p>ง. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม และร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการรักษาวิธีการรักษาน้ำในคลองไม่ให้สกปรก น่าเสีย</p> <p>จ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม และร่วมวางแผนอนุรักษ์วิธีการแก้ไขปัญหาในคลองสกปรก น่าเสีย</p>

<p>๑. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม ร่วมวางแผน ร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขปัญหาน้ำในคลองสกปรก น่าเสีย</p>
<p>4. ท่านมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรในการรักษาโรค ของชุมชนบางบ่ออย่างไร</p> <p>ก. มีความสนใจในวิธีการใช้สมุนไพรในการรักษาโรค</p> <p>ข. สนใจและเคยชักชวนคนอื่น ๆ ให้ร่วมกันรักษาวิธีการใช้สมุนไพรรักษาโรค</p> <p>ค. สนใจ ชักชวน และเข้าร่วมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์วิธีการใช้สมุนไพรรักษาโรค</p> <p>ง. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม และร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรในการรักษาโรค</p> <p>จ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม และร่วมวางแผนอนุรักษ์การใช้สมุนไพรรักษาโรค</p> <p>ฉ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม ร่วมวางแผน และร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับวิธีการใช้ยาสมุนไพรในการรักษาโรค</p>
<p>5. ท่านมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการใช้แพทย์แผนโบราณ ในการรักษาโรคอย่างไร</p> <p>ก. มีความสนใจในวิธีการใช้แพทย์แผนโบราณ ในการรักษาโรค</p> <p>ข. สนใจและเคยชักชวนคนอื่น ๆ ให้ร่วมกันรักษาโรคด้วยแพทย์โบราณ</p> <p>ง. สนใจ ชักชวน และเข้าร่วมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์วิธีการรักษาด้วยแพทย์แผนโบราณ</p> <p>จ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม และร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการรักษาวิธีการรักษาโรคด้วยแพทย์แผนโบราณ</p> <p>ฉ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม และร่วมวางแผนอนุรักษ์วิธีการรักษาโรคด้วยแพทย์แผนโบราณ</p> <p>ช. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม ร่วมวางแผน ร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับวิธีการรักษาโรคด้วยแพทย์แผนโบราณ</p>
<p>6. ท่านมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปานบางบ่อ อย่างไร</p> <p>ก. มีความสนใจในการจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปาน</p> <p>ข. สนใจและเคยชักชวนคนอื่น ๆ ให้ร่วมมาร่วมงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปาน</p> <p>ค. สนใจ ชักชวน และเข้าร่วมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์การจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปาน</p> <p>ง. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม และร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการรักษาการจัดงานประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปาน</p>

<p>จ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม และร่วมวางแผนอนุรักษ์การจัดงานประเพณี นมัสการองค์หลวงปู่ปาน</p> <p>ฉ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม ร่วมวางแผน ร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดงาน ประเพณีนมัสการองค์หลวงปู่ปาน</p>
<p>7. ท่านมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการไปทำบุญในวันพระ ของชุมชนบางบ่ออย่างไร</p> <p>ก. มีความสนใจในการไปทำบุญในวันพระ</p> <p>ข. สนใจและเคยชักชวนคนอื่น ๆ ให้ร่วมกันทำบุญในวันพระ</p> <p>ค. สนใจ ชักชวน และเข้าร่วมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์ การทำบุญในวันพระ</p> <p>ง. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม และร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำบุญในวันพระ</p> <p>จ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม และร่วมวางแผนอนุรักษ์ในการไปทำบุญวันพระ</p> <p>ฉ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม ร่วมวางแผน และร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการทำบุญในวันพระ</p>
<p>8. ท่านมีส่วนร่วมในการถือศีล 5 อย่างเคร่งครัด ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา อย่างไร</p> <p>ก. มีความสนใจในการถือศีล 5 อย่างเคร่งครัด ในช่วงเข้าพรรษา</p> <p>ข. สนใจและเคยชักชวนคนอื่น ๆ ให้ร่วมกันถือศีล 5 อย่างเคร่งครัดในช่วงเข้าพรรษา</p> <p>ค. สนใจ ชักชวน และเข้าร่วมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์การรักษาศีล 5 อย่างเคร่งครัดช่วงเข้าพรรษา</p> <p>ง. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม และร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการรักษาศีล 5 อย่างเคร่งครัด ในช่วงเข้าพรรษา</p> <p>จ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม และร่วมวางแผนอนุรักษ์การรักษาศีล 5 อย่างเคร่งครัด ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา</p> <p>ฉ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม ร่วมวางแผน ร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับวิธีการรักษาศีล 5 อย่างเคร่งครัด ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา</p>
<p>9. ท่านมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการไม่เบียดเบียนชีวิตสัตว์ ด้วยการกินเจ ตามเทศกาลอย่างไร</p> <p>ก. มีความสนใจในการกินเจ เมื่อถึงเทศกาลกินเจ</p> <p>ฉ. สนใจและเคยชักชวนคนอื่น ๆ ให้ร่วมกินเจ ในเทศกาลกินเจ</p> <p>ค. สนใจ ชักชวน และเข้าร่วมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์การกินเจ ในเทศกาลกินเจ</p>

<p>ง. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม และร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการกินเจ เมื่อถึงเทศกาลกินเจ</p> <p>จ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม และร่วมวางแผนอนุรักษ์การกินเจ เมื่อถึงเทศกาลกินเจ</p> <p>ฉ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม ร่วมวางแผน ร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการกินเจ ในช่วงเทศกาลกินเจ</p>
<p>10. ท่านมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการรักท้องถิ่นด้วยการอยู่ในชุมชนบางบ่อ อย่างไร</p> <p>ก. มีความสนใจในการรักท้องถิ่นด้วยการอยู่ในชุมชนบางบ่อ</p> <p>ข. สนใจและเคยชักชวนคนอื่น ๆ ให้รักท้องถิ่นและอยู่ในชุมชนบางบ่อ</p> <p>ค. สนใจ ชักชวน และเข้าร่วมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์ การรักท้องถิ่นด้วยการอยู่ในชุมชนบางบ่อ</p> <p>ง. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม และร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการรักท้องถิ่น ด้วยการคงอยู่ในชุมชนบางบ่อ</p> <p>จ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม และร่วมวางแผนอนุรักษ์ในการอยู่ในชุมชนบางบ่อ</p> <p>ฉ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม ร่วมวางแผน และร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการ รักท้องถิ่นเดิมด้วยการอยู่ในชุมชนบางบ่อ</p>
<p>11. ท่านมีส่วนร่วมในด้านความสามัคคีของชุมชน เช่น การขอแรงกัน (ลงแขก) อย่างไร</p> <p>ก. มีความสนใจในด้านความสามัคคีในชุมชน เช่น ประเพณีการขอแรงกัน (ลงแขก)</p> <p>ข. สนใจและเคยชักชวนคนอื่น ๆ ให้ร่วมกันรักษาความสามัคคี เช่น การขอแรงกัน (ลงแขก)</p> <p>ค. สนใจ ชักชวน และเข้าร่วมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์การรักษาความสามัคคี เช่น การลงแขก</p> <p>ง. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม และร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการรักษาความ สามัคคี เช่น ประเพณีการขอแรงกัน หรือที่เรียกว่า “การลงแขก”</p> <p>จ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม และร่วมวางแผนอนุรักษ์ความสามัคคี เช่น ประเพณีการขอแรงกัน (การลงแขก)</p> <p>ฉ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม ร่วมวางแผน ร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับวิธีการ รักษาความสามัคคีในชุมชน เช่น ประเพณีการขอแรงกัน (การลงแขก)</p>
<p>12. ท่านมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ให้แก่บุตร หลาน ของท่าน อย่างไร</p> <p>ก. มีความสนใจในการปลูกฝังคุณธรรม ด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ให้แก่ บุตรหลาน</p>

- ข. สนใจและเคยชักชวนคนอื่น ๆ ให้ร่วมปลูกฝังความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ให้บุตรหลาน
- ค. สนใจ ชักชวน และเข้าร่วมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์การปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง กตัญญู และซื่อสัตย์
- ง. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม และร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่บุตร หลาน ของชุมชนอำเภอบางป่อ
- จ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม และร่วมวางแผนอนุรักษ์การปลูกฝังคุณธรรม ให้แก่บุตรหลาน ของชุมชนอำเภอบางป่อ
- ฉ. สนใจ ชักชวน เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมประชุม ร่วมวางแผน และร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม เรื่อง ความกตัญญูและความซื่อสัตย์ ให้แก่บุตรหลาน

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล	จำลิตดำรงจ สุเมธ มิ่งดอนไพร
วัน เดือน ปีเกิด	7 พฤษภาคม 2512
สถานที่เกิด	516 หมู่ที่ 1 ตำบลเขาจ้าว อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ที่อยู่ปัจจุบัน	14/2 หมู่ที่ 7 ตำบลบางบ่อ อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้บังคับหมู่ งานป้องกันปราบปราม สถานีตำรวจภูธรอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2524	ประถมศึกษา โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนวัดบ้านเขาจ้าว อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
พ.ศ.2531	มัธยมศึกษา โรงเรียนเมืองปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
พ.ศ.2532	สำเร็จการศึกษาหลักสูตรนักเรียนพลตำรวจ รุ่นที่ 40 โรงเรียนตำรวจภูธร 7 จังหวัดนครปฐม
พ.ศ.2540	ปริญญาตรีนิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี จังหวัดชลบุรี
พ.ศ.2544	เข้าศึกษาระดับมหาบัณฑิต สาขาการบริหารสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ.2532	ลูกแถว โรงเรียนตำรวจภูธร 7 จังหวัดนครปฐม
พ.ศ.2533	ลูกแถว งานป้องกันปราบปราม สถานีตำรวจภูธรอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ
พ.ศ.2536	ผู้บังคับหมู่ งานป้องกันปราบปราม สถานีตำรวจภูธรอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ
พ.ศ.2546	ผู้บังคับหมู่ งานป้องกันปราบปราม สถานีตำรวจภูธรอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ
ประวัติในการทำงาน	
	ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ดีเด่น ประจำปี 2544 ของสถานี ตำรวจภูธรอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ